

Наша Ніва

П Е Р Ш А Я Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Э Т А

Заснаваная ў 1906. Адноўленая ў 1991. Выходзіць у пятніцы

Якое каханьне сапраўднае?

Праверце сябе. Адказваюць біяхімік, псыхолог, сьвятар.

старонка 2

Спаткаліся жыцьцё і сьмерць

Трагедыя ў гомельскай радзільні.

старонка 7

Заробак 4,35 мільярда рублёў

Хто зь беларусаў столькі зарабляе?

старонка 15

ПАЛІТЫКА

Адкрытая Ёкраіна

У Кіеве не заўважылі незвычайнага рэвэрсану беларускага прэм'ер-міністра Сідорскага, які самы першы павіншаваў Юлію Цімашанку з назначэньнем выканаўчай абавязкаў кіраўніка Ураду. Беларускі-ўкраінскія адносіны аналізуе Раман Якаўлеўскі. **Старонка 11.**

ВОЙСКА

Курс маладога байца

Артыкул Сямёна Печанка будзе цікавы тым, хто трапіў у войска па апошнім набору ці рыхтуецца ў хуткім часе пайсьці абараняць наш калектыўны сон. **Старонка 13.**

ГУТАРКА

«Я падтрымліваю падпольле»

Не падпарадкоўвацца, не ісьці, не падыгрываць. Чалавек, які прыйшоў на палітінфармацыю, ужо падпарадкаваўся. Сусветна вядомы дакумэнталіст Юры Хашчавацкі адказвае на пытаньні «НН». **Старонка 8.**

МУЗЫКА

Вар'яты з «IQ»

Сапраўдныя беларускія хіп-хопэры не гандлююць зброяй, ня клеяць крымінальных разборак і не ўжываюць наркатыкаў. Яны будуць мэтро. **Старонка 9.**

ЛІТАРАТУРА

Тата і хворы пан прэзыдэнт

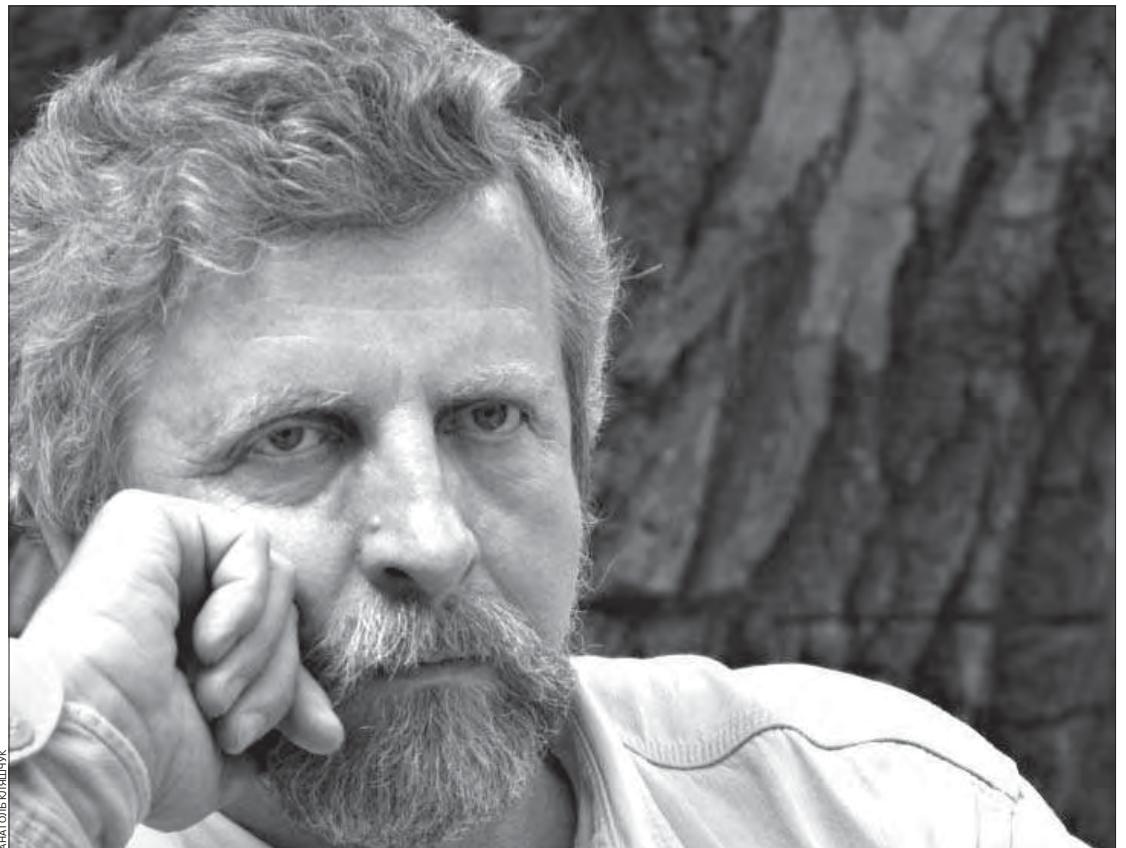
Апавяданьне Арношта Голдфлама. **Старонка 18.**

Дык падпісвайся!

Падпісны індэкс «Нашай Нівы» 63125. Падпіску прымаюць на любой пошце, а ў Менску — і на шапікі «Белсаюздруку». Цана на месяц — 3820 рублёў на поштах або 3530 рублёў на шапікі «Белсаюздруку». «Наша Ніва» — гэта 24 старонкі без чужога слова штотыдзень. Чытай сваё!

Кандыдат ад прыроды

Мілінкевіч ідзе ад зялёных. У тым, што Аляксандар Мілінкевіч будзе кандыдаваць, не сумняваўся ніхто. Ніхто не чакаў, што беспартыйнага гарадзенца Мілінкевіча ў якасьці кандыдата на прэзыдэнцкія выбары першай вылучыць Цэнтральная рада Беларускай партыі зялёных на сваім пасяджэньні ў Гомелі. **Старонка 2.**

АНАТОЛЬ СІЯШЧУК

Суд без Жураўковай

Былой кіраўніцы спраў прэзыдэнта далі чатыры гады. На вынясенні прысуду прысутнічаў карэспандэнт «НН» Аляксей Кудрыцкі.

Улада абяцала зрабіць працэс адкрытым і абяцаньне датрымала. У аўторак, калі мусілі абвясціць прысуд Галіне Жураўковай і іншым фігурантам гучнай справы, у залю пасяджэньняў Вярхоўнага Суду

пусьцілі ўсіх журналістаў, нават «нячэсных». Пакрыўджанымі засталіся толькі фотакарэспандэнты з тэлеапаратурамі, ды і тое не зь віны суду: галоўная падсудная так і не зьявілася, прымусішы «папа-

раць» чакаць паўтары гадзіны на марозе. Жураўкова заўсёды старанна закрывала твар, прыжджаючы на пасяджэньні, таму апараты таўкліся ля дзьявэрэй на ганку — толькі там можна было ўхапіць удалы кадар. Але былая кіраўніца спраў прэзыдэнта захварэла, і было з чаго: ўсіх падсудных прызналі вінаватымі.

Працяг на старонцы 3.

ДЗЕ ВАРТА БЫЦЬ

Пабачымся ў Глыбокім...

На спатканьне з чытачамі прыедуць рэдактары «Агsche» і «Нашай Нівы» ды крытык Даніла Жукоўскі. Пабачымся ў пятніцу 11 лютага ў 15.45 у гарадзкім парку, насупраць раённай бібліятэкі.

...і Полацку

Сустрэча ў суботу, а 14.00, у Музеі беларускага кнігадрукаваньня (вул. Леніна, 2). Да выступоўцаў далучыцца паэт і бард Андрэй Хадановіч.

Як трывога дык да Бога, або Ці ўсё гатова да канфлікту з Расеяй

Заява прадстаўніка «Газпрому» аб павелічэнні цаны на газ для Беларусі з 2006 году прагучала нібы заўчасна. Яшчэ 2005 год толькі пачаўся, а тут гаворка пра 2006-ты. Да таго ж, заява трапіла ў шквалы гандлю.

Нядаўна Лукашэнка замяніў чыноўнікаў, што мелі сувязі ў Маскве. Новая сістэма спяганання ПДВ, здаецца, усё ж зменшыць аб'ёмы гандлю з Расеяй. І — красамоўнае супадзенне — цэлы шэраг нацыяналістычных ініцыятываў прадлісана рэалізаваць у галіне культуры. Выконвае іх хто як умее. Урад устанавіў нацыянальны музычны прэміі. АНТ і радыёстанцыя ўзяліся замяніць расейскую паліцыю такою ж, але меншага разьліву. «Песні году» ўсё яшчэ гучаць пад сурдынку, але выканаўцы, трэба прызнаць, ужо з густам апраўтаты і добра рухаюцца перад камэрамі.

Намеснік міністра культуры ўладзімер Рылаткі адкрыта заявіў пра неабходнасць «дэрусіфікацыі» культурына прасторы. А «Беларусь сёння» ў мінулы год пачаў ў рэдакцыйным камэнтары нават запяляць хвалу беларускай літаратуры і беларускім літаратарам — тым самым, каго яшчэ ўчора чарніла. Праўда, не канкрэтызуючы імянаў.

Нават у самай кансэрватыўнай, рэлігійнай сфэры назіраецца ўвага да меншасяў. А. Лукашэнка другі раз за паўтараў сутэрўся з кардыналам Сьвёнткам. Вынік сэнасацыйны: прэзыдэнт будзе прысутнічаць на каляднай службе 25 сьнежня. Раней кіраўнік дзяржавы прысутнічаў толькі на праваслаўных набажэнствах. Калі навіна замацуецца, гэта будзе азначаць афіцыйнае прызнанне шматканфэсійнасці Беларусі і яе каталіцкага радаводу.

Незалежныя аналітыкі разважаюць пра магчымасці імпарта рэвалюцыі з Захаду і Поўдня, а Лукашэнкаўцаў, такое ўражанне, па-ранейшаму непакоіць толькі страта падтрымкі ў Усходу.

І тут як у пацвярджэнне іхніх страхуў выразная палітычная заява «Газпрому»: перад выбарамі мы такі возьмем вас за жабры.

Сутыкаючыся з эканамічнымі прэтэнзіямі Масквы, Лукашэнкаўцы хапаюцца за нацыянальную сьвядомасць як за жупел, які мусова час ад часу сьціраецца, каб было чым памахаць перад носам Пуціна. Балазе ў Маскве яго панічна баяцца. А значыць, зь яго дапамогай можна вечна выбіваць газ, крэдыты і палітычныя прыкрышці. І ўжо сьвядомасць ім падасца заслабо, прыдушанаю дзесяццю гадамі русіфікацыі. Мо мала заўважана з Крамля? Мо Пуцін не пабаіцца альтэрнатывы Рыгоравічу? Давайце ўзмацнім! Але крыў божа, каб працэс ня выйшаў з-пад кантролю.

Габрусь з прыказкі дзейнічаў старым праварным мэтадам. Як трывога дык да Бога, а як па трывозе, дык і па Бозе. Непараўнаны марксісты штатпоўкі вульгарных 70-х вельмі падобныя да хітрага Габруся.

Таму саступкі карэзнаму насельніцтву і яго нацыянальнаму руху носіць непрычыновы характар. Беларуская мова не разглядаецца як неад'емны элемент нацыянальнае сьвядомасці. Няма і гаворкі аб прызначэнні, напрыклад, Уладзімера Арлова міністрам культуры, а якога сьці сумленнага Сержука Антусевіча, скажам, міністрам унутраных спраў.

«Няможна пабудаваць дрэва, — псаў ангельскі пазт Эліэт. — Яго можна толькі пасадзіць і даглядаць, чаканючы пакуль яно вырасьце». Нацыянальная сьвядомасць, яна як дрэва. Без яе беларус ня можа стаць ні паўнаватым грамадзянінам, ні паўнапраўным эўрапейцам. Пакуль яна будзе разьменнаю манэтаю для палітыкаў і інтэлектуалаў, да тае пары Беларусь будзе заставацца непанаўнапраўнаю дзяржаваю па-за рэчышчам эўрапейскай гісторыі.

Барыс Тумар

Кандыдат ад прыроды

Карэнны гарадзенец, кіраўнік перадвыбарнага штабу Сямёна Домаша на прэзыдэнцкіх выбарах—2001 57-гадовы Аляксандар Мілінкевіч вылучаны кандыдатам на прэзыдэнцкія выбары—2006.

Вылучэнне адбылося на пасяджэнні Цэнтральнай рады Беларускай партыі зьлёдненых, што ўваходзіць у кааліцыю «Піяцёрка+». Штаб Мілінкевіча ўзначаліў кіраўнік Фонду лякальнага разьвіцця, колішні дэпутат Вярхоўнага Савету СССР Віктар Карняенка.

Вылучэнне адбылося ў Гомелі, бо там знаходзіцца кіроўныя органы партыі. Мілінкевіч сам прапанаваў сваю кандыдатуру тым партыям ад кааліцыі, што ня мелі свайго кандыдата.

Сп. Мілінкевіч спадзяецца як на падтрымку іншых партыяў, так і рэгіёны. «Каманда будзе уплываць на ўсе катэгорыі насельніцтва. Будзем спрабаваць схіліць на

свой бок усіх — і намэнклятуру, і настаўнікаў, і урачоў, і кожную бабурку». — заявіў палітык карэспандэнту «НН».

У выпадку абрання адзіным кандыдатам кампанія Мілінкевіча будзе пабудавана на агульнадэмакратычных каштоўнасцях і пройдзе пад лезунгамі яднаньня з Эўропай, рынкавай эканомікі, незалежнасці, падтрымкі нацыянальнай культуры.

У суботу кандыдатура Мілінкевіча будзе прапанавана Союму Партыі БНФ. «Я вітаю вылучэнне Мілінкевіча і мяркую, што Соім падтрымае ягоную кандыдатуру. Мілінкевіч — менавіта той кандыдат, якога падтрымлівае Партыя БНФ», — заявіў «НН» старшыня партыі В. Вярчка.

Палітык кажа, што ўскладае вялікія спадзевы на працу ў камандзе — зь іншымі кандыдатамі ад кааліцыі: «Я — камандны чалавек. Мы будзем працаваць разам, будзем разам езьдзіць па рэгіёнах». Кацца травня палітык чакае зь непакоем: «Калі назавуць імя адзінага кандыдата, ці здолеець іншы партнэр па кааліцыі адкінуць амбіцыі і падпарадкавацца супольнаму рапшню?»

Шырокім масам ягонае імя пакуль невядомае. Але, мяркуюць ягоныя прыхільнікі, Домаш пачынаў таксама з нуля, а ў 2001-м сабраў найбольш подпісаў у сваю падтрымку. Дзякуючы штабу на чале зь Мілінкевічам. Цяпер Мілінкевіч ідзе на выбары

сам. У асяроддзі дэмакратычных актывістаў папыранае меркаваньне, што «падтрымаем лобота, здольнага на нестандартныя хадзі і настроена на перамогу». Самім месцам вылучэння першае Мілінкевіч ужо даказаў.

Алег Раявец

Алесь Мілінкевіч нарадзіўся 25 ліпеня 1947 г. у Горадні ў праваслаўнай сям'і. Кандыдат фізыка-матэматычных навук, тэма дысэртацыі «Механізм генерацыі звышмагнутых лазэрных імпульсаў». Стажоваўся ва ўніверсітэце Манп'яль (Францыя) і Каліфарнійскім ўніверсітэце. Працаваў загадкам катэдры Сьцьёфскага ўніверсітэта (Альжыр), дацэнтам Гарадзенскага ўніверсітэту. У 1990—1994 г. займаў пасаду намесніка старшыні Гарадзенскага гарвыканкаму. Быў кіраўніком Беларускай асацыяцыі рэсурсавых цэнтраў. Вядомы краязнаўца і гісторык. Вёў гістарычную праграму на гарадзенскай тэлевізіі. Знайшоў пахаванне апошняга караля Рэчы Паспалітай Станіслава Аўгуста Пянятоўскага, рэстаўраваў найстарэйшы ў Эўропе гарадзенскі вежавы гадзіннік (XV—XVI ст.).

ДЗЕНЬ СЬВЯТОГА ВАЛЯНЦІНА

Чым ёсьць каханьне?

Чалавечая папуляцыя неаднародная. Чым болей адкрываецца, тым болей мы ня ведаем. Але пэўна, што нас прыцягваюць партнэры, якія генэтычна ад нас адрозніваюцца. На пытанні карэспандэнта «НН» адказвае генэтык Ірма Мосэ.

«НН»: Пра любоў і каханьне пісалі філэзафы, псыхалогі, гавораць сьвятары. Што такое каханьне з гледзішча біялёгі?

Ірма Мосэ: Асноватворныя біялягічныя інстынкты — гэта інстынкты самазахаваньня і падаўжэньня роду. Калі інстынкт самазахаваньня можна назваць «эгаістычным» (тут клопат і памкненні асобіны скіраваны на саму сябе), то інстынкт падаўжэньня роду — «альтруістычны». Асобіна мусіць выйсьці па-за ўласныя межы, знайсці партнэра, нарадзіць дзяцей. Гэта часам

сулярэчыць інстынкту самазахаваньня, але эвалюцыйна апраўдана.

З гэтага інстынкту падаўжэньня роду вырастае клопат бацькоў пра дзяцей, любоў да дзяцей.

Выгадаваць дзяцей адной асобіне складана — і гэта біялягічная падстава каханьня да супрацьлеглага полу: нашчадкаў выхоўваюць абодва партнэры.

«НН»: Ці ёсьць нейкія біялягічныя падставы таго, што чалавек выбірае менавіта той ці іншы аб'ект каханьня?

ІМ: Гэтыя падставы ёсьць, але яны

Сьвятая Валянцін

Малады сьвятар і лекар Валянцін жыў у Рыме ў часы кіраваньня імператара Кляўдыя (III ст. н.э.). Імператар выдаў забарону на заключэньне шлюбаў, мяркуючы, што маладыя людзі павінны займацца вайсковымі справамі, але не амурнымі. Нягледзячы на жорсткі закон, Валянцін патаемна вячэў закаханых. Пра гэта дазналіся, і сьвятара засудзілі на смерць. У ноч перад пакараньнем Валянцін перадаў сьляпой дзячыне, у якую быў закаханы, запіску са словамі «Даруй, твой Валянцін!», загарнуўшы яе ў кветку шафрану. Адбыўся чуд: дзячына стала бачыць. У 496 г. Валянцін быў абвешчаны сьвятым.

ПОШТА «НН»

Кансалідацыя замоўчваньня

Чытаю ў «Беларусі сёгодня», што вылучэнны Шушкевіч — гэта «самы нясьмешны анімэлот». А ў чым анімэлот, прабачце? Вось літоўцы перабралі 78-гадовага Адамкуса і вельмі задаволеныя. Прынамсі, тэндэры на сатэвую сувязь там выйграюць ня тыя кампаніі, дзе працуе нечы сын.

Да выбараў яшчэ два гады, а дзяржаўныя СМІ ўжо з усіх цэбраў люць бруд на патэнцыйных апанэнтаў Лукашэнка. Пра дэмакратычныя партыі ў «Беларусі сёгодня» згадаюць толькі тады, калі якісьці дробны партыя з гучным грукатам пустое бочкі ўчыніць скандал.

Я быў на радзіме ў Воранаве перад выбарамі мінулага году. І трапілася мне ўлетку тамтэйшага кандыдата. Аляксандар Мілінкевіч — кандыдат фізыка-матэматычных навук, валодае пяццю мовамі, мае досвед працы ў выканаўчых структурах. Вывучаў пытанні эканомікі, дзяржаўнага будаўніцтва, праваў чалавека ў Намежчыне, Галандыі, Бэльгіі ды Польшчы. Праграма разумная, спакойная. Чаму такім, як Мілінкевіч, ніколі не даюць слова на АНТ? Чаму эфір запоўнены падпяваламі?

Андрэй Замарона, Гомель

Іншыя лісты ў Рэдакцыю — на старонцы 14.

IN MEMORIAM

Кастусь Рамановіч

У Пінску памёр вэтэран вызвольнага руху, удзельнік паваеннага антысавецкага падполья Кастусь Рамановіч (1927—2005).

Падчас вайны ён быў у СМІ і Беларускай афіцэрскай школе, але ўлетку 1944 г. ня выехаў за Беларусь — застаўся змагача. У снежні 1944 г. быў арыштаваны. Праз два гады вярнуўся з канцлягера ў Варкуце і зноў распачаў патрыятычную дзейнасць, гэтым разам у складзе падпольнага «Саюзу вызвалення Беларусі» ў Наваградку. У 1947 г. — чарговы арышт і вяртанне ў сталінскія канцлягery, дзе асудзеў дзевяць гадоў. Да сваіх апошніх дзён Кастусь Рамановіч заставаўся вялікім беларускім патрыятам, браў удзел у працы грамадзкага аб'яднаньня «Вэтэраны Адраджэньня». Пасьпеў напісаць успаміны. Сьветлая памяць!

Цё

Працяг на старонцы 12.

Суд без Жураўковай

Працяг са старонкі 1.

Суд пачаўся са спазьненнем на паўгадзіны. Зачытваюцца прыгавору ў поўным варыянце, з усімі падрабязнасцямі, заняло 3 калі трох гадзін, таму бакі пагадзіліся заслухаць кароткі варыянт: вінаватыя падсудныя ці не, і колькі каму год далі. Заняло гэта хвілін дваццаць. У залі было паўсотні чалавек, большасць — журналісты. Яны цішком выглядалі сярод прысутных сваякоў падсудных — людзей са святву вялікіх беларускіх грошай. Так, у залі сядзелі жанчыны, якія выдавалі сябе ціхімі сяжкамі. Яны былі ў прыгожай вопратцы ды ад'яжджалі ад будынку суду на

добрых аўто. Але ў цэнтры Менску такія футры ды легкавікі ня дзіва — таму родныя падсудных выглядалі ня свесцімі акуламі, а звычайнымі людзьмі, разгубленымі і спужанымі, як і самі падсудныя.

Напэўна, у гэтым і быў асноўны сэнс гэтага працэсу: паказаць, што нават самыя магутныя асобы ў краіне застаюцца простымі сьмяротнымі, пад якімі ў любы момант можа захістацца зямля.

Назойліва напрошваюцца паралелі паміж працэсамі Жураўковай і Марыніча. Абодва яны «праходзілі» па аднолькавым артыкуле Крымінальнага кодэксу (частка 4 арт. 210 «Крадзех шляхам злоўжывання службовымі

паўнамоцтвамі ў асабліва буйным памеры»). Абодва працэсы актыўна асвятляліся сродкамі масавай інфармацыі. Абое асуджаных лічаць сябе невінаватымі. Але калі Марыніча пасадзілі на пяць год, дык Жураўкову — на чатыры, хача, паводле абвінавачвання. Марыніча «прывоіў» некалькі факсаў ды кампутараў заснаванай ім самім грамадзкай арганізацыі, а Жураўкова ды кампанія — больш за 3,6 мільяраў (яе былым падначаленым Аляксандру Мурашку і Юрыю Матусевічу далі па чатыры гады, а калегам на «Белай Русі» Сяргею Сцяпанаву ды Віктару Асіпенку — па пяць гадоў).

Неяк давалося чуць меркаваньне, што Марыніч у душы ўсё-такі заставаўся савецкім чыноўнікам. Давесці няслухнасць гэтай думкі лічэ раз дапамог працэс над Жураўковай.

Пракурор, які вёў справу Марыніча, асабліва прасіў суд звярнуць увагу на тое, што Марыніч не расказаў ва ўчыненым. Вініца перад начальствам — адзін з галоўных рытуалаў саўковай дзяржаўнай машыны. Умей свечасова прызнаць сваю віну — і можах спакойна існаваць далей. Найвышэйшае майстэрства — павініца тады, калі на-

PHOTO.BFMEDIA.NET

ФАТАЛЬНАЯ ЛІЧБА. За год да арышту, у лютым 2003 г., Галіна Жураўкова ўдзельнічала ў прэзыдэнцкай лыжна пад №4. У 2005-м лічба ператварылася ў тэрмін знявольнення. Цяпер лукашэнкаўцы будуць уважлівей прыглядацца да атрыманых нумароў.

самрэч вінаваты твой начальнік: заслужыш паблаглівае прабачэнне ды, магчыма, падвышэнне па герархічнай лесвіцы. Марыніч за доўгія гады працы ў сыстэме гэты інстынкт так і не прышчпіўся. Надуманасць абвінавачванняў нібыта давала падказку: «Папрасі прабачэння, мо выкруцішся!» Не папрасіў.

Жураўкова, нягледзячы на праўды сур'ёзныя доказы таго, што яна ўчыніла злачынства, вінаватай сябе не палічыла — і, відавочна, цалкам шчыра. Але, нягледзячы на гэта, з ахвотай паві-

лася ў заключным слове: «Я вінаваты толькі перад адным чалавекам — гэта прэзідэнт». Цікава, ці дапамагло ёй гэтае прызнанне? Вось жа і каленію для яе падтрымалі ня ўзмоцненага, а звычайнага рэжыму.

Калі ўсе разыходзіліся, пранеслася чутка, што Жураўкова зрабілася «Віньнікавай-2» ды знаходзіцца зусім ня ў ложка, а ці то ў Расіі, ці то ўжо ў самім Лёндане. Аднак цяжка ўявіць, каб гэта было магчымым: чалавэка, які адзіны мае прывілею хістаць зямлю ў Беларусі, разжаліць ня так лёгка.

Кіраўніца справаў скрала 3,6 мільёны

Галіна Жураўкова была арыштаваная 13 лютага 2004 г. з супрацоўнікамі ДП «Белая Русь» па абвінавачванні паводле ч. 4 арт. 210 КК (крадзеж шляхам злоўжывання службовымі паўнамоцтвамі, учынены арганізаванай групай альбо ў вельмі вялікім памеры, санкцыі — ад 5 да 12 год знявольнення). Следства даказала факты незаконнай дзейнасці галавы Кіравання справаў прэзідэнта (КСР) і «Белай Русі» ў часе закупкі цукру-сырцу ў замежных кампаній, пастаўчы ў Беларусь цыгарэт «LD», нафтавых зьдзелак. Сума скрадзенага ў ДП «Белая Русь» складае \$ 3 626 547. \$ 3 381 000 былі вернутыя фігурантамі справы дзяржаве. Г. Жураўкова нарадзілася 19.09.1952 у в. Бародкі Чавускага раёну. Працавала дырэктарам Беларускага вытворчага аб'яднання (Ханты-Мансійская акруга), гендырэктарам швейнай фабрыкі «Дзіна» ў Веліжы. Ад 1994 г. кіравала аддзелам па абслугоўванні дзяржаўна-мерапрыемстваў КСР, канцэрнам «Беларускія мастацкія промыслы» КСР. З 2001 г. узначальвала КСР.

Эфэкт чаканасьці

Анатоль Лябедзька афіцыйна названы кандыдатам у прэзідэнты ад АГП.

Напэўна, мала хто з пасажыраў трамваяў, што кіруюцца па вуліцы Варшаўскай ў напрамку Кама-роўскага рынку, здагадаліся, што за вокнамі на першым паверсе аднаго з будынкаў сядзіць 80 чалавек ды раяцца, хто можа быць наступным прэзідэнтам краіны. Тым ня менш, у нядзелю 6 лютага тут спраўды прайшоў зьезд — але ня Партыі БНФ, як можна было б сабе ўявіць, а Аб'яднанай грамадзянскай партыі. Расьцяжак «Вітаем дэлегатаў IX нечарговага з'езду АГП!» над вуліцай Варшаўскай на разуме-льных прычынах не было.

Тое, што партыйная канвэнцыя прайшла ў «святая святых» ПБНФ — у яе ўправе, стварала прыемнае ўражаньне паразуменьня паміж сіламі «Піцёркі+». Заля пасяджэнняў ва ўправе выявілася замалою — давалося

рассунуць заднюю фанэрную сьценку, каб злучыць яе з бакавым пакойчыкам. Зэдлікаў не хапала, і галёрка пасела на сталах. Вялікая мастацкая канструкцыя з саломкі, падвешаная пад стэлю, круцілася ад подыхаў.

Цікава было паглядзець на дэлегатаў з малых мястэчак, з далёкіх рэгіёнаў. Гэта — людзі з рукамі, што бачылі цяжкую працу не тузін гадоў таму, а ўчора-пазайчора. Палітычны тусоўкі для іх — справа малазнаёмая, яны прыхалі здалёк і дзеля справы. Такія ня зьдзецца, калі раптам давядзецца бараніць выбар на плошчы.

Гомельская грамадзкая арганізацыя АГП амаль закруціла інтрыгу, раскрытыкаваўшы «Піцёрку+» ды запатрабаваўшы ажы-віць яе працу. На думку гомельцаў, вылучаць адзінага кандыда-

та павінна неспасрэдна «Піцёрка-плюс», бо спадарніцтва паміж некалькімі прэтэндэнтамі ад кааліцыі на ролю «адзінага кандыдата» — бягзгудзіца. Але гэтыя прапановы так і павісьлі ў павестры.

Былы міністар абароны Казлоўскі, якога аднапартыйныя лоббоўна называлі Пал Пальчыам, спрабаваў давесці, што «63 гады — спраўды не 36, але досьвед ня менш важны за маладосць», ды прапаноўваў «шукать ключ да беларускай сытуацыі ў Расіі, а ад Захаду патрабаваць, каб той прымусіў Расею яго правільна павярнуць».

Аднак большасць дэлегатаў аддалі свае галасы на карысьць лідэра партыі. Анатоль Лябедзька пры чырвоным галыштуку на белай кашулі прамаўляў у сваёй знакамітай паставе — трымаючы

PHOTO.BFMEDIA.NET

левуую руку ў кішэні штаноў, а правай выразна жэстыкулюючы. На яго думку, ключ ад нашых праблем знаходзіцца не за мяжою, а ў Беларусі. Калі аб'яднаная апазыцыя ўрэшце падтрымае менавіта Лябедзьку, ён накіруецца на яго пошукі падчас наступных прэзыдэнцкіх выбараў.

БСДГ вылучыла Шушкевіча, «Свабодная Беларусь» — Статкевіча, ПКБ — Калякіна, АГП — Лябедзьку... Засталося ўражань-

не лёгкага расчараваньня — не, не самім выбарам, але тым, што не было сюрпрызаў. Дыскусія на зьездзе, у прынцыпе, была до-сынь жвавая, але вынік — цалкам праказальны. Хто-ніхто, відаць, падумаў: нашто ўвогуле зьяжджаліся?

Досыць каларытна ў гэтым зьвязку глядзеліся партрэты Сяргея Антусевіча, якімі былі завешаны ўсе сьцены ва ўправе. Антусевіч будзе балытавацца ад БНФ у парламэнт на 52-й гарадзёнскай акрузе (там выбары не адбыліся), але чалавек неабзаваны мог бы падумаць, што гэта і ёсьць адзіны кандыдат ад АГП, а то і ад усёй апазыцыі. А што? Любая асоба зь незайчаным прозьвішчам ды малазнаёмым абліччам мае шанец «стрэліць» утары на гэтых выбарах. Эфэкт нечаканасьці, падмацаваны выразнымі асабовымі якасьцямі, — вось тое, чаго апазыцыі пакуль што так не хапае. Суцяшае тое, што ад уладаў таксама можна чакаць чаго хочаш, але не кандыдатуры-сюрпрызу.

Алесь Кудрыцкі

СЬЦІСЛА

Мілінкевіч вылучаны ад «зьялёных»

Цэнтральная рада Беларускай партыі зьялёных на сваім пасяджэнні ў Гомелі вылучыла лідэра незарэгістраванай Беларускай асацыяцыі рэсурсавых цэнтраў Аляксандра Мілінкевіча ў якасьці кандыдата на прэзыдэнцкія выбары. Алесь Мілінкевіч лічыць, што прэзыдэнт мусьці

адмовіцца ад шэрагу дзярскіх паўнамоцтваў і вярнуцца да прыняцця раўнавагі розных галінаў улады. А сама Беларусь — ператварыцца з прэзыдэнцкай у парлямэнцка-прэзыдэнцкую рэспубліку.

У каталікоў пост

У сэрду каталікі Беларусі адзначылі Пяніцельную сэрду. Пачаўся велікодны пост. Урачыстую службу з

гэтай нагоды ў менскай катэдры адслужыў кардынал Казімір Сьвэнтэк. У праваслаўных Вялікі пост пачнецца 14 сакавіка.

Папрашніцтва на рэвалюцыю

У сэрду ў Менску адбылася спроба асудзіць Акану Новікаву за папрашніцтва. Аднак адміністрацыйная камісія Фрунзэнскага раёну не

набрала кворуму — з 11 чалавек прысутнічалі пяць. Разгляд справы перанесены. Сп.Новікава некалькі тыдняў таму хадзіла па прытэках мэтро і зьбірала сродкі на «аранжавую рэвалюцыю». Штраф за папрашніцтва складае ад 0,5 да 5 б.в. (12—120 тыс.).

І-шы беларускі

Першы айчыны гіпермаркет «BIGZZ»

адчыніцца пры канцы лютага — пачатку сакавіка. Месьціцца ён будзе ў сталічным мікрааёне Зялёны Лут, на перасячэньні МКАД з вул.Мірашнічэнкай.

Эўрафонды для Беларусі

Віце-сьпікер Эўрапарлямэнту, доктар матэматыкі Януш Аньшкэвіч заявіў пра ініцыятыву стварэньня

адмысловага фонду пры Эўразьвязе, які б падтрымліваў дэмакратызаваную суседніх краінаў, у тым ліку і Беларусі. Аналягичны фонды ў 1980-х падтрымлівалі польскую «Сапдларнасьць». Сп.Аньшкэвіч мяркуе, што фундацыя павінна мець шмат мажлівасцяў для дзейнасці, бо спадзеваў на супраці з урадам няма.

A.I, A.G; svaboda.org

Усе прэм'еры — ворагі

Беларускае тэлебачаньне ня можа пазбавіцца расейскага акцэнту. Стыль беларускага тэлебачаньня выдае комплекс непаўнавартасці тых, хто на ім працуе, і тых, хто над ім стаіць. Падача на БТ і АНТ апошніх падзеяў — сьмерці Зураба Жваніі і абраньня Юліі Цімашэнкі — у цэнтры ўвагі Віталя Тараса.

Сьмерць прэм'ер-міністра Грузіі Зураба Жваніі ўразіла найперш сваёй неймавернасьцю. Кіраўнік ураду гіне ад чаднага газу... Увогуле выпадкі гібелі людзей празь няспраўнае п'яное адцяпленне ў краінах былога СССР, у тым ліку і ў Беларусі, здараюцца даволі часта. Але тут — другая асоба ў дзяржаве... Чаму ахова ня ўтледзела небяспэкі, не правярыла — ці ўсё ў парадку ў кватэры, дзе спыніўся шэф, не ўстрывожылася своєчасова? Для чаго прэм'ер-міністар сустракаўся прыватным чынам з чыноўнікам, мякка кажучы, ня самага высокага рангу? Пытаньні можна задаваць бясконца. І якія б пераанаўчыя доказы выпадковасці гібелі Жваніі ні прыводзілі ўлады, усё адно ў сьвядомасьці простых людзей сьмерць аднаго зь лідэраў «рэвалюцыі ружаў» застанецца загадкавай, а вакол акалічнасьцяў і магчымых прычын трагедыі заўсёды будуць рабіцца спэкуляцыі.

На памяць прыходзіць гібель Пятра Машэрава. Здаецца, дагэтуль ніхто пераканаўчы не абверг самай прастай і самай верагоднай прычыны гібелі першага сакратара ЦК КПБ — здарэньне на дарозе. Тым больш што звычайна кіроўцаў высокапастаўленых асоб (зь іхнага патуранья, дарэчы) ганяць па ўрадавых трасах без абмежаваньня хуткасці, ігнаруючы правілы дарожнага руху для «простых людзей», вядомая. Колішні старшыня прэзыдэнтую Вяроўнага Савету БССР Сургануў загінуў пры падобных акалічнасьцях. А колькі яшчэ было падобных выпадкаў — толькі зь менш трагічнымі вынікамі... І толькі пра Машэрава хадзілі дый дагэтуль ходзіць чуткі, што за ягонаю гібелью стаяў Крэмль.

Але ж тут гаворка не пра тэорыю змоў і яе прыхільнікаў. Хаця ў Беларусі іх, вядома, штогод становіцца ўсё болей, пачынаючы ад самага высокага кіраўнічага зьявіна.

Цікавай і паказальнай была рэакцыя на трагічны інцыдэнт ды іншыя падзеі апошняга часу ў Грузіі і Украіне. Рэакцыя расейскіх СМІ на гібель грузінскага прэм'ера была цалкам прадказальнай. У трагічным выпадку спачатку ўбачылі прымету ці то нейкіх кланавых разборак, ці то імкненьне прэзыдэнта Саакашвілі да абсалютнай улады. А потым у адной з аналітычных праграм «Россиі» быў зроблены акцэнт на тым, што сябар Жваніі, маўляў, быў зусім маладым чалавекам... Як тут ня ўспомніць сюжэт пра чэскага дыпламата, дэпартаванага зь Менску па абвінавачваньні ў пэдафіліі. Гэты сюжэт, паказаны на БТ, быў пазьней абсмактаны, дарэчы, у адной зь нязьдольных інфармацыйных перадач НТВ — каналу, які яшчэ ня так даўно прыводзілі як прыклад аб'ектыўнай і несагнажанай тэлежурналістыкі.

Што ж да Украіны, дык пра зацьварджэньне новага ўраду на чале зь Юліяй Цімашэнкай у згаданай тэлепраграме «Россиі» наагул не знайшлося ні слова. Між тым, напярэдадні звычайнае працэдурае пытаньне, якое сталася прычынаю пераносу зацьварджэньня прэм'ер-

ТАЕМНЫЯ СПРУЖЫНЫ НА ЭКСПАРТ. Ад 1 лютага пачаў працу спадарожнікавы тэлеканал «Беларусь-ТБ». Віктар Маючы, яго кіраўнік, зьбіраецца прывабіць замежных гледачоў інфармацыйнымі й аналітычнымі перадачамі БТ, якія будуць «максымальна прадстаўленьня ў этэры».

міністра Вяроўнага Радаю, падавалася расейскімі тэлеканаламі як сэнсацыя. Тэлекамэнтатары амаль не хавалі, што жадаюць Цімашэнцы (а разам зь ёй — і прэзыдэнту Юшчанку) правалаў.

Адзін з расейскіх экспэртаў, між тым, з сумам прызнаў, што расейскае кіраўніцтва ўсё яшчэ не зразумела адной важнай рэчы — пасля падзей ва Украіне і Грузіі трэба забыцца на такі панятак, як «блізкае замежжа». Названьня краіны зрабіліся проста замежжам, гэта значыць перасталі быць сатэлітамі Масквы. Добра, што хаця б адзін маскоўскі экспэрт цягам апошніх 12 гадоў зразумеў гэта.

Разгадка іроніі й сарказму, якую дазваляюць сабе тэлеведучыя на БТ: ім ніколі не даядзецца сустрэцца ў студыі ні з кім, хто быў бы хоць колькі-небудзь незалежным у поглядах, хто мог бы даць адпал невучаству й нахабству.

Дагэтуль не зразумелі гэтага, бадай, толькі ў Беларусі. Прынамся, калі меркаваць па шматлікіх дзяржаўных тэлеканалах (хутка пералічыць іх усё адразу будзе ня так і проста). Юлія Цімашэнка на БТ стала, можна сказаць, антыгероём тыдня. І калі пазыцыю расейскіх мэдыяў адносна Украіны яшчэ нека можна растлумачыць, дык пазыцыю беларускіх СМІ выглядае абсалютна бязглуздай, бо гэтая пазыцыя проста дублюе маскоўскую лінію, ад якой карысьці Беларусі няма ніякай, і аб гэтым нават ужо гаварыў раней Аляксандар Лукашэнка...

Складаецца ўражаньне, што ў вядучых беларускіх інфармацыйных і так званых аналітычных праграм пачуцьцё злосьці або іроніі выклікаюць падзеі ня толькі ва Украіне, ці Грузіі, ці ў той самай Расеі, а ўвогуле ў любой краіне сьвету. Калі толькі

гэтую краіну не ўганараваў сваёй прысутнасьцю кіраўнік беларускай дзяржавы, вядома... У гэтым выпадку формы адданысьці журналістаў першай асобе прымаюць часам анэкдатычныя формы. Напрыклад, у рэпартажы зь Лівану, дзе Аляксандар Лукашэнка падчас свайго афіцыйнага візыту пасадзіў кедар, на поўным сур'ёзе сьцьвярджалася, што ліванскі кіраўнік высока пахваліў беларускага госьця за тое, што той нібыта зрабіў гэта больш акуратна і ўмела, чым кіраўнікі ўсіх астатніх краін рабілі гэта да яго. Міркуючы па рэпартажы, гэта была галоўная падзея візыту, калі не лічыць, зразумела, дамоўленасьці, што ў Ліване будзе адкрыты беларускі ліцэй (трэба думаць, замест закрытага ўладамі ў Менску).

Усе замежныя кіраўнікі — ад прэзыдэнта ЗША да каралевы Вялікабрытаніі — падаюцца ў беларускіх інфармацыйных праграмах сучэньнымі дурнямі ці нягоднікамі. Напрыклад, нядаўня традыцыйная прамова брытанскай каралевы ў парлямэнце выклікала ў беларускіх камэнтатараў сапраўдны паток жоўці. Сама традыцыя падалася аднаму з тэлеведучых дурной і непатрэбнай, а ўжо ўзровень інтэлекту Элізабэты II ў беларускага «журналіста» выклікаў проста-такі прыступ сарказму.

Такой манерай падачы матэрыялаў пра заходніх лідэраў, манархаў і мільярдэраў калісьці карысталіся вядучыя ЦТ у Маскве — напрыклад, амэрыканіст Валяцін Зорын. Аднак калі ён і яшчэ купка падобных да яго савецкіх «экспэртаў» адноічы сустраліся ў тэлестудыі з прэм'ер-міністрам Вялікабрытаніі Маргарэт Тэтчэр, ад іхнага лоску ды «іранічнасьці» падчас калектыўнага інтэрвію не засталася нічога, бо яны выглядалі побач з вострай на язык і незвычайна рэзкай палітычнай дзяржаўнай проста прафэсійна няздатнымі людзьмі.

Вось тут, мабыць, і разгадка тае іроніі й сарказму, якую дазваляюць сабе тэлеведучыя на БТ. Ім ніколі не даядзецца (нават калі б яны да гэтага дадумаліся) сустрэцца ў студыі ні з кім, хто быў бы хоць колькі-небудзь незалежным у поглядах,

хто мог бы, інакш кажучы, даць адпал невучаству й нахабству. Ёсьць толькі адзін чалавек, ніводнае слова якога не падлягае крытыцы або, крайні божа, іроніі. Імя гэтага чалавеча ніколі не сыходзіць зь вуснаў беларускіх тэлеведучых.

Якое ўсё гэта мае дачыньне да тэмы? Ды самае непасрэднае. Стыль беларускага тэлебачаньня выдае комплекс непаўнавартасці тых, хто на ім працуе, і тых, хто за ім (ці дакладней — над ім) стаіць. Стыль вядзеньня, які іначай як сьцьбам не назавеш, быў вельмі папулярны сярод журналістаў на пачатку 1990-х, калі крытэры прафэсійнасьці й майстэрства часова адышлі на другі плян. А на першы плян у пэўнае катэгорыі журналістаў выйшла жаданьне хутка і бессаромна «рубіць бабкі».

Трэба абсалютна не павяжаць сябе, гледачоў і ўласнай дзяржавы, каб рабіць зь навакольнага сьвету тэатар абсурду, з палітыкі — «маскі-шоў», а замежных лідэраў (як, дарэчы, і айчынных апазыцыйных палітыкаў) паказваць выключна ў карыкатурным выглядзе.

Але справа нават ня ў гэтым. Пры тым, што ў беларускіх мэдыях ад нядаўняга часу дазволена дазаваная крытыка Расеі, у тым ліку й палітыкі Крамля, Беларусь усё яшчэ ня можа пазбавіцца клійма «блізкага замежжа». Так, блізкай, вельмі блізкай застаецца Беларусь ад Расеі, а яе палітыку, як унутраную, так і замежную, часам проста немагчыма адрозніць ад палітыкі расейскай. Тым болей што ў абедзьвюх дзяржавах гэтая палітыка становіцца амаль неадрознай ад колішняй савецкай палітыкі.

Такую палітыку больш дарэчна называць рэжымам. За часамі таталітарнага рэжыму зусім ня важна было, хто ўзначалывае тую ці іншую ССР, бо ўсе гулялі ваводзе адзіных правілаў. У тых умовах нават сьмерць кіраўніка рэспубліканскай кампартыі ў выніку аварыі ўспрымалася ледзь не як выклік усёй сыстэме. І правільны погляд адзіназначна і абсалютна глядзіць на сьвет празь прышляг ідэалогічнай вайны супраць усёй заходняй цывілізацыі, — гэта погляд зь мінулага ў нікуды.

Міхаіл Падаляк: «СМІ ў Беларусі — ня бізнэс, а праява жыццёвай пазыцыі»

Дэпартацыя зь Беларусі ва Украіну ня выбіла глебы з-пад ног Міхаіла Падаляка. Журналіст узначаліў інфармацыйна-аналітычны тыднёвік «Украінська газета». Дызайн выдання дужа падобны да газэты «Время», у якой Падаляк быў намеснікам галоўнага рэдактара, — нават коміксы на апошняй старонцы выходзяць пад той самай шапкай «Плюстэрка». Ёсьць і адрозьненне: украінская мова тэкстаў. Праблематыка — цалкам украінская, аднак беларуская тэматыка на палосах «За мяжой» прысутнічае стала. М.Падаляк адказвае на пытаньні карэспандэнта «НН» Алеся Кудрыцкага.

ТАК ВЫГЛЯДАЎ Міхаі́л Падаляк у купэ цягніка перад дэпартацыяй зь Беларусі.

«НН»: Ці рады Вы павароту лёсу, дзякуючы якому апынуліся ва Украіне?

Міхаі́л Падаляк: Гэта вельмі цыннічае пытаньне. Я б не сказаў, што быў рады, калі пасля 15 год жыцця ў Беларусі мяне за 30 хвілін адтуль выгналі і забаранілі вяртацца цягам пяці гадоў. У Беларусі засталіся мае сябры, праца, родныя. Шкадуно, што не ўдалося, як і многім іншым, хто працаваў у грамадзянскай супольнасці ды СМІ, памяняць лад думак беларускага насельніцтва. Зь іншага боку, у чалавек дастаткова мабільны. Нельга сядзець і паспаць галаву попелам. Трэба працаваць, дзе б ты ні знаходзіўся, а не плакаць ў камізэльку.

«НН»: Ці не расчараваліся Вы ва Украіне?

МП: Я вельмі люблю Беларусь, яна спакойная і вельмі прыгожая. У свой час яна таксама была й вельмі шматбацьцальная — але цяпер заснула. Калі вы пераедзеце паўднёвую мяжу, дык убачыце, што ёсьць іншая краіна — таксама вельмі прыгожая і цікавая, але яна разьвіваецца, яна прагнулася. Я рады, што трапіў ва Украіну менавіта ў гэты час. Я ўдзельнічаў у Аранжавай рэвалюцыі, займаўся інфармацыйным складнікам кампаніі Юшчанкі ў Харкаве — адным з самых цяжкіх рэгіёнаў. І я б хацеў, каб Беларусь была іншай краінай, каб мая праца ва Украіне спрычынілася да таго, каб Беларусь пазбавілася страшэнна незразумелага мне тыпу дзяржаўнага кіраваньня.

«НН»: Ці не было спакусы пакінуць журналістыку — ска-

жам, пайсьці ў бізнэс?

МП: Я не лічу, што трэба сыходзіць з той сфэры, у якой ты сябе адчуваеш як рыба ў вадзе. У мяне ніколі не было жаданьня кінуць працу ў мас-мэдыя, хоць праца ў газэтах часта выходзіла мне бокам. Праца ў СМІ ў грамадстве, якое, як беларускае і украінскае, яшчэ ня выспела — вельмі ганаровая і адказная. Нам трэба за яе брацца і рабіць яе, магчыма, нават на шкоду ўласным інтарэсам. Калі правільна пабудоваць працу СМІ, можна зьмяніць каштоўнасці, якія будуць вызначаць наша жыццё і жыццё нашчадкаў. Ва Украіне гэта ўжо адбываецца, у Беларусі — яшчэ не.

Што да бізнэсу, дык мас-мэдыя — гэта й ёсьць бізнэс. Іншае пытаньне, што ў Беларусі займацца мэдычным бізнэсам немагчыма паводле азначэньня. Тыя, хто яшчэ працягвае займацца выданьнем незалежных газет, у тым ліку й ваша выданьне, — проста героі. У Беларусі гэта ня бізнэс, а праява жыццёвай пазыцыі.

«НН»: Зь якой галоўнай праблемай давялося сутыкнуцца ва Украіне?

МП: Было і ёсьць шмат праблем, большасць зь якіх зьвязаны зь неўрэгуляванасцю побыту. У нас з жонкай у Менску было жытло, а ва Украіне яго яшчэ няма. Уявіце сабе: вас вырываюць са старога жыцця ды пераносяць у іншае асяроддзе, але ўсё, што ў вас было, чым вы жылі гэтыя 15 год, застаецца там, за межой. І пры гэтым вы самі забраць гэта ўсё ня можаце. Мая жонка бясконцую коль-

касць разоў цягалася перазь мяжу, перавозычы нашы сумесна нажытыя рэчы. Нават цяпер — я працую, а яна яшчэ працягвае займацца наладжваньнем нашага побыту. Дзякуй богу, што яна ў мяне ёсьць!

«НН»: Ці лёгка вам даўся пераход ва ўкраінскамоўнае асяроддзе?

МП: Дзя мяне украінская мова — родная, мас бацькі ў Заходняй Украіне нарадзіліся. Я вярнуўся ў родную стыхію. Я ніколі ня меў праблем ні з украінскай, ні з расейскай, ні з беларускай мовамі. Знаходзячыся ў Беларусі, я вельмі камфортна пачуваўся ў беларускім моўным асяроддзі. Іншае пытаньне, што яго штучна зьвужалі, і гэта замянала яму пра-

Я б хацеў, каб мая праца ва Украіне спрычынілася да таго, каб Беларусь пазбавілася страшэнна незразумелага мне тыпу дзяржаўнага кіраваньня.

явіць усю шматколернасць. Ва Украіне, безумоўна, таксама існуе пэўны канфлікт паміж расейскім і ўкраінскім культурным асяродкам, але зь беларускай сытуацыяй яго не параўнаць. Тым больш што, наколькі я магу меркаваць па апошніх тэндэнцыях, украінская мова робіцца ўсё больш і больш папулярнай.

Пакуль «Украінська газета» выдаецца на ўкраінскай мове, але неўзабаве яна будзе вы-

ходзіць яшчэ і ў расейскай вэрсіі. Калі вы жадаеце ўплываць на грамадскую думку ў цэлым, дык павінны ўлічваць і інтарэсы расейскамоўных чытачоў.

«НН»: Як Вы можаце параўнаць сытуацыю ва ўкраінскамоўнай мас-мэдыі да і пасля рэвалюцыі?

МП: Свабоды ва ўкраінскіх СМІ і да, і пасля рэвалюцыі было нашмат больш, чым у беларускай мэдычнай прасторы. Гэта ў прынцыпе несупастаўныя рэчы. Да рэвалюцыі тут была магчымасьць працаваць з пэўнымі абмежаваньнямі, а ў Беларусі ў прынцыпе няма магчымасці працаваць. Тут заўсёды ахвотна ішлі на кантакт з прадстаўнікамі СМІ і апазыцыйнай палітыкі, і дзяржчыноўнікі. Але меркаваць, як зьменіцца становішча сродкаў масавай інфармацыі пасля рэвалюцыі, пакуль цяжка. Калі раней СМІ ва Украіне падзяляліся на палітычныя інструмэнты — «за» і «супраць», дык цяпер яны павінны вызначыцца, якую нішу яны будуць займаць на рынку. Акрамя гэтага, пакуль не зразумела, наколькі адэкватна новы ўрад будзе рэагаваць на крытыку.

«НН»: Вы ўжо пачалі кры-

тыкаваць новую ўладу ў сваёй газэце?

МП: Добры журналіст заўсёды павінен мець лёгкі налёт апазыцыйнасці. Так, тут мне ня трэба будзе займацца радыкальнай інфармацыйнай працай, як у Беларусі. У Беларусі трэба ў лоб біць, казаць адкрыта: калі злодзей — значыць злодзей — і мець мужнасць вытрымаць абавязковыя пераследы. Ва Украіне грамадская думка нашмат больш вольная, яна ня ўспрыме лабавых атак. Многія выданьні, якія падтрымлівалі Януковіча, цяпер адчуваюць разгубленасць — яны прывыклі ліць бруд і працаваць на ўладу. «Украінська газета» будзе крытыкаваць, але толькі па сутнасці. Вось, напрыклад, мы ўжо аналізуем не зусім прэзьястае фармаваньне новага ўраду. Віктар Юшчанка, магчыма, крыху паддаўся абяцаньням, якія ён раздаваў падчас перадвыбарнай кампаніі свайму атачэньню, і на некаторыя сур'ёзныя пасадкі ў дзяржаве былі назначаны не зусім адэкватныя асобы.

«НН»: Ці ня зробіцца сярод беларусаў модай эміграцыя ва Украіну?

МП: Я буду толькі рады, калі зь Беларусі будуць сьціпаць прыяжджаць, каб падыхаць свабодай, але я хачу, каб Беларусь і сама зрабілася свабоднай. Беларусь — вельмі прэспэктывная кампактная краіна. Украіна — больш вялікая па памерох, ёй цяжэй рэфармавацца. Беларусь даўно магла далучыцца да тройкі легендарных прыбалтыйскіх краін. Падікахоў краіну заўсёды найбольш прэспэктывная яе прадстаўнікі. Я рэзюмуе, што цяжка працаваць у Беларусі: няма грошай, няма працы, нарастае дзяржаўны прэсінг, сільвавыя структуры некантраляваныя — але зьвязжэць нельга! Безумоўна, за мяжой большыя магчымасці для самаразвіцця, але ня ўжо ж ужо сёння трэба пахаваць Беларусь? З аднаго боку, мне шкада людзей, але з другога — шкада краіну!

СЬЦІСЛА

Ударылі ніжэй поясу

«Газпром» заявіў, што налета падняе цану на прыродны газ для Беларусі. Кіраўніцтва канцэрну не дакачалася прыватызацыі «Белтрансгазу» і ня будзе далей трымаць «палітычных» цэн. Беларусь атрымлівае газ па 46,68 даляра за тысячу кубоў, а краіны Балтыі — па 95 даляраў. Цэны ўжо выраслі: з 1 лютага юрыдычныя асобы ды індыўдуальныя прадпрыемствы плацяць за газ на 8% больш.

«Далоў ПДВ!»

Аб'яднаньне прадпрыемстваў «Тэрсэжтыва» зьбірае

подпісы пад зваротам да ўраду. Патрабаваньне — адмяніць спанантаннае ПДВ з індыўдуальных прадпрыемстваў. На 10 лютага заплянавана правядзеньне агульнаацыянальнага страйку прадпрыемстваў. Калі ўрад ня пойдзе на сустрэчу бізнэсоўцам, «Тэрсэжтыва» заклікае спыніць з 1 сакавіка ўсё вышпаты ў бюджэт.

Смачны холдынг

На Магілёўшчыне высадзіўся дэсант з маскоўскіх чыноўнікаў ды бізнэсоўцаў. Яны абмяркоўваюць стварэньне беларуска-маскоўскага аграпрамысловага холдынгу,

які аб'яднае вытворцаў малочнай прадукцыі, ітупынага мяса, яек, сыру. Маскоўскія бізнэсоўцы ўжо прыгледзіліся да Крычаўскага мясакамбінату, Горакскага сырзаводу ды Быхаўскага заводу для сукні агародніны.

І на Захад, і на Ёсход

Завод «Вінязь» атрымаў сэртыфікат якасьці Эўразьвязу ды зможа прадаваць тэлевізарты на Захад. Датчыныца гэта мадэль «Planit», якую вырабавалі ў элітным эўрапейскім інстытуце сэртыфікацыі VDE. Адначасова «Вінязь» атрымаў сэртыфікаты адпаведнасьці прадукцыі

стандартам бясспекі Казахстану.

МаАЗ зьнікне

Магілёўскі аўтамабільны завод (МаАЗ) да канца 2006 г. увойдзе ў склад БелАЗу. Першым да БелАЗу (селекта ў красавіку) пяройдзе сталейшый прх. Акрамя грошай на заробкі супрацоўнікама МаАЗу, кіраўнікам жодзінскага заводу даведзена знайсці 13,8 млн эўра на мадэрнізацыю вытворчасці свайго новага філіялу.

Замежныя айчыныя цыгарэты

Менская фабрыка «Тыгунь-Інвэст» пачала вырабляць

цыгарэты «Monte Carlo» і «Magna» паводле ліцэнзіі кампаніі «JT International» (JT). Пакуль што гэта адзіны рэалізаваны праект, які дае магчымасьць замяніць імпартныя цыгарэты айчыннымі аналягамі.

Новыя сарты бульбы

Інстытут бульбаводства Акадэмі навук вывеў тры новыя сарты бульбы — «Нэптун», «Блакiт» і «Зарніца». Усяго ў Беларусі налічваецца 53 сарты, зь іх 32 — уласныя. Новыя гатункі розьняцца высокай ураджайнасьцю (да 600 цэнтрэраў з гектара) ды ўстойлівасьцю да нэматоды — шкодніка, які назапашваецца ў глебе.

Фэрмэрскіх гаспадарак менее

Летась у краіне ліквідавалася 396 фэрмэрскіх гаспадарак, створана — 198. Усяго ў Беларусі налічваецца 2 336 гаспадарак.

АК; АФН, БелаПАН

КУРСЫ ВАЛЮТ

на 10 лютага:
1 амерыканскі даляр — 2 169 рублёў
1 эўра — 2 770,90 рубля.
1 латыўскі лат — 3 980, 18 рубля.
1 літоўскі літ — 802,50 рубля.
1 польскі злоты — 691,54 рубля.
1 расейскі рубель — 77,10 рубля.
1 украінская грыўна — 408,47 рубля.

Паводле Нацбанку

Пра тых, хто спазьніўся

Летась натарыяльную кантору, адзел кэсракопіі бібліятэкі ды раённую газету ў Паставах заклінула хваля наведнікаў-вяскоўцаў сталага ўзросту, пераважна бабулек. Усе хацелі як найхутчэй падаць дакумэнты ў фонд «Узаема-разумьне і прымірэнне», каб атрымаць кампэнсацыю за прымусовую працу падчас вайны. Да такіх работ яны прыцягваліся не ў Нямеччыне ці Аўстрыі, а на сваёй радзіме. Ніякія звароты і тлумачэньні, што тэрмін прыёму заяў скончыўся яшчэ ў 2001 годзе, не дапамагалі. Бабулі адны, часам з дапамогай маладзейшых сваякоў, настойліва трымаюцца ў інстанцыі, аформляючы дакумэнты, пасылаючы іх у Менск.

Газета «Пастаўскі край» нават выступіла з тлумачэньнямі. Але хваля не спадала. І людзі да гэтага часу ня вераць, што прыём заяў спынены. Кажуць, «заўтра папіху зноў пачнуць плаціць». Хоць сам фонд мае неўзабаве спыніць сваю дзейнасьць, даўшы справаздачу нямецкаму і аўстрыйскаму бакам аб поўнай вышале кампэнсацыі.

Напэўна, ніхто з іх кампэнсацыі ўжо не атрымае. Чаму яны так прыпазьніліся? Наш вясковы чалавек, калі яму толькі сказана штосьці аформіць, адкладаць справы ня будзе, там больш калі гэта звязана з грашмыма.

Пра тое, што выплачваюцца кампэнсацыі за прымусовыя работы ў час вайны і на тэрыторыі Беларусі, на вёсцы, прынамсі, мала хто ведаў. Не да гонару вяскоўцаў можна канстатаваць, што ў вёсках амаль паўсюдна былі выпадкі, калі чалавек аформляў дакумэнты, атрымаў кампэнсацыю, а васьць зь зямлякамі, якія прайшлі праз аднолькавыя пакуты, таксама мелі на яе права, інфармацыяй дзяліцца не сьпяшаўся. Такая прыкмета нашчага жыцця.

Зь іншага боку, калі сродкі для

кампэнсацыі выдзелены, абавязак адпаведнага фонду паклапаціцца, каб грошы атрымалі ўсе пацярпелыя.

Пашыраць структуры фонду да ўзроўню раёнаў (есьць абласныя камісіі) занадта шыкоўна. Але існуюць розныя спосабы інфармаваньня насельніцтва ў глыбінцы.

Уратаваны ад цэпу

Таксама на Пастаўшчыне нярэдка выпадакі, што і пры своечасовым аформленьні дакумэнтаў нехта грошы атрымліваў, а нехта — не. Хоць падставы для атрыманьня былі аднолькавыя.

Каб прэтэндаваць на выплаты, патрабавалася заява пакутніка аб тым, дзе, як і калі ён прыцягваўся да прымусовай працы, адпаведная анкета, дзьве заявы сьведкаў і кэсракопіі пашпартаў.

Дзьве заявы сьведкаў. Зь цягам часу, пасля прыходу атрадаў з усходу, Пастаўшчына стала партызанскім краем. І ў кастрычніку 1943-га акупанты правялі тут буйнамаштабную карную акцыю, якую мясцовае насельніцтва і да сёньня называе «грапам». Партызаны пацярпелі мала, а васьць многія вёскі былі папаленыя разам з жыхарами. Атацельных вывозілі на перасильны пункт на станцыю Лынтупы, адкуль адпраўлялі ў Нямеччыну. Людзі ўжыкалі, адкульсяліся, ды лішкі рабілі і адпускілі. Насельніцтва зганялі будаваць бункеры ўздоўж чыгуны, высякаць лес, нават бурка кашаць.

Напрыклад, бабулі Марылі трэба пацвердзіць, што яна працавала на будаўніцтве бункераў на мосту праз раку Мядзелку. Урэшце вышуквае Франю і Ганну, якія яшчэ жывыя. Зьяўтаецца да іх. Тыя падпісваюцца, а потым задумваюцца. Ганна гаворыць: «Дык і ты ж, Марылька, за мяне падпісся, і ты, Франя...» Ледзь не кругавая парука. Магчыма, менавіта таму некато-

ры з заяў «заварочваліся»?

Адзін з маіх сваякоў працаваў на высечцы лесу. Потым успомніў, што два тыдні на сваім кані вазіў па навакольных вёсках немцаў і паліцаў. Таксама прымусова праца. Але каго браць у сьведкі?

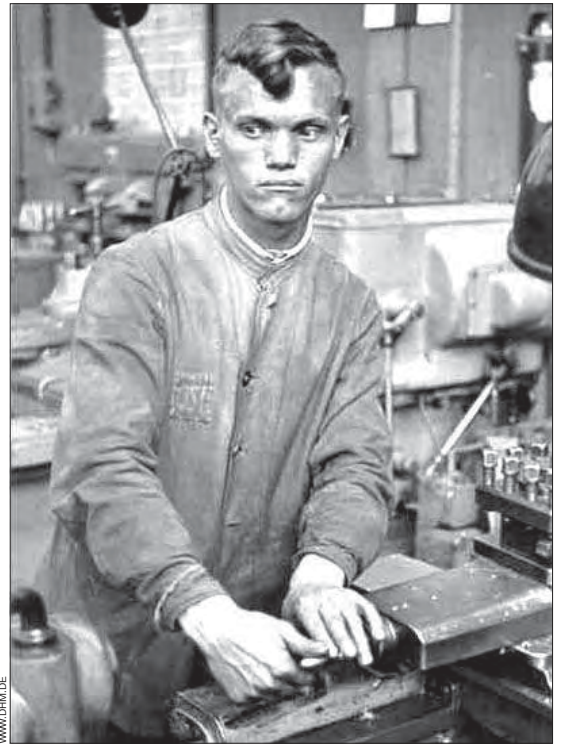
Ты бункер капаў

Вайна і ў найаўтарызьтэйшых мэмуарах трактавалася па-рознаму. А тут успаміны простых людзей. Дый дзе мяжа, хто пацярпеў больш, хто менш? Той, хто капаў бункер ля чыгуны пад наглядом паліцаў? Ці той, хто ўпек са спаленай вёскі і тыднямі калеў у лесе?

Што казаць, калі нават ня ўсе атрымалі кампэнсацыю, хто працаваў у Нямеччыне. Ігнац Цярлох быў прызваны на вайсковую службу ў Чырвоную Армію яшчэ ў 1940-м годзе. У 1942-м пад Масквой трапіў у нямецкі палон. Тры гады да вызваленьня зь яго саюзнікамі правёў у Германіі, працаваў на розных работах. Два гады цягнулася яго перапіска зь фондам «Узаемаразумьне і прымірэнне», фондам «Памяць, адказнасьць і будучыня» ў Германіі. Чалавеку адмовілі ў кампэнсацыі. Прычына — зноў жа спазьненне са зваротам наконт яе. Бо вяртан жыві ў вёсцы, ніколі ніякіх газет не выпісваў — ніхто і не паклапаціўся напамініць яму пра мажлівасьць атрымаць нейкую кампэнсацыю. А калі дачка забрала ў горад, сама разабралася ў хітрых акалічнасьцях атрыманьня гэтай кампэнсацыі, было ўжо позна.

Дзяржава на роўна дзеле

У Паставах новы ажыятаж сярод людзей, асабліва сталага веку. Абвешчана было, што тэрмін падачы заяў на атрыманьне чэкаў «Жыльлё» спыняецца ў канцы 2004 году. У мясцовым адзеле архітэктурны чарга. Зноў жа зь людзей у асноўным вясковых ды

ОСТАРБАЙТЭРЫ. Цяпер ім па 80, і яны хочць кампэнсацыі за страчаныя маладыя гады.

тых гараджан, якія жывуць ва ўласнаручна пабудаваных хатах, а таму ў пачатку 1990-х ня выкарысталі чэкаў для прыватызацыі жылля, якое іншым гараджанам практычна праз гэтую прыватызацыю было падоранае.

Куды падзецца з гэтымі чэкамі, вяскоўцы не разумеюць. Перакупчыкі прапануюць невялікія грошы. Так, у Паставах па 500—600 руб. за чэк. Калі ўлічыць, што чалавеку прыпадае 30—80 чэкаў,

разумела, колькі выйдзе. Да таго ж трэба ўлічыць, што дзяржава за саму выдачу чэкаў спажыла яшчэ больш як шэсьць тысяч рублёў. Але нешта на хлеб гэнясянэру застаецца. Такая яраўнасьць — нехта з дапамогай чэкаў атрымлівае практычна бясплатную кватэру, а некаму за гэтыя паперкі сьвяццяць лічаныя тысячы. Але народ рушыў па інстанцыях. Каб толькі ў чарговы раз не спазьніцца.

Міхал Гіль, Паставы

Барысаўскія зубры

Зуброў у лясх стала болей. «Зуброў», якія «не жывуць у няволі», — не відаць. Барысаўскі сьвятар выступаў па-беларуску. Актываваліся нэафашысты. Сэрны жahlівых калектыўных самагубстваў скаланулі Барысаў.

Зубры жывуць ня толькі ў Белавескай пушчы, яны зусім ня супраць павытоптаць палеткі на мяжы Менскай і Віцебскай абласьцяў, тым самым робячы німала шкоды людзям. Пра гэта мне распавяла аднагрушца, якая паходзіць з тых мясцін. Зубры тамака — норма. Але і да іхных свавольстваў пачынаюць прывыкаць.

А васьць палітычных чэкаў гэтых велічных жывёл на вуліцах Барысава робіцца ўсё менш. Прынамсі, адзёк іх жылля — напалек, графіці, шкетавы, якія за апошнія гады сталі неад'емнымі аtryбуцтамі жылля гораду.

Нічога новага не зьяўляецца. Прызнаюся, што на пачатку існаваньня «Зубра» я вельмі скептычна ставіўся да іх дзейнасьці. Пужала іхняя расейская мова і змаганьне «супраць». Добра вядома, што нельга перамагчы, агітуючы толькі «супраць», раней ці пазьней трэба вылучаць і свае «за». Цяпер мне ўжо вядома, што ў нашым горадзе, дзе надзвычай слаба працуе «МФ» і дзе амаль не чуваць

іншых радыкальных арганізацый, «Зубр» кансалідаваў усю апазыцыйна настроеную моладзь. «Зубр» быў насамрэч сілай, якая здольная даць адпор іншаму. Але гэта кудысьці падзелася.

Разам зь дзіўным зьнікненьнем «Зубра» актывавалася дзейнасьць скінхэдаў. Яны яшчэ ня ходзяць па вуліцах у вопратцы са свастыкай. Але фашысцкія крыжы ва ўсіх кутках Барысава пачынаюць ужо добра-такі раздражняць. Сярод тых нэафашыстаў асноўная маса — падлеткі, якія іпхнуцца туды ад таго, што няма чым заняцца. Адсюль жа вынікае, на жаль, досыць пашыраны падлеткавы алькагалізм, наркамания, раньняе п'яжарнасьць. Усё гэта плады аднаго дрыва. Раней, з розным адсоткам пасьпяховасьці, падлеткаў ад гэтых шкодных звычак маглі адцягнуць спартовыя сэкцыі. Але цяпер яны ў Барысаве знаходзяцца ў сапраўдным заняпадзе. Дзеці ня дужа ахвотна ходзяць і на ўрокі фізкультуры, носячыся са сваімі даведкамі і сьпіцэрумамі. Да сэкцыі жа даходзяць

толькі адзінкі. Калі раней дзіцячыя групы на футболь адбіраліся на конкурсе, то цяпер бярць усіх.

Часам пад сумнеў ставіцца нават само жыцьцё. Жahlівыя сэрны самагубстваў разпораз скальнаюць увесь горад. Удвая жahlівей, калі тыя суньдзі зьдзяйсняюць падлеткі. Па дурасьці — празь няпачаснае «скаханьне» ці нешта іншае. Каталіцкі касцёл і пратэстанцкія суполкі гораду аб'ядналі свае намаганьні, адкрыўшы тэлефон даверу. Ён мусьць прадужыць усё большую колькасьць самагубстваў. Але гэтыя выратавальныя лініі ў найлепшым выпадку выклікаюць іранічна ўсьмешку. Мы яшчэ не дарасялі да іх.

У верасьні ў гэдкаледжы зрабіла сабе сьмерць 17-гадовая навучэнка. З гэтай нагоды адміністрацыя ўстанавы запрасіла на гутарку прываслаўнага сьвятара айца Аляксандра, які, між іншым, выступаў па-беларуску. Але пра што б ні казаў сьвятар, ягоныя словы натыхаліся на пошлеа хіхіканьне першаккурсніц у апошніх радах, якія ўтэўненыя,

што ўсё гэта міне іх.

Зусім нядаўні прыклад — кабета 47 гадоў і паненка 21 году. Застаўшыся адпаведна бяз мужа і бацькі, яны не знайшлі лепшага спосабу для судзігненьня свайго гора, як пайсьці сьледам за ім, утапіўшыся ў Бярэзіне.

Нейкі зьлічнец надоечы ўцёк з турмы. Тры дні ўвесь Барысаў быў нібы ў ачальнымі міліцыі. Міліцыянты былі на кожным кроку. Ня дзіва, што зьлічнец так хутка быў зьлічаны зноў.

Але ня ўсё так дрэнна ў нас. Няпярэдадні рэфэрэндуму нарэшце адрамантавалі некалькі дарог, будынкаў. Часам нават пачынаеш шкадаваць, што выбары ды рэфэрэндумы ў нашай краіне адбываюцца так рэдка. Пры ўз'ездзе ў горад у раёне 13-га кілямэтру пачалі будаваць новую аўтазапраўку. А на аўтобусных прышынках будуюцца новыя навесты.

Як і ва ўсіх іншых гарадах краіны, у Барысаве пілюць старыя стогодавыя дрэвы, якія, калі б умелі размаўляць, маглі б распавесці шмат чаго цікавага. Назіраючы нядаўна, як сьпілоўвалі магутную ліну ў мэтах бясцёкі, чамусьці прыгадаў словы Янкі Купалы: «І памёр стары Барысаў...»

Зьміцер Панкавец, Барысаў

Сьмерць спаткалася з жыццём

Ужо зранку 3 лютага Гомель абляцелі жудасныя чуткі пра сьмерць дзвюх жанчын у гарадзкой радзільні. Інфармацыя пратачылася ў горад вельмі хутка, таму структурам аховы здароўя і афіцыйным мэдыям нічога не заставалася, як толькі пацвердзіць, што чуткі маюць пад сабой рэчаісны грунт.

Наконадні, у радзільні (месцішча ў цэнтры Гомеля) адразу дзвюм парадзіхам рабілі кесарава сячэньне. Адна з іх, 21-гадовая гамельчанка Інга Кармышава, нараджала ўпершыню. Другой, Натальі Кухарчык зь вёскі Гусявіца Буда-Кашалёўскага павету, было 34 гады, а нараджала яна ўжо пяты раз. Жанчыны, якіх аперавалі ў розных пакоях, памерлі амаль адначасова. Што ж сталася? Бышчам бы судова-мэдыцынскай экспэртызга высветліла, што сьмерці наступілі не з прычыны дзеяньняў дактароў, а з-за памылкі, якую зрабіў 52-гадовы машыніст газаразьмеркавальнае станцыі прадпрыемства «Мэдтэхніка». Дзядзька падлучыў да дыхальнай апаратуры заміж кіслароднага балёна балён з вуглякістым газам. Гэта й выклікала сьмерць. Само абсталяваньне разам з балёнамі знаходзіцца ў асобным пакоі, адкуль кісларод у разе патрэбы мусіць падавацца ва ўсе палаты радзільні.

З паўнамёкаў намесьніка міністра аховы здароўя Пятра Калбанавы вынікае, што балёны з кіслародам і вуглякістым газам маюць вельмі падобную маркіроўку. Зь ягоных жа словаў, надалей колькасьць прэсаналу па абслуге падобнага абсталяваньня будзе павялічана.

Сьледства ідзе. Машыніст пакуль на волі. Дзеткі засталіся без мацяроў. Сям'і Натальі і Інгі абяцаюць аднапакаёўку. Сям'і Натальі — там муж застаўся зь пяцію дзеткамі — далі хату і абяцаюць «больш высокааплатавую работу».

Ва ўсёй гэтай гісторыі міжволі адчуваецца горкі прысмак няміскай трагедыі 1999 г., калі вінаватым ва ўсім быў абвешчаны пан Няшчасны Выпадак.

Сяргей Балахонаў, Гомель

Дажываць сярод злодзеяў

Інтэрнаты для састарэлых даўно сталіся атулкам злодзеяў, рабаўнікоў ці іншых злачынцаў сталага ўзросту. Пратуляюшыся ўсё жыццё па вязьніцах, прагуляшы яго, на старасьць год падаюцца былыя зэккі ў дамы састарэлых, прыносячы з сабою зладзейскія звычкі.

На мінулым тыдні падчас сваркі двух дзядкоў у Ляснянскім інтэрнаце, што ля Баранавіч, распачалася бойка. 67-гадовы пэнсіянэр схопіўся за тумбачку і зьбіў ёю на горкі яблык 80-гадовага інваліда 1-й групы. З-за паламаных рабрыні і праляманага чэрапа стары сканаў на месцы бойкі. Забойцу забрала міліцыя.

Гэткія сутычкі не ў навіну мэдсупрацоўнікам дамоў састарэлых. Зэккі «на заслужаным адпачынку» працягваюць на старасьць год піць чыфір, граць у карты, красці, высьвятляць між сабою адносіны, нават хаваць нажы і загострыкі ды пагражаць супрацоўнікам, якія іх даглядаюць. Зрэшты, паводзіць сябе натуральна — як у камэры.

Разам зь імі даводзіцца існаваць простым пэнсіянэрам, што засталіся без дагляду родных. Старыя, што сумленна пражылі жыццё, працуючы на дзяржаву і дзяцей, трапляюць, па сутнасьці, у сапраўдную вязьніцу, з зладзейскімі законамі. На старыя гады даводзіцца ім пакутаваць ня толькі ад крыўды на сваіх дзяцей, ды і яшчэ ад паводзян старых зькаў, што жывуць побач. Век зьвешкавалі парозаму, але яшчэ да сьмерці іх зраўнавалі.

Застаецца ў дзядкоў і бабук надзея толькі на Божы суд. Моляць яны, каб ён прыйшоў як найхутчэй...

Руслан Равяка, Баранавічы

НЕ СЫЦІХАЕ АЖЫЯТАЖ вакол іконаў, што «плачучь» у койданаўскай царкве Пакрова Маці Божай. Раней яна адчынялася два разы на тыдзень, цяпер там штодня адбываюцца па два малебны. У выходныя ў храм стаяла чарга. Каб туды патрапіць, трэба чакаць на марозе з паўгадзіны. Настаяцель царквы, 86-гадовы айцец Мікалай, заклікае умацавацца ў веры і выхоўваць у веры дзяцей. У Менскай япархіі ўстрымліваюцца ад хуткіх высноваў — абмежаваліся афіцыйным пацверджаньнем факту: па іконах цячэ вадкасьць.

СЫЦІСЛА

«Чорная котка» часоў нэпу

Тэлежурналіст Алег Несьцераў, аўтар дакумэнтальных стужак пра гісторыю Гомеля, зрэалізаваў новы праект пад назвай «Чорны крумкач». Трохсерыйны фільм апавядае пра бандыцкую групу, якая ў часы НЭПу ўчыняла налёты на дзяржаўныя ўстановы і новых савецкіх багачаў. Геаграфія дзейнасьці банды была шырокай. Стваральнікі фільму папрацавалі ня толькі ў Гомелі, але і ў Кіеве, Харкаве, Маскве. Беспрэцэдэнтную для абласных тэлевізійнікаў працу неўзабаве пакажуць на канале «Лад».

Сяргей Балахонаў, Гомель

Зачынілася вар'ятна

60 чалавек на Пастаўшчыне засталіся бяз працы пасля ліквідацыі абласной псыхіятрычнай больніцы. Зачынілі, бо лядачая была. 25 былых супрацоўнікаў уладкавалі на працу ў Дзіцячы рэабілітацыйна-адукацыйны цэнтар «Ветразь», астатніх звольнілі ці адправілі на пэнсію. Усіх хворых са стацыянару перавялі для далейшага лячэньня ў

спэцбальніцу вёскі Слабодка Браслаўскага раёну — адну з чатырох псыхіятрычных клінік, якія засталіся на Віцебшчыне.

Станіслаў Раманчук, Паставы

«Целяханы» прыехалі

Спыніла працу адзіная ў краіне лыжная фабрыка ў Целяханах, што ў Цвягэвіцкім раёне. Прадпрыемства мела шматмільённую запазычанасьць. Прадпрыемства завінавала за 30 млн руб. за электрычнасьць, і пасля новага году яе адключылі разам з тэлефонамі. Некалкі соцень рабочых адправілі ў вымушаны адпачынак. Адначасова звольніўся і дырэктар рэспубліканскага лесагаспадарчага прадпрыемства «Целяханы» Генадзь Курцыгаў. Прадпрыемства падпарадкоўвалася Кіраўніцтву спраў прэзыдэнта. У Целяханах адшукаць іншую працу складана: у мястэчку застаўся толькі невялічкі цэх сталярных вырабаў.

Пажар у хаце Геніюшаў

У Зэльве днямі ледзь не згарэла хата Ларысы

Геніюш. Суседзі заўважылі агонь у спальні й паспелі патушыць ды выкінуць на двор ахопленую польнем вогратку п'яных насельнікаў. У хаце жывуць адсяленцы з шматпавярховіка, якіх выселілі, бо яны не плацілі за кватэру. Хаце больш за 100 гадоў, і яна належала сямейству Геніюшаў. Паэтка жыла ў ёй на вяртаньні з ГУЛАГу — з 1956 г. да сьмерці ў 1983 г.

Паводле svaboda.org

Падарваліся на снарадзе

30 студзеня на былым палігоне ля Ўрэчча на Любаншчыне два мужчыны і жанчына падарваліся на танкавым снарадзе. Случка міжгарнізонная вайсковая пракуратура распачала крымінальную справу па арт. 456 ч. 1 (нядбайнае стаўленьне да службы). Усе ахвяры займаліся здабываньнем са снарадаў медных дэталяў. Гэтым разам пры разборцы баявога танкавага снарада, які звонку нічым не адрозніваецца ад навучальнага, адбыўся выбух. Увесну Міністэрства абароны мае правесці разьмянаваньне на былым палігоне.

«Інфакур'ер»

Лыжная ліхаманка

У Магілёве, у Пячэрскім лесапарку, 5 лютага адкрылася слаламная траса, якую пабудавалі на грошы з гарадзкога бюджэту. Асновай для трасы (перапад вышыняў — 150 мэтраў) паслужыў стары лыжны трамплін, якім не карысталіся гадоў дваццаць. Гэта першая чарга, у будучыні гара дасягне вышыні 300 мэтраў. Цэны абяцаюць быць меншымі, чым у Лагойску ці Сілічах.

Малпа пакусала

Невялікі перасоўны заапарк адчыніўся ў Дарагічыне 30 студзеня. 5-гадовая Рэгінка прыйшла пабачыць зьвяркоў з мамай. Капі дзюўчынка прасунула руку між кратаў, каб палашчыць адну з малпачак, тая да круўні ўкусіла дзіця за палец. Цяпер Рэгінка ўдома, ёй робяць прышчэпкі ад паленства. Яшчэ добра, што іх цяпер колюче не ў жыўот, а ў плячо. Заапарк зачынілі на 10-дзённы карантын, а малпаў забрала санстанцыя, хоць іхнія гаспадары і маюць на жывёлаў паперкі пра вакцынацыю. Правілаў утрыманьня малпаў у дарагічынскіх эпідэміялягу няма, дык іх прыраўнялі да сабак.

МБ

Юры Хашчавацкі: Я падтрымліваю падпольле

Не падпарадкоўвацца, не ісьці, не падыгрываць. Чалавек, які прыйшоў на палітінфармацыю, ужо падпарадкаваўся. З кінарэжысэрам Юр'ем Хашчавацкім гутарыць Андрэй Расінскі.

«НН»: Спадару Хашчавацкі, у Вас шмат прац — «Каўкаскія палоньнікі», «Багі сярпа і молата», «Аранжавыя камізэлы», «Дажыць да любові» і «Звычайны прэзыдэнт». Які фільм Вам найбольш дарагі?

Юры Хашчавацкі: Якога вы мо і ня бачылі — «Расейскае шчасце». Ён у прафэсійным сэнсе найбольш цікавы. У ім удалося наблізіцца да таго ідэалу ў дакументальным кіно, які я сабе ўяўляю. Дакументальнае кіно амаль нічым не адрозніваецца ад ігравага, толькі ў ігравым кіно ў цябе ёсць гісторыя — і трэба стварыць героя, а ў кіно дакументальным у цябе ёсць геніяльныя героі.

Герой геніяльны — бо ніводны актор так сыграць ня здольны, як канкрэтны жывы чалавек. Задача — убачыць у ягоным жыцці тую гісторыю, у якой ён будзе найбольш цікавы. Гісторыя і драматургія паводле Арыстоцеля і жывая гісторыя разгортваюцца на нашых вачах. Але без літаратурнага хрыбта няма кіно — усе жанры ўжо былі створаны ў літаратуры.

«НН»: А Вас не засмучае, што самая знакамітая Ваша карціна — не «Расейскае шчасце», а «Звычайны прэзыдэнт»?

ЮХ: Мяне гэта не засмучае. «Прэзыдэнт» самы знакаміты ў Беларусі. А, напрыклад, «Расейскае шчасце» з 1992 году паказваюць па расейскіх каналах штогод, асабліва лобяць на 8 Сакавіка. «Прэзыдэнт» — прафэсійны фільм, але яго дарэмна ўспрымаюць як палітычны. Ён не палітычны. Гэта фільм зь вечнай тэмай: чалавек ірвецца да ўлады. І, дарэчы, паглядзіце, фільм жыве ўжо дзевяты год. Але сёння я зрабіў бы яго яшчэ больш жорсткім.

«НН»: Вам не падаецца, што палітычны складнік, які прысутнічае ў мастацтве, губіць само мастацтва?

ЮХ: Калі давесці гэтую думку да логічнага завяршэння, тады можна сказаць, што і «Рычард III» Шэкспіра пра барацьбу за ўладу — гэта таксама палітыка, якая псуе п'есу. Што галоўнае ў маім фільме? Гэта не палітыка. Палітыка — фон, а насамрэч карціна пра чалавека і тое, што з ім адбываецца, калі ён дасягае вяршынь ўлады.

«НН»: Дарэчы, а як сам галоўны герой адрагавваў? І як удалося запісаць для фільму гутарку зь ім?

ЮХ: Мне казалі, што падчас прагляду зламаў некалькі крэслаў. Яго загады пакінулі аднаго. А закон гутаркі — нам ужо тады быў забаронены доступ да цела, дык я папрасіў знаёмага краснааркага журналіста. Дастаткова было задаць пэўныя пытаньні, як «Астэпа панесла».

«НН»: Так што мастацтва выходзіць палітычным...

«ЮХ»: Любое мастацтва палітычнае, калі на яго глядзіць як на палітыку ўлады. Калі Ленин сказаў, што «з усіх мастацтваў найважнейшым для нас зьяўляецца кіно», то гэта быў сыгнал, што кіно, і дакументальнае кіно асабліва, — гэта палітыка. І раз ўлады пачалі глядзець на кіно як на палітыку, яно і стала палітыкай. Зьявіліся цензары, зьявіліся «свае» і «чужыя» фільмы. Свае — замоўленае зверху. А стварэньне фільму, на які няма дазволу

зверху, гэта акт непадпарадкавання.

«НН»: Менавіта таму гэта падтрымка акт і менавіта таму ён робіцца «палітычна няправільным» і забароненым...

ЮХ: Вядома... Вось Андрэй Кудзіненка стварыў добры фільм. Але зроблена гэта было без найвышэйшага загаду — і ў гэтым крамола.

І калі рэжысэр пачынае змагацца, каб ягоны фільм дайшоў да гледача, выходзіць, як ні дзіўна, палітыка.

Мне цікавыя людзі, апантаныя ўладай. Мне цікавыя тыя, хто лічыць мяне сваёй уласнасцю.

«НН»: Вашы карціны «Каўкаскія палоньнікі», «Багі сярпа і молата» ідэальна ўлучаны ў расейскі кантэкст. Гэта прывязка да пэўнай аўдыторыі ці незацікаўленасць беларускай праблематыкай?

ЮХ: Гэта незацікаўленасць у беларускай праблематыцы беларускага грамадства. Кіно, як вядома, бяз грошай ня робіцца. Калі б тут была зацікаўленасць — я нават не кажу пра дзяржаву — хаця б у нейкіх людзей, якія здольныя фінансваць кіно, — то мне было б зручней здымаць кіно на беларускіх тэмы. Але мне тут ніхто не прапаноўвае грошай на кіно. А я прафэсіянал, я здымаю там, дзе гэта магчыма, і натуральна, удліваю зацікаўленасці.

З «Багамі сярпа і молата» зацікаўленасць была такая: адраджэньне рэлігіі на постсавецкай прасторы. Я вырашыў, што зрабіў фільм пра стасункі Расейскай праваслаўнай царквы і бальшавікоў.

«НН»: А наколькі тактоўна было з Вашага боку здымаць такую карціну?

ЮХ: Чаму не тактоўна? Я ж не пра Бога рабіў фільм, а пра герархаў. Я не рабіў фільм пра канфэсью, я рабіў фільм пра

жывых і вельмі, вельмі грэшных людзей, для якіх ізноў-такі праблема ўлады надзвычай важная. Пра людзей, якія чамусьці лічаць мяне сваёй уласнасцю. Яны кажуць, што «гэта наша тэрыторыя, гэта наша паства». А я не хачу быць пастваю ані католікаў, ані праваслаўных, ані юдэяў, я хачу сам выбраць. Гэта фільм пра свабоду сумлення.

«НН»: Дакументальнае кіно мае драматургію. Спадар Хашчавацкі, Вы займаліся палітыкай, былі ў палітычных штабах. Якую драматургію мае палітыка?

ЮХ: Бяда нашага грамадства, яшчэ з часоў Савецкага Саюзу, — у нас вельмі аднароднае грамадства. У нас няма ўласніка, і таму ўсе аднолькава жабракі: і інтэлігенцыя, і прафэсійныя, і працоўныя, і сяляне. І калі партыі кажуць пра праграмы, то ніхто іх не чытае, бо *на-сапраўднаму палітычнаму праграму здольны зразумець толькі ўласнік*. Таму казаш сёння пра нейкія партыйныя падзелы нельга — у нас няма адпаведнага гледача.

Каб усё было інакш, патрэбна сур'езная лібэралізацыя, трэба стварыць малых і сярэдніх уласнікаў — такое адбылося ва Украіне. Ва Украіне сярэдняя класа прывозіць рэчы на Майдан.

Вось дзе канфлікт, дзе драматургія! Драматургія ня можа быць на могілках.

«НН»: Сёння ў Беларусі сытуацыя такіх могілак?

ЮХ: Прыкладна так. Усё выпалена. Не існуе стратыфікаванага грамадства, не існуе свабодных грошай у грамадстве, гэта важная. Я налічыў пяць мерапрыемстваў, каб пераўтварыць палітычнае жыццё ў магілу, як гэта зрабілася ў Беларусі: 1) кантроль над прэсай; 2) вяртыкаль ўлады; 3) зьнішчэньне парламентарызму; 4) кантроль над усімі фінансавымі патокамі; 5) і дыпер мы назіраем апошняю стадыю — зьнішчэньне грамадзянскай супольнасці.

«НН»: І насаджэньне адной ідэалёгіі...

ЮХ: У нас няправільна ўспрымаюць

ізноў уведзеныя «палітінфармацыі». У нас пішучы: глуштва, зноў гэтыя дурныя палітінфарматары зь недарэчнай ідэалёгіяй, на гэта бязь сьмеху глядзець немагчыма, — і адсутнасць пэўнай ідэалёгіі. Але мы ня кажам, што палітінфармацыі ажыццяўляюць галоўную задачу. Чалавек, які прыйшоў на гэтую палітінфармацыю, ужо падпарадкаваўся. Прычым чым дурнейшую падаюць ідэалёгію, тым правільней. Бо калі ідэалёгія будзе падобная да нечага разумнага, няма гарантыі, што будзе выканана галоўная задача — падпарадкаваньне. І тады відэавочна, што людзі ідуць не таму, што так думаюць, а таму, што падпарадкаваліся.

«НН»: І што звычайнаму чалавеку рабіць?

ЮХ: Ды проста не падпарадкоўвацца, не ісьці, не падыгрываць...

«НН»: У нас ня будзе такой сытуацыі, як ва Украіне?

ЮХ: Беларусь не Украіна, ня Грузія і не Расея, якая сёння ідзе шляхам Беларусі. Найбольш сітуацыя ў Беларусі нагадвае Польшчу часоў «Салідарнасці», але ў нас няма нічога падобнага на касцёл, які траў аб'яднальнаю ролю.

«НН»: Дык з гэтых могілак няма выйсця?

ЮХ: Ёсць. У нас ёсць досвед іншага. Досвед падпольнай працы — яшчэ з часоў вайны. І гэта важна. Таксама нельга дазваляць рэжыму атрымаць вонкавую падтрымку — ці то з Усходу, ці то з Захаду. Але галоўнае — *рулівая падпольная праца*. І гэтая падпольная праца ня зброяная, а асьветніцкая, адукацыйная.

Забаранілі Лінгві — а ён жыве й працуе ў падпольі, разганялі ЭГУ — студэнты шукаюць магчымасці падпольна навука. Падпольныя газэты, кнігі, фільмы, тэлестудыі. Тэхніка дазваляе — і трэба карыстацца сучаснымі магчымасцямі.

«НН»: Вы лічыце, што гэтыя высідкі да грамадства дойдучы і прынесуць плён?

ЮХ: Так. Грамадства ўжо абуджаецца.

«IQ-48» — сапраўдны беларускі

рэп

Беларускія хіп-хопэры з «IQ-48» не гандлююць зброяй, ня клеяць крымінальных разборак і не ўжываюць наркатыкаў. Яны разам ходзяць у паходы, сьпяваюць пад акустычную гітару, чытаюць Караткевіча, а ў працоўны час гандлююць кампакт-дыскамі і будуць мэтро. Пра «Ай-кью» піша **Сяргей Будкін**.

Вакаліст «IQ-48» Аляксандар Ракавец ужо шэсьць год у рэпе. Хуткія чытанкі і своса-саблівы рэпэрскі рытм «Beastie boys» і «Сургесс Hill» яго зачалі яшчэ ў школе. Тады яшчэ ня выйшаў ніводзін зборнік беларускага рэпу, а Памідор не прачытаў сваіх культурных песень-экстаў «Суд на Калядзь» і «Крывае сьвята». Удзельнік адной з самых папулярных цяпер груп у сваім кірунку згадвае, як яны падкадалі пад рытмы рэпу купалаўскія словы са «Спадчыны» — і нішто сабе выходзіла!

Але юнацкія забаўкі адышлі на другі плян — трэба было набыць спецыяльнась. Ракавец пайшоў у тыповы сыяжыне хлопца з мікрарэну: «хабза» — каледж — завод. Атрымаў «корку» тэхніка-мэханіка і пайшоў працаваць на багаты Менскі завод колавых цягачоў. Працаваў сумленна — маладога спецыяліста прызначылі нават начальнікам

участку, але пэрспектывы і вынікі заводзкага жыцця Ракаўца ня надта вабілі. Замест таго каб «адпачываць» разам з калегамі пасля працоўнага дня, ён бегаў на рэпэтыцыі свайго першага музычнага праекту «Эпіцэнтар». Аднойчы на плянэрцы загадчык аддзелу звярнуўся пэрсанальна да яго: маўляў, парадаваў ты мяне ўчора. Аляксандар здзіўвіўся, чым ён мог пацешыць свайго шэфа ў нядзелю. Высветлілася, што той слухаў адну з радыёстанцыяў, калі гасьцімі ў этэры была група Ракаўца.

«IQ-48» сабраліся разам чатыры галы таму, першы час сьпявалі па-расейску (песня «Толія, поверь» — трафэй таго часу). Лідэрам тады быў Фройд (Павал Зыгмантовіч), які потым пайшоў з гурту. Цяпер у групе лідэра няма, ці, як кажучь хлопцы, усе ў «IQ-48» у нейкай ступені лідэры. Упершыню выступілі за межамі краіны на «Басовішчы-2003» і адразу ж

АНДРЭЙ ЛІНКЕВІЧ

сталіся лідэрамі фэсту. «Во запаліў нас той прыз!» — згадваюць.

«IQ-48» добра ведаюць у Салігорску, асабліва фаны тамтэйшай футбольнай каманды «Шахцёр»: словы зь песні, што гурт напісаў адмыслова для іх, гуцаць перад кожным матчам бронзавага прызьера чэмпіянату Беларусі. «Дазволілі сабе такую музычную халтурку, каб запісаць за атрыманы грошы некалькі песень для альбому», — прызнаецца Ракавец. Адзін зь яго самых яркіх успамінаў звязаны менавіта з гэтым: «IQ-48» запрасілі на ўрачыстую цырымонію ўшанаваньня «Шахцёра». Калі хлопцы пачалі сьпяваць «Гімн заўзятараў», усе салігорскія чыноўнікі і спартоўцы ўзняліся са сваіх месцаў, а ў залю ўварваліся дзеці з клубнымі сыяжыкамі.

Музыканты з «IQ-48» маюць спадзеў, што музыка калі-небудзь зробіцца асноўным іх заняткам і будзе прыносіць прыбытак. Пакуль жа

яны шчыруюць, каб зарабіць на запіс. Ракавец з заводу звольніўся (кажа, што не хаче адпуськаць) і пайшоў працаваць у сфэру, якая крыху бліжэйшая да шоу-бізнэсу. Цяпер ён прадавец-кансультант у адной з дыскарыняў. Гандлюе дыскамі і басіст групы Кастусь Калесніцаў (колісь іграў у «Лепрыконсах», «Hassta la filista», а таксама ў гурце «Жыгімонт Ваза»). адзін з заснавальнікаў групы Буза (Яўген Бузоўскі) працуе ў «Мэтрабудзе» майстрам горных работ. Саксафаніст Дзяніс Дзеравенка і бубнач Антон Мацулевіч — студэнты.

На запіс свайго дэбютнага дыска «Вар'яты» хлопцы затрацілі 2,5 году, 600 далараў і сотні гадзін рэпэтыцыяў. «Галоўнае — працаваць» — такі дэвіз групы. Удзельнікі «IQ-48» кажучь, што менавіта музыка нападзіла іх жыцьцём, сэнсам, таму яны імкнуча зрабіць сваю самую важную справу як мага якасьней і шчыкавей.

ДЫСКАГРАФІЯ

Вар'яты

«IQ-48», «West Records», 2004

Гурт выконвае ня чысты хіп-хоп, іх музыка — дзіўная мяшанка розных стыляў: тыповыя рэпавыя чытанкі, рокавы драйв, фанк і ска-рытмы. Выходзіць дзіўная і па-добраму вар'яцкая сумесь.

На агульным тле вылучаюцца дзьве кампазіцыі — «Таполі» і «Выйсьце». Першая — бяздумная (ізноў жа — у добрым сэнсе) і вясёлая — з п'яным саксафонам і алозіямі на «Blug». Другая — адна з самых моцных сацыяльных балад апошняга часу. Голас Памідорава дадае песні большай трагічнасьці.

Нягледзячы на тое, што «IQ-48» пазычваюць сябе як адзіную, нястрымна вясёлыя «здоровыя ласі», трагічныя ноткі можна ўгледзець іпач ў некалькіх песнях («Заплюшчаныя вочы», «Карыда», «З пункту А»). Затое такія песні, як «Я звар'яцеда», «Ня будзем сумавані», «Зрабілі мой клон», пацвярджаюць пазытыўную скіраванасьць групы.

Філязофія гурту: ня браць удзелу ў брудных гульнях, шукаць разам выйсьце з цяжкіх сытуацыяў і ніколі не сумавань.

Адзнака: 8 (з 10).

ДЗЕ ВАРТА БЫЦЬ

18 лютага ў клубе «Рэактар» група «IQ-48» разам з «Індыга» і «Zet» сьвяткуюць «Дзень зялёнага дрэва» — надыход вясны. Дрэва мусялі быць аранжавымі, але чыноўнікі з управыленьня культуры Менгарвыканкаму не ўпадалі і гэтага колеру. Таму калі гледчам і будучь раздавацца апэльсіны, то загорніўшы ў зялёную паперу. Кожны гурт прэзэнтуюе свой новы дыск: «IQ-48» заіграе праграму «Вар'яты», «Індыга» — «Дні», «Zet» — песні з «Чорнага альбому». Кошт квітоў: 10 000 руб. — танцпляцоўка, 15 000 руб. — столік. Пачатак а 18-й.

Танка ад Гілевіча

У Музэй Багдановіча адбылася ўрачыстая вечарына з нагоды выхаду кнігі лірыкі Ніла Гілевіча «На флейце самоты» (выдавецтва «Pro Christo»). Кніга напісаная ў жанры танка ды складаецца з дзвюх спыткікаў: першы прысьвечаны маці Кацярыне, другі — жонцы Ніне, зь якой праз усё жыцьцё ішлі разам. Паводле народнага паэта, танка найлепей чытаць «саманасам, у самоце, дзя

чытаньня трэба час».

Беларуская музычная прэмія

«Беларуская «Грэмі» мае поўную назву — «Агульнаарэспубліканскі фэстываль-конкурс «Нацыянальная музычная прэмія». Яна дзяржаўная. Арганізатарамі выступаюць міністэрствы культуры і інфармацыі, а таксама Беларэжтэлерадыёкампанія. Леншых зь лепшых маюць выбіраць у самых розных намінацыях: лепшы

выканаўца, калектыв, кампазытар, паэт, дзіцячы праект, песня года, радыёрацыя, лепшы музычны журналіст, кліп, прадусар і гэтак далей. Але вынікі будзе падводзіць залежна ад дзяржавы журы.

Бэрлінале

У рамках традыцыйнага фэстывалю «Бэрлінале» з 10 да 20 лютага будучь наказаны 350 фільмаў. «Гэта будучь стужкі пра футбол, сэкс і палітыку», — гэтак жартаўліва сфармуляваў

тэматычную скіраванасьць карцінаў дырэктар фэсту Дытэр Косялік.

«Трансатлятыка» за польскую кнігу

Кракаўскі Інстытут кнігі заснаваў прэмію за прапаганду польскай літаратуры ў сьвечце — «Трансатлятыка». Узнагароду могуць атрымаць ня толькі перакладчыкі, але й замежныя крытыкі, выдаўцы, журналісты. Узнагарода (статуэтка

«Трансатлятыка» і 10 тыс. зўра) будзе ўручана 13 траўня на І Кангрэсе перакладчыкаў польскай літаратуры. Самі напіскі падлічылі: за апошнія 10 гадоў іх найбольш перакладалі немцы (415 назваў) і расейцы (404). Найчасцей перакладаюць Тадэвуша Ружэвіча (42 мовы), Станіслава Лема (40 моваў), Віслава Шымборску (36 моваў), з клясыкаў — Генрыка Сянкевіча, Адама Міцкевіча, Баляслава Пруса. А каго перакладалі з беларускай і якімі мовамі

беларускія ўстановы заахвочваюць перакладчыкаў зь беларускай? Ды ніякімі. Больш за тое, хто ніша перакладчыкаў зь беларускае — тыя лікія ворат для цяперашніх уладаў. Іх ігнаруюць, ім забараняюць уяждкаць у Беларусь. Гэтак, на мінулым тыдні Яўгену Вапу, рэдактару беластоцкае беларускамоўнае газэты «Ніва», без тлумачэньняў адмовілі ў беларускай візе.

Марына Шыкавец, Вольга Сергіеня, АВ

СЬЦІСЛА

Японцы і праца

Японцы занадта шмат працуюць. Сродкі масавай інфармацыі ўсё часцей пішуць пра «карошы» — самагубствы з прычыны перапрацаванасці. Ня ўсе жыхары Краіны Ўзыходзячага Сонца, аднак, хочучь так апантана працаваць. Больш і больш маладых выбіраюць жыццёвы стыль «фрытэрз».

Бясконцыя звышурочныя, нястача выхадных і адпачынку, грацэскавыя карпаратыўныя рытуалы, якія маюць зьдзяньш работніка зь фірмай. Такую цану эканамічнага посьпеху плаціць сёння Японія. Але расьце і пакаленьне «фрытэраў» — маладых японцаў, якія шукаюць новых магчымасьцяў, нетрадыцыйных жыццёвых шляхоў, што далі б ім шмат вольнага часу і ў меру дабрабыту.

Фрытэр гістарычны

Праца ў японскай карпарацыі — гэта, вядома, шмат плюсоў: — высокія заробкі і сацыяльныя пакеты. Фірма, аднак, вымагае і вялікіх ахвяр — поўнай ляльнасці і прывячэння працы вольнага часу. Звышурочныя выматваюць. Нікога не зьдзіўляе знаходжаньне ў офісе з 8.00 да 23.00.

Паваеннае пакаленьне японцаў было прывычнае да недахопаў. Людзі старога гарту, кіруючыся поклікам сумленьня, поўныя пацучыя абавязку і жаданьня адбудаваць краіну, аддавалі на яе карысьць усё. Гэта ім абавязана сваёй сёньняшняй магутнасьцю Краіны Ўзыходзячага Сонца.

Стваралі яны гэтую магутнасьць за кошт асабістага і сямейнага жыцьця. «Хана ёры данго», — ці, як гаворыць японская прымаўка, «замест кветак лепей нешта, чым можна набіць жывоў».

PHOTO: SHINJI NISHIMOTO

ФРЫТЭР (ад анг. free — свабодны) — малады чалавек, які ня мае пастаяннай працы, жывучы з часовых заробкаў, і не атрымлівае дапамогі па беспрацоўі. У адрозьненьне ад пакаленьня бацькоў, не жадае ахвяраваць вольным часам дзеля «працы на краіну». Зьявіліся ў канцы 1980-х, калі ў фірмах разка скарацілася колькасць працоўных месцаў.

— У Японіі няма ніякіх багачыяў, апрача працоўных рук, — гаворыць 70-гадовы Тадашы, былы супрацоўнік грамадзянскай абароны. — У нас няма прыродных рэсурсаў, нам бракуе ворных земляў. Застаецца толькі цяжка працаваць.

Сэлэрэмэн супраць фрытэра

Першым фрытэрам быў Тора-сан, герой надзвычай папулярнага ў Японіі фільму «Мужчыну не бывае лёгка». Фільм апавядае пра незвычайна жвавага, але паважнага пана сярэдняга ўзросту, які, маючы нерэгулярныя заняткі, калісьці па краіне ўздоўж і ўпоперак.

Фэномэн папулярнасьці фільму доўга застаўся для мяне неспасьціхай таямніцай. Бо ў цэлым японцы ня любяць «валацугу» — людзей занадта імклівых і да таго ж не прывязаных да пастаяннай працы.

Фрытэры пачалі зьяўляцца ў канцы васьмідзясятых гадоў, калі ў Японіі панаваў культ работніка, які праз усё жыццё працуе на адну фірму і гатовы да любых ахвяр дзеля яе квітненьня. Але як бы на абочыне ў той час пачала фармавацца новая мэдэль жыцьця — уласна «фрытэрз».

Фрытэр — гэта малады чалавек, які ня мае пастаяннай працы. Ня варта блытаць яго становішча са становішчам беспрацоўнага, бо ён не атрымлівае дапамогі па беспрацоўі і жыве з часовых заробкаў.

Фрытэры неспадкова зьявіліся ў канцы васьмідзясятых. Да таго часу эканоміка развівалася шалёнымі тэмпамі і працы было ўдасталася. У дзевяностыя гады, аднак, Японія пачала змагацца з рэцэсіяй. Фірма, якія раней працаўладкоўвалі тысячы новых работнікаў, цяпер прымалі некалькі чалавек у год.

У апошнія гады колькасць фрытэраў у Японіі павялічвалася ўсё большымі тэмпамі, сёння яна азначаецца ў 2 мільёны чалавек, большасць зь якіх складаюць жанчыны.

Рэйка-шалахвостка

У гандлёвым цэнтры сустрэкаю 21-гадовую Рэйка. Зграбная, дагледжаная, з дасканалым макіяжам, яна працуе два дні на тыдзень у модным бутыку.

— Я жыву з бацькамі, — гаворыць яна. — Зусім не эканомлю, — яна вінавата ўсьміхаецца. — Усё, што зарабляю, адразу ж трачу на рэчы і касмэтыку.

WWW.SANKEI.FI

КАРПАТЫЎНЫ РЫТУАЛ прыняцця новых працоўнікоў у калектыв. Японскія прадпрыемствы, даючы работнікам высокія заробкі і сацыяльныя пакеты, вымагаюць і вялікіх ахвяр — ляльнасці і прывячэння працы вольнага часу.

Рэйка — магістар гісторыі, магла б знайсці працу сакратаркі ці настаўніцай, але яе гэта не задавальняе.

— Хачу працаваць і адпачываць тады, калі гэтага хочацца мне, а ня фірме, — кажа яна. — У маіх бацькоў не было нармальнага жыцьця, мама штодня чакала бацьку з прадуктамі на вачэрзу да поўначы.

Рэйка паехала з бацькамі на адпачынак у Эўропу, калі ёй было 14 год.

— За пяць дзён мы наведалі Лёндан, Парыж і Рым. Было класна, — успамінае яна, — але ўсё мінула надта хутка. Добра, што ў нас быў фотаапарат, тата адзіняў 12 плёнак. Потым, гледзячы на здымкі, некаторых мясцін мы ўвогуле не маглі прыгадаць.

Юкары, якая шукае

Рэйка можна было б надзяліць ня вельмі прыемным, але дужа папулярным у Японіі тытулам дзіцяці-паразыта. Яна не зьбіраецца ў найбліжэйшым часе рабіць самастойнай. Ня думае пра будучыню. Маўчаньнем абыходзіць пытаньне страхавых узносаў, якія за яе плаціць бацькі.

Юкары таксама паразыт, але па неабходнасці.

— Я атрымала спецыяльнасьць эканаміста і паехала за свой кошт у Новую Зеландыю, — расказвае яна. — Пасля вяртання аказалася, што адзіна, што мне могуць прапанаваць, —

гэта праца разносчыцы гарбаты ў канторы. Мне 32 гады, я маю досвед працы ў новазэляндзкай фірме, ведаю ангельскую, незамужняя, адказная, таму такая прапанова мяне разьшошыла і я адмовілася.

Японскія псыхалогі падзяляюць фрытэраў на тры катэгорыі. Самая шматлікая — гэта вечныя дзеці, нахштальт Рэйка. Юкары належыць да вымушаных фрытэраў, якія з розных прычынаў ня могуць знайсці месца, якое адпавядала б іх амбіцыям. Трэцяя разнавіднасьць — гэта летуценнікі.

Казу-летуценнік

Да летуценнікаў належыць Казу, які толькі што вярнуўся з Аўстраліі.

— Страшэнна люблю падарожжы, — прызначае ён. Казу ня можа знайсці пастаяннай працы. Ён быў геадэзістам, сьцюардам, прадаўцом пончыкаў, кельнэрам, супрацоўнікам гарадзкой адміністрацыі.

— Гэта руціна і нудна, — кажа ён. — Я шукаю працу ў сфэры авіяцыі, замежнага гандлю ці дыпламатыі, бо хачу задаволіць сваю цягу да вандраваньняў.

Зусім іншы Цуёшы, які нядаўна якраз расстаўся зь летуценнямі. Ён скончыў юрыдычны факультэт, трапіў у страхавую кампанію. Пачатак сваёй кар'еры ён успамінае з жахам:

— Нас вучылі, пад якім вуглом кланяцца кліентам, зь якой інта-

нацыяй размаўляць зь імі. Я ўтрымаўся, бо быў ляльным да немагчымасці, — гаворыць сёння Цуёшы.

Пасоўваўся па службовай лесьвіцы ён досыць хутка. Паколькі быў увесь час у працы, ня меў калі, дзе і на што траціць свае заробкі, дык урэшце куліў сабе кватэру ў Кіёта. За год абставіў яе як мае быць. І тут на яго звалілася навіна пра пераход у філіял фірмы ў Токіё. Пасада і зарплата такія самыя, але кошт жыцьця намогта вышэйшы. Ён напісаў заяву пра зьмену пасады, потым пра зьвальненьне.

Цуёшы атрымаў паўгадавую дапамогу. Скарыстаў яе. У гэты час шмат падарожнічаў. Калі дапамога скончылася, пачаліся праблемы з пошукам пастаяннай працы. Цуёшы прадаў кватэру.

— Болей ніколі не хачу трапляць у становішча беспрацоўнага, — запэўнівае ён. — Ніколі не адмоўлюся ад працы.

Пакаленьне недацэнных

Старэйшыя японцы ставяцца да іх пагардліва. Урад таксама асуджае такі падыход да жыцьця, бо фрытэры не працуюць на карысьць усёй краіны. А між тым, гэта яны зьмяняюць грамадзтва. Усё больш сацыялягав пачынаюць адкрыта гаварыць пра тое, што трэба лібэралізаваць рэжым, які пануе ў японскіх фірмах.

Паволье «Gazety Wyborczej»

Адкрытая Украіна

У Кіеве не заўважылі незвычайнага рэзэрвансу беларускага прэм’ер-міністра Сідорскага, які самы першы павіншаваў Юлію Цімашэнку з назначэннем выканаўцай абавязкаў кіраўніка ўраду. Беларусь — украінскі адносінны аналізе Раман Якірлеўскі.

PHOTO BY BELADAN.NET

Новы прэзідэнт Украіны назваў адносінны з Беларуссю складанымі. Адною з галоўных праблем дачыненняў застаецца дагавор аб дзяржаўнай мяжы, за ратыфікацыю якога ў Менску патрабуюць заплаціць 180 млн запязчанаасці. Дагавор быў падпісаны двама прэзідэнтамі яшчэ ў 1995 годзе і ратыфікаваны Вярхоўнай Радай. Спачатку ў Менску спасаліся на марудлівасць з ратыфікацыйнага парламэнтам, але потым прызналі, што ўяўляюць гэтае пытаньне з запязчанаасцю, памер якой у Кіеве аспрэчваюць. Пасля некастрычных беларуска-украінскіх сустрэч на розных узроўнях пачала з’яўляцца неафіцыйная інфармацыя, што беларускі бок нібыта гатовы «рэструктурызаваць» гэты доўг. Але ўжо ўзамен на набывдзёе ва ўласнасць частку зямлі ў Крыме для будаўніцтва нейкага спэцаб’екту. Як мяркуюць, урадавай рэзідэнцыі. Удзяляцца малаімаверным, што тэма такога разьмену будзе разьвіта за прэзідэнтам Юшчанкам.

Здаецца, у Кіеве так і не заўважылі незвычайнага рэзэрвансу беларускага прэм’ер-міністра Сідорскага, які самы першы павіншаваў Юлію Цімашэнку з назначэннем выканаўцай абавязкаў кіраўніка ўраду. Напрыклад, вярхоўны прадстаўнік ЭС па сумеснай замежнай палітыцы і палітыцы бяспекі Хаўер Салаяна і расейскі прэм’ер Фрадкоў павіншавалі прэм’ер-міністра Украіны Ю.Цімашэнку з заступленьем на гэтую пасаду толькі пасля таго, як Вярхоўная Рада яе зацьвердзіла. Так належыць.

У сувязі з кардравымі назначэньнямі ў Кіеве зьявіранула на сябе ўвагу і паслядоўнасць першых дзеяньняў Барыса Тарасюка, які другі раз стаў міністрам замежных спраў. Спачатку ён адзначыўся званком у Тбілісі, а потым прымаў французскага калегу, што прыбыў у Кіеў. Пра якія-небудзь кантакты за гэтыя дні з расейскім і беларускім калегамі не паведамлялася. На свай першай прэс-канфэрэнцыі Тарасюк падкрэсьліў, што асноўным накіраваным працы на пасадзе кіраўніка МЗС ён бачыць «рэалізацыю тых прырыгтэтаў, якія вызначаны прэзідэнтам, — эўрапейскай інтэграцыі». Разам з тым, дадаў Барыс Тарасюк, палітыкі «сыці на Запад» ці «сыці да Расеі» ня будуць. «Калі кіравацца іміджамі, створанымі ў Маскве, то значыць, што, калі я выступаю за пражэрапейскі курс Украіны, я паводле іх лёткі, выступаю за антырасейскі курс. Што было абсалютна няслушным стэрэатыпам!» «Ня трэба глядзець на нейкую асобу як на чалавека, што ідзе нейкім адным курсам», — дадаў кіраўнік МЗС.

На пытаньне пра тое, калі Украіна можа дасягнуць крытэраў сяброўства ў НАТО, Тарасюк сказаў: «Прырыгтэтам зьяўляецца эўрапейская інтэграцыя. Таму трэба ўсе намаганьні скіраваць на яе». «Я думаю, Украіна ня будзе ўнікальнай сярод краін Цэнтральнай і Усходняй Эўропы, якія на шляху ў ЭС уступалі ў НАТО. Тут ня будзе выключэньняў для Украіны», — сказаў Тарасюк. І тут трэба нагадаць, што «падвільска» дагавор пра мяжу з Беларуссю можа ўскладніць гэты шлях. Рэч у тым, што для таго, каб быць прынятым у НАТО і ЭС, трэба вырашыць з суседзямі ўсе пытаньні з межамі. Так што назначэньня цывільных асоб на чале ўкраінскіх сілавых структур можа аказацца недастаткова.

Невядома, ці закраналася тэма беларускай суседкі падчас сустрэчы кіраўнікоў замежнапалітычных ведамстваў Украіны і Францыі. Але французскі міністар ясна заявіў, што ў першую чаргу Украіна павінна пасьпяхова выканаць «кантракт на палітыцы суседства» Украіны і ЭС. Кіраўнік замежнапалітычнага ведамства Францыі адзначыў, што палітыка суседства ўтрымлівае «шырокае магчымаасць», якія абодва бакі павінны скарыстаць для разьвіцьця свай адносін. У прыватнасці, французскі міністар заявіў пра намер французскага боку выдаць бясплатныя візы дзьвюм тысячам украінскіх студэнтаў, якія накіроўваюцца на вучобу ў Францыю сёлета.

Прапоўны вызьят кіраўніка МЗС Францыі ва Украіну стаў першым вызьтам афіцыйнага прадстаўніка замежнай дзяржавы пасля інаўгурацыі новага прэзідэнта Украіны Віктара Юшчанкі.

На фоне гэтага неяк дзіўна ўспрымаліся іншыя заявы, якія прагучалі амаль адначасова. Падчас афіцыйнага візыту беларускага кіраўніка ў Ліван было вырашана адкрыць беларускі каледж у гэтай блізкаўсходняй краіне. А паводле слоў кіраўніка беларускага МЗС, ліванцам яшчэ паабяцалі спрыяньне ў пранікненьні іх бізнэсу на рынак Эўропы і краін СНД. Відаць, вельмі не хацелася беларускаму міністру прыгавдаць, што ў праграму «новых суседзяў» ЭС Беларусі пакуль проста не ўключылі. Па ўсіх вядомых прычынах. Так што самім бы ўтрымацца на эўрапейскім рынку. Здаецца, у Менску ўжо і забылі, што адстаўны Кучма працягвае ўзначальваць Раду кіраўнікоў дзяржаў СНД. Можа, і ён ліванцам паспрыяе?

Першымі крокамі новай украінскай улады сталі заявы пра намеры адмяніць візы для жыхароў краін Эўропы, скараціць тэрмін службы ў арміі і дэмакратызаваць сілавую структуру. Словам, амаль процілегла таму, што назіраецца ў суседняй Беларусі. Што будзе далей?

Новыя ўлады ў Кіеве ўжо далі зразумець, што правядуць рэвізію ўсіх падпісаных Кучмай пагадненьняў па стварэньні дзесяцішча Пудзіна — ЭўрАзЭС. Яны ўзялі жорсткі курс на эўрапейскую інтэграцыю. І зьявіраюцца прывесці сваю Украіну ў СГА ўжо пад канец году. Варта адзначыць, што да ідэі стварэньня ЭўрАзЭС вельмі скептычна ставіўся і Лукашэнка. Але гэтая «антыпуцінская» агульнасьць наўрад ці зробіць менш складанымі дачыненні паміж Кіевам і Менскам.

Аказваецца, яна пасьпяхова

Скрынкі ці бомбы? — Шагіды—мазахісты. — Ці зьявіцца на мапе сьвету Шыстан. — Аятала: галоўны агент дэмакратычных зьмен у мусульманскім сьвеце? Лёлік Ушкін аглядае сусьветную прэсу.

Тыдзень прэса гарача абмяркоўвала вынікі ірацкіх выбараў. Бруно Фрапа ў французскай каталіцкай газэце «Круа» драў на сабе цільнашпую: «У барашчэ паміж скрынкамі і бомбамі перамаглі выбарчыя скрынкі. І за гэтымі скрынкамі стаіць ня хто іншы, як Джордж Буш».

На такі тэзіс Бруно Альдан з «Юманітэ» (кадравым кампарты Францыі): «Учарашнія выбары ў Іраку — ня што іншае, як пародыя на дэмакратыю... Яны будуць упісаны ў сусьветную гісторыю як зьдэк з народу».

Недзе к сэрцадзе нават самаы заўзятыя ворагі Вашынгтону пачалі прызнаваць, што ў Іраку сапраўды нарадзіўся эмбрыён дэмакратыі. Ультралеваея немцкая «Онге Вэльт» неахвотна канстатавала: «Рэзананс выбараў быў большы, чым чакалі самі іх арганізатары». А Ноам Хомскі, славуцы вучоны-лінгвіст і гарачы крытык бушаўскага імперыялізму, у інтэрвію ліванцаму парталу «Нэт» заявіў: «Для мяне гэта сюрпрыз. Акупацыя Іраку можа разглядацца як самая пасьпяховае з усіх акупацый у гісторыі». І адразу хітра выкруціў-

ся: «Галасаваньне супраць вяртаньня да часоў Садама, ірацкі галасавалі, перш за ўсе, супраць дроннага эканамічнага становішча. Адказнасьць за гэтае становішча нясе ня хто іншы, як Запад, які праводзіў супраць Іраку рэжым эмбарга».

Публіцыстычныя пэры таксама скрыжаваліся на пытаньні, што нясе з сабой шпійскае рэвалюцыя. Нагадаю: па выніках выбараў упершыню ў гісторыі Іраку кіраваць краінай будзе шпійскае, а не суніцкае грамада. Жэрар Дзіопі ў «Лібэрасьён»

пісаў: «Галасаваньне ў няздэлю было публіцыстам не па пытаньні дэмакратыі, а па пытаньні прызнаньня існаваньня асобных курдзкіх і шпійскай суніцкасьці. Першай задачай будучай канстытуцыі стане пошук modus vivendi паміж кутамі ірацкага трохкутніка. Масавы абсэнтэзізм выбаршчыкаў-сунітаў (яны складаюць 20% грамадзян краіны) стварэе глебу для масавага супрацьдзеньня».

А кароль Ірданіі выкрыў глябальную шпійскую змову. Быццам бы найбліжэйшым часам будзе створана садружнасьць шпійскіх дзяржаў з удзелам Ірану, Іраку і Паўднёвага Лівану — скарочана Шыстан.

Яшчэ цікавей, як перамога шыятаў у Іраку адаб’ецца на сыту-

ацы ў суседнім Іране, які янкі маюць наступным на чарзе. Хошам Давод у той жа «Лібэрасьён», спасылаючыся на прагматызм іранскай эліты, не выскочае: Вашынгтон можа атрымаць у шытах стратэгічнага саюзьніка. «Палітычная кліяса іранскіх шыятаў», піша аўтар, — можа быць захоплена апошнімі тэндэнцыямі эвалюцыі ў Іраку, тым больш што хутка выбары». У дзёрзкім поглядзе ў будучыню публіцыст ужо ясна бачыць хвало дэмакратызачы ў рэгіёне, маторчыкам якой будучы шыцкія аяталы...

Вось так і прайшоў увесь тыдзень — на ўсходзе. І завязьлі ў Азіі мы надоўга. На наступным тыдні — гістарычная сустрэча Шарона і Абаса.

Чачэнцы абвесьцілі замірэньне

На мінулым тыдні Аслан Масхадаў загадаў «узброеным сілам Ічкерыі» ў аднабаковым парадку спыніць баявыя дзеяньні на адзін месяц і зьявіраваць да расейскіх уладаў з прапановай пачаць мірныя перамовы. Масхадаў таксама адмежавався ад Шаміля Басаева, назваўшы

ягонья мэтады барацьбы неспрымальнымі. У інтэрвію газэце «Коммерсантъ» ён заявіў, што па заканчэньні вайны чачэнскай ўлады перададуць у Міжнародны трыбунал усіх асоб, датычных да злачынстваў супраць чалавечнасьці, у тым ліку Басаева. Масхадаў таксама сказаў, што гэты загад ня звязаны з выкраданьнем

ягоньх сваякоў. Расейскія прадстаўнікі, камунікуючы зварот Масхадава, чарговы раз выключалі магчымасьць перамоў: маўляў, Масхадаў нічога не кантралюе. Тым часам сайт чачэнскіх сэпаратыстаў «Каўказ-Цэнтар» змясьціў відэазапіс 4-хвіліннага выступу Басаева, зроблены 6 лютага. Басаеў

абвергнуў чуткі аб ягонаы сьмерці або хваробе і пацьвердзіў, што выконвае загад Масхадава аб спыненні баявых дзеяньняў.

Аранжавы будзільнік

У Інтэрнэце зьявілася праграма-арганайзар, які мае назву «Будзільнік Аранжавай рэвалюцыі».

Ён дае магчымасьць выкарыстоўваць свой кампютар у якасьці календара і будзільніка, нагадвае пра патрэбныя карыстальніку падзеі і даты з дапамогай прайграваньня абранай карыстальнікам музыкі, альбо відэа, альбо вымаўляючы чалавечым голасам, а таксама ў патрэбны час адкрывае патрэбны дакумэнт альбо

актывуе неабходную праграму. Стварыла будзільнік прадпрыемляльная фірма *Brigsoft*, якая месціцца ў Ясьце. Прадаецца на *orange-revolution.brigsoft.by*. Яго можна і спампаваць (2.05MB, стасуецца да ўсіх версій Windows) і 30 дзён карыстацца бясплатна.

Алесь П. Віктар Сьцяпанавіч

СЬЦІСЛА

Чым ёсць каханьне?

Працяг са старонкі 2.

А калі казаць пра манагамію і палігамію, то чалавечая папуляцыя неаднародная — ёсць выключна манагамныя асобіны, ёсць палігамныя, ёсць прамежкавы тып. У прыродзе ёсць бялягачыя падставы і для манагаміі, і для палігаміі.

Гэта адбываецца нават на клетачным узроўні. Так, яйцаклеткі дасягаюць толькі асобныя спэрматызоіды, так званыя «got on». Астатнія вялікая колькасць — гэта «група падтрымкі», адмысловая «армія аховы». І сярод іх ёсць «спэрматызоіды-кілеры», «спэрматызоіды-блякатары». Іх роля — не апладненне, а змаганьне з чужым насеннем.

«НН»: А калі браць аднаіпацывых блізнят, у якіх гены аднолькавыя? Дапусцім, мы ведаем, што адзін з іх кахае бляндынак. Ці можам мы з ўпэўненасцю сцвярджаць, што і другі будзе такі самы?

ІМ: Нават разлучаныя і выхаваныя паасобку аднаіпацывыя блізняты маюць падобныя хваробы і, мала таго, часта злучаныя здзяйсненнем аднаго тыпу. Але ніколі не пэўна скідаць і ўплыў асяроддзя.

«НН»: А мы можам увесці пэўны ген ці нейкі іх комплекс, каб у чалавека змяніліся любовныя схільнасці, каб ён за-

кахаўся ці разлюбіў?

ІМ: Навошта ж гены ўводзіць? Прасцей гармоны, але й яны не прымусяць аднаго чалавека па-любіць менавіта таго ці іншага. Усе мусіць ісці сваёй хадой.

«НН»: А ўсялякага кшталту афрадызійкі, пахучыя рэчывы?

ІМ: У насякомых ёсць феромоны — дастаткова ўсяго некалькіх малекул на кубічны мэтар, каб самец матылька адчуў іх і прыляцеў. У чалавека такога не знайшлі. У чалавека ёсць натуральныя пахі, звязаныя з потам, што так ці інакш ушлябовае, але з насковымі гэта не параўнаць.

«НН: Але ж быў такі экспе-

Ірма Мосэ — генэтык, прафэсарка Міжнароднага Экалягічнага ўніверсітэту імя А. Сахарова.

рымэнт. Жанчынам давалі мужчынскія кашулі — і прасілі па паху адабраць тых мужчын, якія ім найбольш падабаюцца. Яны зрабілі гэта — і адабраві тых, якія ад іх генэтычна най-

болей адрозніваліся.

ІМ: Нашчадкі генэтычна далёкіх бацькоў мацнейшыя за іх абаіх. Гэты эфект назіралі ў расьліні, у жывёл. Сеньняпшою аксэрацыяю некаторага тлумачаць тым, што пачасціліся кантакты паміж людзьмі генэтычна далёкімі — і дзеці выходзіць вышэйшай, дужэйшай за бацькоў, яны хутчэй разьвіваюцца.

«НН»: Якія адкрыцці нас чакаюць у біялёгіі каханьня, якія таямніцы застаюцца?

ІМ: Магчыма, будуць зроблены адкрыцці адносна мазгавых механізмаў каханьня, раскрываюцца асобныя фізіялягічныя і біяхімічныя аспэкты. Магчыма, лепей будзе зразумець спадчыныя падставы манагаміі і палігаміі. Але чым болей адкрываецца, тым болей мы ня ведаем.

Гутарыў Андрэй Расінскі

Якое каханьне сапраўднае?

Любое. А ўвогуле каханьне не павінна быць самамэтай. Шчасьце — не фінал, а сродак перамяшчэння. Адказвае Андрэй Зыгмантовіч, псыхолог—практык.

«НН»: У кожнага чалавека існуе ідэал каханьня, які закладваецца яшчэ ў дзяцей: Рамэо і Джульета, Трышчан ды Іжота, Пэтрарка і Лаўра... «А маё каханьне так сабе», — думае чалавек і пачынае шукаць ідэал — прынах альбо другую палавінку. Што пра гэтаю зьяву

кажа сучасная псыхалёгія?

Андрэй Зыгмантовіч: Калі пры мне кажуць «сапраўднае каханьне», я думаю, а якое ж «несапраўднае»? Насамрэч можа быць проста каханьне. А адзнакі сапраўднасці або несапраўднасці — мітусьня. Трохі кахаш і трохі быць цяжарнай нельга. У папуасаў Новае Гвінэі панятак «каханьне» няма. І псыхалёгія ня ведае такога пацучыня. Чатыры падставовыя пацучыці, уласцівыя чалавеку, — радасць, гнеў, страх і туга. І іх градацы. А каханьне, крыўда і нянавісьць — гэта ўжо больш складаныя, сацыяльныя пацучыці. У Рабінзона Круза пацучыці радасці, гнева, страху і тугі былі штодня. А вось любові, крыўды і нянавісьці не было, пакуль не зьявілася на высьпе Гітняці і прарты. У папуасаў такіх адносінаў таксама няма, у іх іншы соцыум. Наш соцыум вучыць каханьню з дзяцінства. Але пасля такога навучаньня мае калегі працуюць з тымі, хто пачынае адмаўляць свае пацучыці, кажучы сабе: не, гэта несапраўднае каханьне, я пачакаю, калі прыйдзе мой прыць. Раз

за разам такія людзі кідаюць партнэра як недасканалыя. У мастаітве выступае заўсёды такое нэўратычнае каханьне, калі каханьне выступае як паратунак ад усяго.

Чаму чалавек ідзе ў каханьне? Чалавек самотны, гэта славаць экзистэнцыяльная самотнасць, ад якое ўцячы немагчыма. Людзі яе бяліца і хаваюцца ў каханьне.

«НН»: Пачынаюцца пошукі апоры?

АЗ: Слушна. Калі кажуць пра пошукі апоры, я пачынаю думаць: раз мне патрэбна апора, другая палавіна, значыць, я сам аднаго чалавечка, якому тэрмінова трэба знайсці другую частку, каб стаць цэлым! Калі два такія «аднагоці паразыты» сустракаюцца, іхнія адносіны будуць вельмі моцныя, у іх будуць сьлёзы, скандалы, эмоцыі — але каханьнем гэта ня будзе. Гэта нэўроз, які трэба лячыць. Калі ж твая знойдзена палова будзе мець адрозныя пажаданні й густы, ты пачынаеш думаць: як гэта так, мы адно цэлае, а жаданні розныя. Гэта шызафрэнія, Джэкіл і Гайд. Прапаноў ўсім аднагоцім адрасіць другую

Андрэй Зыгмантовіч — выкладчык катэдры прыкладнае псыхалёгіі Беларускага дзяржаўнага палітэстэту.

Праз выпрабаваньні каханьня чалавек удадасканальваецца

На пытаньні карэспандэнта «НН» адказвае айцец Анатоль Ярошка, настаяцель каталіцкіх парафій Сьвятога Францішка ў Менску і Сьвятога Валянціна ў Смалявічах.

«НН»: Чым ёсць сутнасць каханьня?

Айцец Анатоль: Сутнасць каханьня не змяняецца на працягу тысячагодзьдзяў, і ў той жа час яна застаецца вялікай таямнічай. Адказ на гэтае пытаньне трэба шукаць у жыцьці Ісуса Хрыста, у стаўленьні Бога да людзей. Бог, ахвяраваўшы сваім Сынам, прадэманстравалі сваю любоўю да чалавечтва. Каханьне мае боскую прыроду.

«НН»: Але ж каханьне прыносіць людзям ня толькі радасьць, але і пакуты. Калі яно ад Бога, то гэта падарунак ці пакараньне?

а.А: Гэта дар, але трэба ўмець гэты дар скарыстаць, інакш мы можам яго змарнаваць. Сучасныя людзі, асабліва моладзь, спрабуюць вельмі лёгка ставіцца да каханьня. Але ж

сапраўднае каханьне ня можа існаваць без адказнасці, і яно... вечнае. Сьв.Павал казаў: і вера калісьці скончыцца, і надзея, а любоў застаецца. Праз выпрабаваньні каханьня чалавек удадасканальваецца.

«НН»: Ёсць меркаваньне, што каханьне доўгае, а жыцьцё даўжэйшае. Інакш кажучы, ці магчыма каханьне на ўсё жыцьцё?

а.А: Магчыма, нягледзячы на тое, што ў сучасным жыцьці яго няпроста ўвучыць. Але гэта і ёсць сапраўднае каханьне. Яно толькі мацнее з гадамі, і да яго падсвядома імкнучца людзі. Гэта яно апета ў сьветнай культуры. Закаханыя гатовы нават ахвяраваць жыцьцём адно дзеля аднаго.

«НН»: Чаму на практыцы з гадамі каханьне аслабляецца, нават зьнікае?

а.А: Чалавек моцна аслаблены грахом. Дзеля захаваньня каханьня важна ўмець дараваць адно аднаму. Няўменьне пацучь адно аднаго, прабацьчы слабасці каханага забівае каханьне. На маю думку, да каханьня трэба ставіцца вельмі сур'езна, рыхтавацца. Да каханьня рыхтуе сямі, і царква. Калі бацькі шчыра любяць сваё дзіця, але ня любяць адно аднаго, яны ня змогуць навучыць сваё дзіця любові.

«НН»: Ці магчыма каханьне з першага погляду?

а.А: Магчыма. Галоўнае, каб людзі здолелі прыстасавацца адно да аднаго, маглі зразумець, дапамагчы адно аднаму. Вельмі мала можна знайсці сем'яў, у якіх усё ідэальна. Але адны, як кажучы, выносіць сьмецьце з хаты, другія шукаюць вырашэньня праблем

ФОТ. ДАТАШКЕВІЧ

Сьвятар адзінай у Беларусі парафіі ў гонар Сьвятога Валянціна праз дзень Сьвятога Валянціна: Валянцін стаў сьвятым дзякуючы таму, што спазнаў ісьціну сапраўднага каханьня. Хрысьціянства вучыць, што каханьне павінна быць чыстым. Яно немагчыма без павагі і любові да іншага чалавечка. Яно патрабуе вялікіх намаганьняў і ахвяр. Часта людзі, заблытаныя нячысьцікам, не разумеюць каханьня, прымаюць за каханьне тое, што ня мае зь ім нічога супольнага, і церпяць паразу ў сваім жыцьці — распадаюцца сем'і, замест прыязнасці зьяўляецца нянавісьць. Вельмі добра, што цяпер сьвятая Сьв.Валянціна вельмі папулярнае. Мы шмат павінны зрабіць, каб да маладых людзей давесці сапраўдны сэнс гэтага сьвята.

самі.

«НН»: Што рабіць у выпадку непадзеленага каханьня?

а.А: Чалавек — вельмі складаная істота. І як каханьне — боскі падарунак, так і розум. Адно другому не павінна замінаць. Калі чалавек табе вельмі падабаецца, але твае пацучыці не знаходзіць водку ў яго сэрцы, трэба кіравацца розумам. Нельга ўлобіць прымусова. Усялякія гвалтоўныя ўчынкы прыносяць толькі шкоду. Нават і ў гэтым выпадку каханьне — дар, які трэба ўмець скарыстаць.

Гутарыў Арцём Лява

Курс маладога байца

Гэты матэрыял будзе цікавы для тых, хто трапіў у войска па апошнім наборы ці рыхтуецца ў хуткім часе пайсці абараняць наш калектыўны сон. Як найлепш прыстасавацца да вайсковага побыту? Што самае галоўнае першыя дні ў войску? На асабістым вопыце раіць Сямён Печанко.

Выправа ў войска — неардынарная падзея ў жыцці маладога чалавека. Лічыцца, што такую падзею трэба абавязкова адзначаць. Але варта памятаць, што ваш пішчотна-непрытомны стан і недыхсэнсоўны пах з рота не прывядзе ў замілаванне будучых айшоў-камандзіраў. А калі ў мутным стане яшчэ і зьявіцца ў вас накамат, то можна знайсці праблемы.

У войска трэба ўзяць з сабой гігіенічны камплект — мыла, набор для галення, адекаллены. Спатрэбяцца таксама ніткі (зялёныя, белыя і чорныя), іголки, канцелярскія прылады — асадка, аловак і шыткі, бо пісаць давядзецца шмат. Паштовыя капэрты — бяз марак: як у войска, так і з войска.

У першы дзень чакае знаёмства з камандзірамі — ад камроты да камаддзьялення. Іх стаўленне да вас можа падацца трохі спецыфічным. Але стаўленне сяржанта да цывільнай асобы, што трапіла ў яго распараджэнне, становіцца цалкам разумелым пазней — калі адчужы паўноіцу сум па цывільным жыцці.

На чарзе — пераадзяванне

На чарзе — пераадзяванне ва ўсё вайсковае. Пажадана атрымаць усё адпаведна сваім памерам і тым самым пазбегнуць непатрэбных праблем у будучыні, асабліва гэта тычыць абутку. Як найхутчэй трэба навучыцца карыстацца аначамі, бо мазалі могуць зьявіцца ўжо пасля першай ранішняй прабежкі.

Першы паход у сталюку пазнаёміць з перамяшчэннем строем. Мажліва, у першы дзень кавалак і не палезе вам у горла, у тым ліку і таму, што стараслужачыя будуць глядзець на вас як на нейкае дзіва. Зрэшты, праз паўгоду вы таксама будзеце з цікавасцю ўзірацца ў спалоханыя і мутнаватыя твары «маладых».

Увечары вас чакае прыёмная навіна — аказваецца, ёсць вольны час. Але радасць хутка зьнікне, бо ўвесь час пойдзе на прывядзенне формы ў адпаведны выгляд. У лексыконе зьявіцца новае слоўца: падшыва — шматок белай тканіны, які прышываецца на каўнер. Вопратку трэба акуратна адправаваць. Не бяда, калі не паспееце зрабіць усё ў першы дзень. Часам колькасць

писаць далёка не адпавядае колькасці ахвотных разгладзіць свае каўняры.

Няма слова «можна»

Навіною будзе тое, што ня ўсе словы ў войску маюць права на існаванне. Тут няма слова «можна», а выключна «дазволена». На ўсё трэба прасіць дазвол, бо ініцыятыва караецца.

У першы дзень вам зладзіць экскурсію па казарме і пакажуць месца будучай кіпухай дзейнасці — трайнік. Гэта памяшканне, што змяшчае ў сабе прыбіральню, мыйнік і курылку (у зімовы час). Там вас абавязкова пазнаёміць з «машкай» — разнавіднасцю швабры, якую вы падчас нарадаў і шматлікіх марафэтаў будзеце наводзіць бляск у казарме, а хто-ніхто — і ў ватэрыязце за пэўныя заслугі.

Вам пакажуць, як правільна засьцілаць ложка, а рабіць гэта трэба ідэальна — так, каб муха, а дакладней — мух (паводле інструктара), сеўшы на край ложка, праз яго вастрыню страціў галоўную адзнаку мужнасці.

Узьлётка

Яшчэ вы пачуеце выраз «Таварыш салдат, менш крокаў па ўзьлётцы — больш гадоў жыцця!». І гэты вокрык кагосьці з сяржантаў, хутчэй за ўсё, засыле вас зьнячэўку, прымусяшы спалохана азірацца ў пошук гэтай самай загадкавай «ўзьлёткі». Ёю аказвацца дарожка з лінолеўму шырынёю ў 1,5 м, што цягнецца ад уваходу да трайніка. «Узьлётка» заўсёды мусяць зіхаць.

Зь першага дня ў вас зьявіцца магчымасьць правяць сябе ў якасці пісарчука, бо са зьяўленьнем маладога папаўнення ў сяржантаў дадаецца пісаніны, а

пісаць самім ня хочацца. Вось і аб'явіць конкурс «на найлепшы почыр». Калі пашчасыць выйграць «тэндэр», зможаце час ад часу казіць ад фізы і стравай. Прыдадуцца і іншыя таленты — умённе маляваць, веданьне кампютару.

Трэба — навучым, ня хочаш — прымусім

Галоўнае — патрэбна слухаць і рабіць усё, што скажучы і тым больш загадаюць камандзіры. Загад у войску — закон. Ня варта ўступаць у канфлікты ні з таварышамі па службе, ні тым больш з камандзірамі. Яны заўсёды знойдуць спосабы і сродкі давесці сваю рацыю. Тут усё падпарадкавана прычылу: «трэба — навучым, ня хочаш — прымусім». Па-трэцяе, ня трэба байца задаваць пытаньні, калі нешта турбуе ці незразумела... Толькі пытаньні мусяць быць сур'эзнымі і па тэме. Памятайце, што далейшае стаўленне да вас з боку камандзіраў будзе грунтавацца на ўражанні, якое вы аб сабе створыце з першых хвілін. Ня варта, аднак, занатда лезці ў вочы, бо можна зарабіць рэпутацыю рвача, а такіх у войску мала хто любіць.

Але вась надшоў час доўгачаканага абдою і, здолеўшы далёка ня зь першай спробы адбіцца, вы ў трывозе засынаеце — у чаканьні яшчэ аднаго выпрабавання — першага пад'ёму, які абірае быць досыць вясёлым. Дабранач!

Пад'ём!!!

На пачатку другога дня маладо папаўнення чакае новае выпрабаванне — пад'ём. Вось стомлены першай «нараднай» ноччу дзівальны зарыв не сваім

голосам (не без здавальнення, аднак): «Пад'ём!!!» І тут пачнецца! Салдацікі начыста ўсё забудуцца, што запаміналі зь вечара, і будуць бесталкова мітусіцца, перашкаджаючы і сабе, і астатнім. Ніяма гаворкі пра хвалёныя дзеве хвіліны ці тым больш пра запалку. Да ўсяго, сама працэдур пада'ёму адпрацоўваецца не адзін раз: абавязкова знойдзецца нехта, хто не паспее ў час адзецца і стаць па камандзе ў строй.

Затым надыйдзе чарга ранішняга агляду — працэдур, падчас якой будуць ашэньваць ваш выгляд, а заадно і кравецкія здольнасці. Па выніках агляду хто-ніхто можа адправіцца перашываць «падшыву», нехта — галіцца. Ператрасуць і кішэні, пакідаючы самае неабходнае. Ёсць пэўны пералік таго, што можна трымаць у кішэнях, а чаго нельга.

Потым — сталюка. У хуткім часе ў яе давядзецца хадзіць з песьнямі: у адзін бок з беларускай, у зваротны — з расейскай. Прынамсі, у маёй часыць быў такі парадак. А пакуль песьні ня вывучаныя, давядзецца хадзіць у напружанай цішыні.

Сваркі а палове на сёмуо

Калі раней вы і не ўяўлялі сабе, што а палове на сёмуо раніцы можна есці нешта тлустае ці смажанае, то з гэтага моманту давядзецца зьмірыцца. Пазней вы пачынае марыць пра паходы ў сталюку, а каманда падрыхтавацца да адпраўленьня «на хаўчы» будзе спрачацца па папулярнасці з камандай «Адбой».

Пачнуцца заняткі па розных вайсковых дысцыплінах — вывучэнне вайсковага статуту (сьвятая сьвятых!), дзяржаўна-прававая падрыхтоўка, медыцына, фізы і г.д. Абавязковым будзе

веданьне слоў дзяржаўнага гімну, які давядзецца штовечар выконваць пасля паверкі.

Можа стацца, што ў першыя ж дні вас правярць на фізычную трываласць — наладзіць здачу нарматываў: бег на 3 км, на 100 м, падцягванне. Варта пастаранца, бо той, хто не ўкладзецца ў неабходны мінімум, мае ўсе шанцы атрымаць загад патрэніравацца ў свой вольны час. Надалей шанцы на ваша чарговае звальненне будуць знаходзіцца ў прамой залежнасці ад вашых посьпехаў на бегавых дарожках і перакладзінне.

Увогуле карантын справядліва лічыцца адным з самых складаных перыядаў службы, бо ад першага дня і да моманту прыняцця прысягі (а гэты прыяд і ёсць карантын) у вас ня будзе вольнай хвіліны — увесь час заняткі, заняткі.

Асабліва даецца ў знакі стравая, бо трэба навучыцца прыстойна ладзіць да начальніка падчас прыняцця прысягі, прайсці ўрачыстым строем і з песьняй перад сваёй частцою і перад сваякмі, што будуць за вамі назіраць, прыгаворваючы: «Ой, як прыгожа!» — і не здагадаючыся, чаго вам каштавала гэтая прыгажосць. На час карантыну давядзецца забыцца на непасрэдных кантактах з блізкімі, абмежаваўшыся ліставаннем ды тэлефонам. Забаронены і адносіны з вайскоўцамі старэйшых перыядаў службы — з тэмаю недапушчальна нестатутны адносін.

Скончыцца карантын прысягаю і першым звальненнем, але да таго яшчэ будзе першы вызіт у ладзю і ПГДз (па-расейску «ГХД»), але пра тое наступным разам.

Матэрыял адначасова выстаўлены на сайце «Крайна.ру».

Голас за Коласа і каласы

Адзіны кандыдат — КОЛАС, колер рэвалюцыі — ЗАЛАТЫ, расьліна-сымбаль — ЖЫТА!

Вадзім Перцаў, Менск

Колас — гэта знак

Што да адзінага кандыдата (больш правільна — сучаснага нацыянальнага лідэра), то я лічу, што больш за астатніх гэтай ролі адлювае Уладзімер Колас. Гэты чалавек прасякнуў беларускасцю, шляхетнасцю, нават яго выгляд прываблівае сваёй адкрытасцю. Ён паслядоўна шмат часу, колькі дазвалялі абставіны, вёў дзетака да Беларусі. Ня лез у чыстую палітыку, не «надакучыў» абыяцелю і ўладзе. А па каліве збіраў адданыя беларусы і калектывы, што расчысцілі крынічку беларускасці, зь якой прагна нашы дзеткі набіралі-

ся «жывой вады»! Але прыйшоў валадуга — і затаптаў тую крынічку. Дарма праца У. Коласа не прайшла. Наш народ і ўвесь сьвет убачылі, які магутны інтэлектуальны патэнцыял сьпеў у беларускыя нэйцы. Гэта нашы Скарыны, Сапегі, Багдановічы, Кіты! І гэта ўсім паказаў Уладзімер Колас. Таму трэба яму даламагчы ўсімі сродкамі (найперш СМІ) прадоўжыць ягоную справу — узбудзіць нацыянальны патэнцыял і давесці наш народ да нацыянальнай ідэй. А заўважце, якое яго прозьвішча — Колас. Гэта ж знак! Можа, гэта божи пасыл?

А наагул хочацца падзякаваць Вам за ваша выданьне. Калі чытаеш «НН», то нібы акунешся ў сваю мару — у спраўдную вольную Беларусь Літву. Гэтаму, зразумела, спрыяе тарашкевіца. Наркаммаўка, якая пануе ўсюды, нават у незалежных выданьнях, прывязвае язык да неба, калі хочацца змяк-

чыць зычную літару мяккім знакам. Яна прасякнута бээсээраўскім духам, духам расейскай акупацыі. А тарашкевіца пахне воляй!

Алесь Мянак, Менск

За Коласа голас!

Топчуцца камэнтарны нійскія каля тэмы адзінакандыдацтва, намякаюць на яснае, а скажаць ці то бяцца, ці то права ня маюць. А расклад такі, што нацыянальнай альтэрнатывай Лукашэнку можа быць адно Пацьняцкі той, на каго ён пальцам пажажа. Пальцам пажажа хіба на Коласа, калі самога не зарэгіструюць альбо як дамоваціца. Ды маўчыць той Колас, бо ня з тых пан дырэктар, хто першы за горла хапае.

Не сярэдзіны цяпер шакаць прыжынаму беларусу, а краю; не асакі, каб сьвяром пісаць, а заточкі, каб ворага параніць; у кут яго загнал і там змардуоць, калі ня высачыць ды ня рынне львом.

Зянон — то шпага ў бок акупацыі. Колас — то вякая выштальцона, што мог бы шпага паглыбей засадзіць.

Выжывем, ня выжывем, а слова сваё скажам, калі зя Зянонам.

Пра колеры і сымбалі рэвалюцыйнага самопрасіца: колер — залаты, сымбаль — жыта. Жытні колас — сымбаль выключна станючы. Не апаганіш. Не накруціш як пра «амарыканскія апельсіны». І колер залаты — не зацяганы. «Залатая рэвалюцыя», «залаты прэзыдэнт», «залаты выбар», «чыстае залата», «залатыя словы»... І зоркі на ўразьязьваюскім прапары — залатая і, крыж на шчыце ў рыцара за «Пагоні» — залаты. Асацыяцыя: заможнасьць, багачце, хлеб, сытасць, поўныя сьвірны, высокая проба, чысьціна, прыгажосць, лета, цэпільна, Сонца, сіла, прыгажосць, ясьлі ў Батлеэме, крыжы на цэрквах...

БГ, Менск

МОВА-2004

Ці здольна літар «і» быць кароткай?

Літары «и» ў беларускай альфабэце няма, ёсьць «і». Чаму ж, калі «і» трэба стаць кароткаю, яна ператвараецца ў «й»? Вось жа «у» і ў скарочаным гучанні застаецца сама сабою, набываючы зьверху адно знак скарочаньня — «ў».

Можа, наша «і» мае нейкі комплекс непэнаўнаватасці, які і змавае яе асабіты «твар» у скарочанні? Калі ўжо «і» і «й», то чаму не «у» і «ў»?

Якія ж выгоды займеем, адмовіў-

шыся ад «й» на карысьць «і»?

1. Пазбавім мову ад недарэчнасці.

2. Ужо ня дзьева, а тры літары ў нас адметна свае.

3. Паспрабуем набраць хсяця б абзактэксту, дзе замест «й» будзе «і», і вы ўбачыце яго візуальную сваёсаблівасьць.

Разумею, што патрэбны тут нейкія дадатковыя высілкі, але мова ці ня вартая іх?

Алесь Прускі, Віцебск

Адказвае мовазнавец Пятро Садуюскі:

«Гэта пытаньне з моўнай пэрэфэрры: яно не закранае ўласна мовы. Тут гаворка можа ісьці толькі пра грамадзкую дамову: як пагодзімся пісаць, так і будзем. Украінцы таксама ня мелі сьпярша літары «й»: яны пісалі «йі» (Кыйів), — а потым увесілі я на прыжыццё. Можна ўвесці і ў нас гэтую літару, калі будзе

існаваць грамадзкая дамова.

Іншая рэч, што існуе ж і традыцыя. Калі перавыдаваць Коласа, Купалу, якія такой літары ня ведалі, дык у іх таксама трэба мяняць усе тэксты? Кыйівы і японцы даўно б перайшлі на латінку, каб ім ня трэба было пераводзіць на латінку ўсю тую напісаную спадчыну, якая ў іх ёсьць. Таму і ня пераходзіць».

Фота: А. Міхайлаў

Звон свабоды

Скульптар Алесь Шатэрнік і мастак Аляксей Марачкін прапанавалі адліць Звон Свабоды і ўзнесці яго на Дзень Волі. На Звоне Свабоды будуць выяўлены нацыянальныя сьвятыні, біблійныя словы пра Свабоду, пасланьні нашых вялікіх продкаў. У Аргкамтэт па стварэньні Звона Свабоды ўвайшлі 14 чалавек. Наступным разам камітэт зьбяраецца ў пятніцу, 11 лютага, а 17-й у сталічнай сядзібе БНФ. Тамсама ж пастаянна адбываецца збор сродкаў на адліў Звона. Вашай увазе — адозва Аляксея Марачкіна.

Шыльда Каліноўскаму

2 лютага, на народзінны Кастуса Каліноўскага, сябры незарэгістраванай арганізацыі «Правы альянс» ускрылі кветкі да мэмарыяльнай табліцы (на фота). Зьявілася яна на сьцяне кінатэатру «Вілья» па вул. Каліноўскага з ініцыятывай менчукоў. Афіцыйна мэталічную шыльду скралі колькі гадоў таму. Сябры «Правы альянс» зьявіліся ў адрэд культуры гарвыканкаму з просьбай яе аднавіць. Былі таксама сабраны сотні подпісаў аб устанавленьні на аднайменнай вуліцы помніка нацыянальнаму герою Беларусі. Аднаўленьне было ўскладзена на мясцовы ЖЭС. Тэрміны даўно мінулі, а ЖЭС як ні ляс.

Некалькі месцаў таму ўначы самаробная шыльда зьявілася на месцы скардзены. Гэта таксама была ініцыятыва «Правы альянс».

Алесь Гурьновіч, Менск

Яраслаў Грыцак пра Беларусі

У кіеўскай «Крытыцы» выдатны ўкраінскі гісторык Яраслаў Грыцак, разважаючы пра Беларусь, піша: «Лукашэнкаўская Беларусь цяпер суседзіць аж з чатырма вялікімі дэмакратычнымі дзяржавамі — Польшчай, Літвой, Латвіяй і Украінай; застаецца толькі гадаць, як доўга яна вытрымае выключна прагэссыўнае арыентацыю. У выпадку Менску асаблівага надзею надае яшчэ і існаваньне «віртуальнай Беларусі» — суккупнасьці вельмі якасных выданьняў, што зьяўляюцца пераважна дзякуючы маладзённым беларускім інтэлектуалам, — якая ўраджае сваёй дэмакратычнай і прэзурпейскай скіраванасцю. Пакуль гэта «віртуальная Беларусь» існуе, можна спадзявацца, што яна, як і «віртуальная Украіна», некалі ператворыцца ў рэальную».

Зь першае хвіліны зьяўленьня на свет дзяця акунаецца ў стыхію колераў і гукі... Што з гэтага мацней улівае і кітаўце душы чалавек? Колер, форма, гук, мушчыка?.. Гэта найбольш эмацыйны чалавечы пацуюць. Мы бачылі, як колер ружы — знак любові і міласці — аднаўчыла, абуджу народ на расшыццё дзеяньні — зьмяніць звыклі, накінуць палтычнымі прызваратанямі, непрымальны для большыні лад жыцця і ўрэшце зрабіць гаспадарам ў сваёй хаце. Памаранчавы колер выязе людзей на Майдан Незалежнасці, каб паказаць усю мову сьвету: «Мы е нацыя, мы е народ...»

Нашы колеры, што павінны лучыць нас, — глыбока сакральныя. Бел-чырвоная белая — як лакутная плашчаница Хрыста. Наш гук — поліфанічны гукі з нас — з даўніх часоў зваў нас на вечна вяр-

шыць сваю гісторыю, свой лёс. У час, калі нашы душы засьмечаны хлуснёй і крывадушчам, калі няма свабоды, якая б давала асобе магчымасьць рэалізаваць свае здольнасьці, калі палітычныя інтрыгі, сумнеўныя дамовы пагражаюць поўнаю страюю незалежнасці, калі наша родная спрадвечная мова, як тая падчарка, гнаная ў родным краі — пара біць у званы!

Настае час нашага беларускага Звона Свабоды. Хай ён страіне паветра, і розгаласа ягоны магутнай хваляй пацуюцца ад Сьвятой Сафіі ў Полашчу да Калоскай царквы ў Гародні, ад Бугу да Дняпра, ад Усходу да Захаду. Гэты Звон будзе несць накрэсленыя на ім духоўныя сымбалі нашых пращучраў, словы ад Бібліі Францішка Скарыны да прарочых выказваньняў Васіля Быкава. На ім будзе красавацца выява

імклівай Пагоні — адзнака незалежнасці, моцы й адвагі.

З найдаўнейшых часоў ідуць пагалоскі пра званы. Мяркуюць, што радзімай званой ў звыклым нам выглядзе быў горад Ноля, што ў Італіі. Вынайшаў іх, кажуць, Понтыюс Мэраніюс Паўлін, які жыў у 353—431 г. У паданні расказваецца, як сьвяты Паўлін абыходзіў сваю япархію, хадзіў зь вёскі ў вёску, падбадзёраў сваю паству далучыцца да Хрыстовай веры — ды сустраў халодную абыкавасць, няверу, адчай. І цяжка думкі адолелі сьвятога біскупка.

Зьявэрнуўся сьвяты Паўлін з малітваю да Бога: «Божа, падай свой голас да гэтай беднай цёмнай зямлі... Злучы нашы сэрцы пры нашай разьяднанасці, зьябры разам усіх, хто заблудзіў, каб сарцы нашы, адданьня Табе, не блукалі ў бязьмежнай цямрачы». На ўзор кветак-званочкаў ён з суседзямі меднікам з распаўленага мэталу — мэдзі, волава і вісмуту — пацую адліцаў свой звон. І калі справа была сапраўдна, стукнуў малатком па адлітым зване, і слых ягоны краўны сэрабрысты гук Боскага гола-

су. Зьявэрнуўся сьвяты Паўлін з малітваю да Бога: «Божа, падай свой голас да гэтай беднай цёмнай зямлі... Злучы нашы сэрцы пры нашай разьяднанасці, зьябры разам усіх, хто заблудзіў, каб сарцы нашы, адданьня Табе, не блукалі ў бязьмежнай цямрачы». На ўзор кветак-званочкаў ён з суседзямі меднікам з распаўленага мэталу — мэдзі, волава і вісмуту — пацую адліцаў свой звон. І калі справа была сапраўдна, стукнуў малатком па адлітым зване, і слых ягоны краўны сэрабрысты гук Боскага гола-

су. Зьявэрнуўся сьвяты Паўлін з малітваю да Бога: «Божа, падай свой голас да гэтай беднай цёмнай зямлі... Злучы нашы сэрцы пры нашай разьяднанасці, зьябры разам усіх, хто заблудзіў, каб сарцы нашы, адданьня Табе, не блукалі ў бязьмежнай цямрачы». На ўзор кветак-званочкаў ён з суседзямі меднікам з распаўленага мэталу — мэдзі, волава і вісмуту — пацую адліцаў свой звон. І калі справа была сапраўдна, стукнуў малатком па адлітым зване, і слых ягоны краўны сэрабрысты гук Боскага гола-

«НН» з радасцю друкуе ў газэце і на сайце www.nn.by чытацкія лісты, водгукі і меркаваньні. З прычыны вялікага аб'ёму пошты, мы ня можам пацвярджаць атрыманьне Вашых лістоў, ня можам і вяртаць неапублікаваныя матэрыялы. Рэдакцыя пакаідае за сабой права рэдагаваць допісы. Лісты мусяць быць падпісаныя, з пазнакай адрасу. Вы можаце даслаць іх поштай, электроннай поштай ці факсам. Наш адрас: а/с 537, 220050, Менск. E-mail: nn@promedia.by. Факс: (017) 284-73-29.

Да 75-годзьдзя з дня нараджэньня Уладзімера Караткевіча

Беларускі ПЭН-цэнтар

пры падтрымцы Беларускай асацыяцыі журналістаў, газэтаў «Беларуская дэловага газэты», «Бітва інфармацыі», «Барысаўскія навіны», «Вітэбскі кураер», «Вечерний Брест», «Волянны час», «Газета Лідзкая», «Інтэкс-пресс», «Народная воля», «Наша Ніва», «Наша слова», «Новы час», «Рэгіянальная газэты», «Рэгіянальныя ведомствы», «Тэлевід-інфо», часопісы «Arche», «Студзінская думка», «Дзяслоў», інтэрнэт-выданьні «Літара.net», «Кнігі.com», «Дзед Талаш», «Пагона.promedia.by»

аб'яўляе

конкурс для маладых літаратараў:

Да ўдзелу запрашаюцца творцы ад 16 да 26 гадоў (на момант абвешчаны конкурсу). Ліўрэаты будуць запрошаны на літаратурны сэмінары і майстар-клясы ў Менск, перад ім выступіць знацьня пісьменьнікі, выкладчыкі ВУН, вучоныя, сьпывакі, адбудзецца зацікаўленая гутарка аб творчых маладых аўтараў і літаратурнай дзейнасьці.

На конкурс прымаюцца літаратурныя творы (вершы, аповяданьні, эсы, п'есы, сцэнары, дэзійны г.д.; асабліва вітаюцца дэтэктывна-прыгодніцкія жанры).

Да разгляду будуць прымацца творы, дасланьня (паводле даты на паштовым штэмплі або даты адпраўкі электроннага ліста) не пазьней за 10 красавіка 2005 г. Падвядзеньне вынікаў першага туру адбудзецца 25 красавіка. Літаратурны сэмінары прайсьце ў Менску ў першай палове траўня.

Журы конкурсу: Васіль Сэмуха (старшыня), Пятро Васючэнка, Ганна Кісьцічына, Андрэй Хадановіч, Барыс Пятровіч, Сьргей Сьматрычэнка. Творы дасылаць на адрас: e-mail: maladylitartat@tut.by.

Паштовы адрас: 220050, а/с 218, Менск, РГА «Беларускі ПЭН-цэнтар». Даведкі праз электронную пошту ці тэлефон (017) 284-73-29.

Заробак 4,35 мільярда рублёў

Калі б не дэнамінацыі, сярэдні заробак беларуса складаў бы цяпер 4,35 мільярда зайцоў. Як скласьці купюра да купюры, хапіла б на 11 віткоў вакол экватару. Але і пасля дэнамінацыі наш рубель застаецца валютай з адным з самых малых коштаў. Пасля грашовых рэформаў у Турцыі і Азэрбайджане зь ім у Эўропе раўняецца толькі румынская лея. Калькуляцыі робіць **Алесь Кудрыцкі**.

«Во, бандзюгі, народ абдзіраюць!» — думаў Мікола, мэханік з трактарнага заводу, атрымліваючы заробак у жніўні 1994 г. Гэта ж не дэнамінацыя, а махінацыя нейкай — у дзесці разоў меней грошай далі! «І калі гэта скончыцца?» — чухаў патыліцу Мікола ў студзені 2000 г., калі былі адрэзаны ад заробку яшчэ тры нулі. Чуткі пра новую дэнамінацыю разьвееў галоўны банкір Пётар Пракаповіч 1 лютага: сёлета нулі

перакрэсьліваць пакуль ня будзем. Пачуўшы гэта, Мікола спакойна ўздыхнуў, перажагнаўся ды лёг спаць. І прысьніўся Міколу жалівы сон: нібыта не было ў нас ніякіх дэнамінацыяў, а заробкі пачалі выдаваць «вавэрчкамі» — колішнімі самымі малымі беларускімі купюрамі наміналам пяцьдзясят капеек Пайшоў Мікола да касы, каб забраць свае 435 тысяч рублёў (акурат заробак сярэднестатыстычнага беларуса). Лепей бы не

хадзіў. Заробак Міколы падвозілі да касы браніраваным «БелАЗам»: 8 мільярдаў 700 мільёнаў банкнот — ня жартачка! Мікола хацеў быць іх пералічыць, але плонуў на гэтую задуму — нават калі б ён, нібы аўтамат, прапуская за сэкунду па пяць паперак, праседзеў бы ля касы 55 год. Стос паперак сярэдняй зашмалычаванасьці атрымаўся большы за кілямэтар у вышыню — гэта ж 25 абліскаў на плошчы

Перамогі! Куды падзець гэткае багацьце? Кватэра ў Міколы занадта малая. Спачатку хацеў ён пакласьці іх на плошчы Незалежнасьці — увесь пляц укрыўся б слоём грошай таўшчынёй у 9 сантымэтраў. Але ж там падземны горад будуюць... Можна, праспэкт Скарыны грашма забрукаваць ад ходніка да ходніка? Ад наштамту да «Ўсходу» акурат 73 разы ўкрыць яго грашма выйдзе! Але там машыны гойсаюць... Вырашныў Мікола абкласьці нашу плянэту «вавэрчкамі» па экватары, банкнотай да банкноты — грошай хапіла б на 23 віткі. Але не далі яму візы — няма штампі ў пашпарце. Тады вырашныў Мікола

выкласьці грошы па пэрымэтры дзяржаўнай мяжы Рэспублікі Беларусі. 307 разоў абышоў Мікола нашу краіну, ажно памежнікі за руку вітацца пачалі.

Пакуль Мікола блукаў па беларускіх абшарах, прыйшлі да ўлады дэмакраты, увялі «талеры» ды пачалі выдаваць заробкі жалезнымі «грошыкамі» з «Пагоньмі». Звон стаіць — нібы ад будзельніка. Прачнуўся Мікола і напісаў у Нацбанк ліст з прапановай намаляваць на новай банкноте ў 100 тысяч рублёў Белавескую пушчу.

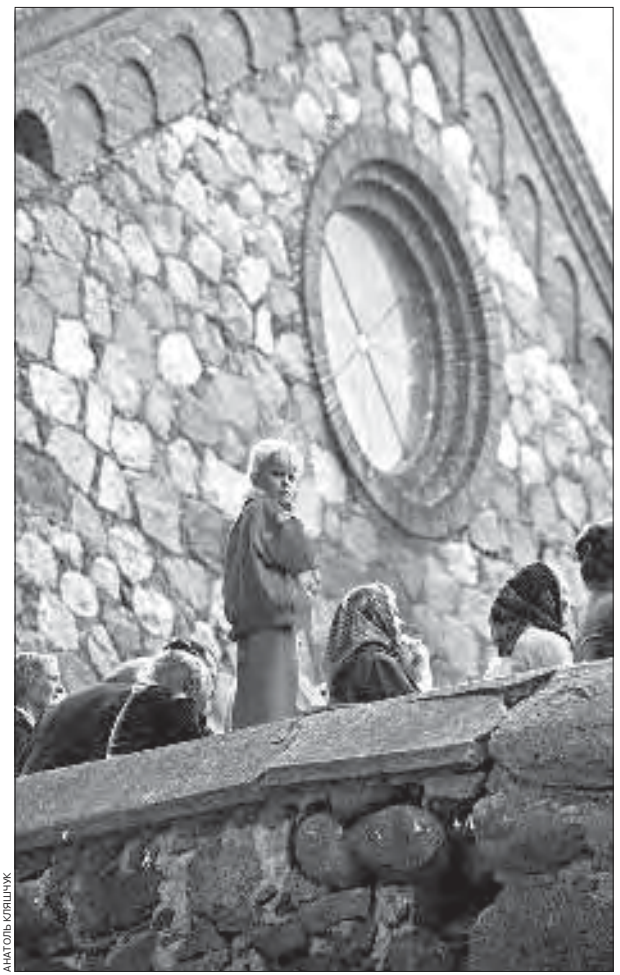
Беларусь эўрапейская — Беларусь будучыні

Беларусы аб'яднаныя агульным правам жыць як у Эўропе. Заўважце, не па-эўрапейску, а як у Эўропе. Эўропа па-ранейшаму застаецца неаспрэчым эгалітарам жыцьця, асабліва ў параўнанні з Расеяй. Беларусы ўжо добра разумеюць, што мы — не расейцы, але яшчэ далёка і не эўрапейцы. Эўрапейскасьць асабіста ў мяне асацыюецца з мовай — беларускай. Вядома ж, гэта звычайная мова маіх зносін. І яна для мяне зьяўляецца цалкам натуральнай: я ўзгадваю ў белмоўнай прасторы. У вестцы, між іншым, яна напісана адзіна. Пераход на расейскую ў падлеткаў адбываецца, калі ты ідуць вучыцца ў горад, дзе, як вядома, прынята размаўляць па-культуранаму, то бок па-расейску. Расейская мова для васкоўца, як і для жыхара малага беларускага правінцыянага гарадка, зьяўляецца ня сродкам зносін, а шляхам да жыцьцёвага посьпеху. Між расейшчынай і культурай проста чалавек ставіць знак роўнасьці. Калі б гэта было так насамерч, дык па ўзроўні цывільзаванасьці мы б, пэўна, не саступалі ні немцам, ні швадам, ні нарвэжцам. Натуральна, можна паспяшыцца на хамскую ўладу, але і яна не да канца вінаватая. На хамства і бескультуранасьць беларусаў яшчэ Кузьма Чорны наракаў у сваіх перадсьмяротных дзёньніках, называючы ўсё гэта «азіятычнай». Становіцца, калі адзін з найбольшых інтэлектуалаў тагачаснасьці Чорны займаўся чым хочаце, толькі ня тым, чым павінен быў бы займацца ў нармальнай эўрапейскай краіне — пісаць і выдаваць раманы... А ці далёка мы, сучасныя, адшлі ад Беларусі 1944 году, калі пісаліся вышэйзгаданыя дзёньнікі? Адзін дзяржаўны тэлеканал на гэтак пьтаньне кажа рапучае «Так», здымаючы фільм «60 мірных год», дзе распавядаецца пра ўсе дасягненні народу і краіны за гэты час. Так, не спрачаюся, у гэты прамежак улажыліся выдатныя дасягненні ў галіне спорту, эканомікі, гаспадаркі, новых тэхналяў. А вось у пляне банальнай чалавечай культуранасьці стаім усё на тым жа ўзроўні. Лузгаем семкі сабе пад ногі і шлоём на асфальт.

А пасля выхваліаемся перад рознай навалачу сваімі чыстымі вуліцамі. Чысты горад ня той, дзе многа дворнікау, а той, дзе ня сьмеціць. Не паважаем па-ранейшаму чужой працы, і гэта ідзе па ўсёй гэрархійнай лесьвіцы зверху ўніз. Катэры ўжо год запар правядыр у жывым этэры абражае, пырскаючы сьлінай, чыноўнікаў, міністраў, старшын аблвыканкамаў, тыя ж гыркаюць на сваіх падначаленых — і гэтак да бясконцасьці, пакуль не даходзіць да той самай няшчаснай дворнічкі ці санітаркі ў большыцы. Расейскі мат і алькаголь сталі нормай жыцьця. Кожную важную жыцьцёвую падзею трэба абмыць, ды ня так, каб проста сымбалічна, а каб было што прыгадаць. Уражвае і тое, як кампаніі маладзёнаў-хлопцаў у прысутнасьці дзючэ свабодна ўжываюць маты, а тыя ня робяць ніякіх заўваг — гэта ж усё натуральна. У падлеткаў цалкам адсутнічаюць хоць нейкія пачаткі палавой культуры — адсюль пьматлікія раньнія цяжарнасьці і абарты, павелічэньне колькасьці энэргічных захворваньняў у гэтым асяродзьдзі. Забітыя пад столь дзіцячыя дамы і калені — гэта ж таксама вынікі адсутнасьці той культуры. З гэтага нараджаюцца і іншыя маральна-этычныя пытаньні. Нядаўна, блукаючы па павучынінці Белнэту, зайшоў на сайт гурту «Нэйра Дзюбэль». Мне ўрозаўся ў памяць адказ аднаго музыкі на пытаньне пра мару, якая ніколі ня здэсьціньца: жыць у Эўропе. Гэтая паняверка ў Беларусь, пра якую пісаў на старонках «НН» Сяргей Харэўскі, занадта моцна засела ў некаторых галовах нашай інтэлектуальнай эліты, хоць акурат на гэтых людзях і павінен будавацца падмурк новай Беларусі. Для іх прасьпеі самім пераехаць у Эўропу, чым набудаваць яе тут. Ці шмат беларускіх студэнтаў пасля вучобы на Захадзе вяртаюцца на Радзіму? Адзінкі. Яны ўсе адзіныя ў сваім перакананьні, што ў гэтым «калгасе імя Лукашэнка ўжо нічога нельга зьмяніць да лепшага».

У адной з незалежных газэт прачытаў аб прычынах ад'езду пэўнага невядомага чалавека, што гэта быў «мужны крок сумленна асобь». І хутчэй за ўсё, напісана гэта было шчыра, без усялякай іроніі. Мы губляем назаўжды інтэлектуалаў, называючы той працэс мужнасьцю і не разумеючы пры тым, што мужнасьцю ў гэтым выпадку было б якраз застацца тут, нягледзячы ні на што. І ня трэба здэсьціньца падзьвіг ды лічыць сябе героямі, як не лічылі сябе героямі лётчыкі з твораў Сэнт-Экзюпэры — яны проста рабілі сваю справу, сумленна, шчыра і прыгожа, хоць іншы раз і вялікім коштам. Гэта таксама і ўсе мы з вамі павінны сумленна рабіць сваю справу, так, каб потым было ня сорамна глядзець у вочы сваіх дзяцей. Прыгадайце, як апускалі вочы выдоўцы тэлевізіянаў на ТБ, калі аб'яўлялі інфармацыю аб рэфэрэндуме. Рабі сваю справу незалежна ад таго, хто ты — інжынэр ці настаўнік, журналіст ці мільянт, літаратар ці прыбыральшчыца. Так з кожным днём мы будзем набліжацца да Эўропы, пакуль урошце ня станем яе паўнавагаснай часткай. Між іншым, я ні ў якім разе ня маю на ўвазе сяброўства ў Эўразьвязе — гэтае пытаньне павінен будзе вырашыць рэфэрэндум. Мне прыгадваюцца леташнія ўсюдысьнія налешкі «Рабі сябе сам», так і хочацца дадаць: рабі сваю краіну сам. Гэта пад сілу кожнаму. Трэба толькі вера, якой бракуе ўсім нам апошнім часам, і цяпершнне. Ня кідацца ў крайнасьці і лезьці па барыкады, а проста жыць па задзёных правілах свайго сумленьня. Мабыць, тады мы станем сьведкамі сапраўды чыстых вуліц і цывірызых гадоў. Доўга ня мог зразумець, чаму музыка «Нэйра Дзюбэль» так адказаў на пытаньне пра ніколі ня спраўджаную мару. «Дзюбэль» граюць шэшта такое дэпрэсіўна-атпэмьічэнае. Не баіцца паказаць марзам нашага жыцьця, пры тым, як сапраўдныя постамадэрністы, пакідаюць надзею на іншы фінал, на тое, што ўсё можа скласьца па-другому.

Зьміцер Панкавец, Кастрыца

АНАТОЛЬ СІРШЧУК

Расклад цягнукоў і цэны на квіткі

№ цягніка, катэгорыя	Маршрут	Адпраўленьне з пачатковай станцыі	Ст. Менск-Пасажырскі	Адпраўленьне з прыбыццёў	Станцыя	Адпраўленьне з прыбыццёў на канцоўку станцыі	Час у дарозе	Дні абарачэння
----------------------	---------	-----------------------------------	----------------------	--------------------------	---------	--	--------------	----------------

На Маскву

10 хуткі	Варшава—Масква	13.42	0.57	0.11	1.08	11.55	9.47	штодня
378 пасаж.	Берасьце—Адлер	20.35	1.32	0.20	1.52	4.12	49.20	няцотныя
150 хуткі	Калінінград—Масква	15.10	3.00	0.23	3.23	15.29	11.06	няцотныя
395 пасаж.	Берасьце—Масква	21.39	3.12	0.24	3.36	16.24	11.48	штодня
802 эл.-цяг. Менск—Ворша	—	—	—	7.05	9.57	2.52	сб., ндз.	
132 хуткі	Берасьце—Масква	3.52	8.05	0.15	8.20	19.40	10.20	штодня
14 хуткі	Бэрлін—Масква	13.30	8.49	0.31	9.20	20.22	10.02	з 4/10унг., ср.,пт.
70 хуткі	Бэрлін—Саратаў	13.30	8.49	0.31	9.20	13.54	27.34	нда.
38 хуткі	Менск—Адлер	—	—	—	13.37	12.34	45.57	няцотныя
804 эл.-цяг. Менск—Ворша	—	—	—	15.22	18.10	2.48	чт.,пт.,сб.,ндз.	
114 хуткі	Берасьце—Новасібірск	11.04	15.49	0.15	16.04	10.48	65.44	аўг.,сб.
64 хуткі	Менск—Іркуцк	—	—	—	16.04	18.20	97.16	нда.
46 хуткі	Берасьце—Екацярынбург	11.04	15.49	0.15	16.04	13.16	44.12	чц.
26 хуткі	Менск—Масква	—	—	—	18.11	6.02	10.51	штодня
8 хуткі	Менск—Масква	—	—	—	19.30	6.21	9.51	няцотныя
4 хуткі	Менск—Масква	—	—	—	19.30	6.21	9.51	няцотныя
304 пасаж.	Баранаўчы—Чалыбінск	17.16	19.25	0.28	19.53	6.35	57.42	пт.
22 хуткі	Прага—Масква	22.21	20.21	0.18	20.39	6.54	9.15	штодня
2 хуткі	Менск—Масква	—	—	—	21.42	9.01	10.19	штодня
4 хуткі	Менск—Масква	—	—	—	19.30	6.21	9.51	няцотныя
304 пасаж.	Баранаўчы—Чалыбінск	17.16	19.25	0.28	19.53	6.35	57.42	пт.
22 хуткі	Прага—Масква	22.21	20.21	0.18	20.39	6.54	9.15	штодня
2 хуткі	Менск—Масква	—	—	—	21.42	9.01	10.19	штодня
12 хуткі	Брусэль—Масква	18.19	21.28	0.22	21.50	9.08	10.18	штодня
30 хуткі	Калінінград—Масква	9.55	21.47	0.20	22.07	9.30	10.23	штодня
6 хуткі	Вільня—Масква	17.43	22.16	0.20	22.36	9.37	10.01	штодня
392 пасаж.	Горадня—Унеча	15.37	22.45	0.22	23.07	11.20	11.13	няцотныя
28 хуткі	Берасьце—Масква	18.52	23.11	0.14	23.25	10.38	10.13	штодня
78 хуткі	Горадня—Масква	16.47	23.30	0.20	23.50	11.02	10.12	штодня

На Полацк, Віцебск, Санкт-Пецярбург

328 пасаж.	Менск—Мурманск	—	—	—	8.00	9.28	48.06	пн.,чц.
590 пасаж.	Львоў—С.-Пецярбург	22.21	12.31	0.18	12.49	5.43	15.54	цотныя
52 хуткі	Менск—С.-Пецярбург	—	—	—	16.45	9.33	18.48	штодня
675 пасаж.	Менск—Полацк	—	—	—	17.08	23.03	5.55	штодня
122 хуткі	Менск—Віцебск	—	—	—	17.50	22.11	4.21	пн., ср.,пт.,ндз.
50 хуткі	Берасьце—С.-Пецярбург	14.05	18.31	0.18	18.49	10.14	14.25	штодня
684 пасаж.	Горадня—Віцебск	15.37	22.45	0.22	23.07	5.00	5.53	няцотныя
652 пасаж.	Баранаўчы—Віцебск —Полацк	21.11	23.33	0.26	23.59	5.54 /8,40	5.53 /8,41	штодня

На Калінінград, Рыгу, Вільню

5 хуткі	Масква—Вільня	19.01	3.49	0.19	4.08	8.42	4.34	штодня
149 хуткі	Масква—Калінінград	19.20	4.58	0.16	5.14	17.13	11.59	штодня
305 пасаж.	Менск—Вільня	—	—	—	6.33	11.02	4.29	ср.,сб.,ндз.
259 пасаж.	Анапа—Калінінград	8.42	6.45	0.17	7.02	18.55	11.53	7,11,15,19,23,27,31 кожнага месяца
301 пасаж.	Менск—Вільня	—	—	—	18.17	22.39	4.22	штодня
311 пасаж.	Харкаў—Калінінград	0.50	19.17	0.20	19.37	7.42	12.05	няцотныя
387 пасаж.	Гомель—Рыга	15.38	20.43	0.28	21.11	9.30	12.19	няцотныя
385 пасаж.	Гомель—Калінінград	16.43	22.06	0.20	22.26	10.14	11.48	штодня
29 хуткі	Масква—Калінінград	14.05	23.21	0.17	23.38	11.14	11.36	штодня

На Гомель, Кіеў, Сочы, Сімферопаль

312 пасаж.	Калінінград—Харкаў	12.42	0.32	0.15	0.47	19.26	18.39	няцотныя
68 хуткі	Берасьце—Валгаград	19.50	0.13	0.46	0.59	20.00	42.01	чц.,сб.
260 пасаж.	Калінінград—Анапа	16.56	4.25	0.20	4.45	5.02	47.17	3,7,11,15,19,23,27, кожнага месяца
386 пасаж.	Калінінград—Гомель	18.11	5.41	0.15	5.56	11.18	5.22	штодня
388 пасаж.	Рыга—Гомель	18.25	7.12	0.15	7.27	12.24	4.57	няцотныя
644 пасаж.	Менск—Гомель	—	—	—	7.39	13.17	5.38	штодня
100 хуткі	Менск—Сімферопаль	—	—	—	8.25	11.09	26.44	няцотныя
382 пасаж.	Менск—Сімферопаль	—	—	—	9.10	15.58	30.48	штодня
72 хуткі	Менск—Кішынеў	—	—	—	12.40	13.49	25.04	чц.,ндз.
340 пасаж.	Менск—Харкаў	—	—	—	13.12	7.55	18.43	няцотныя
98 хуткі	Менск—Гомель	—	—	—	15.04	19.52	4.48	чц.
96 хуткі	Менск—Гомель	—	—	—	15.04	19.52	4.48	штодня, апроч чц.
658 пасаж.	Менск—Магілёў	—	—	—	15.12	19.34	4.22	штодня
108 хуткі	Менск—Гомель —Калінінград	—	—	—	17.15	21.24	4.09	штодня
124 хуткі	Менск—Магілёў	—	—	—	19.09	22.40	3.31	пн., ср.,пт.,ндз.
146 хуткі	Менск—Кіславадзк	—	—	—	19.19	10.30	38.11	3,7,11,15,19,23,27, кожнага месяца

110 хуткі	Менск—Анапа	—	—	—	19.19	10.09	37.50	5,9,13,17,21,25, 29 кожнага месяца
86 хуткі	Менск—Кіеў	—	—	—	21.07	8.45	11.38	штодня
384 пасаж.	Менск—Марыупаль	—	—	—	22.00	5.20	31.20	няцотныя
630 пасаж.	Баранаўчы—Жыткавічы —Жыткавічы	19.46	22.14	0.28	22.42	11.09	12.27	штодня

На Берасьце, Горадню, Львоў

9 хуткі	Масква—Варшава	15.52	0.32	0.11	0.43	9.57	10.14	штодня
27 хуткі	Масква—Берасьце	15.14	0.57	0.15	1.12	5.35	4.23	штодня
389 пасаж.	С.-Пецярбург—Львоў	12.40	2.24	0.37	3.01	16.26	13.25	штодня
77 хуткі	Масква—Горадня	16.54	2.52	0.38	3.30	10.12	6.42	штодня
303 пасаж.	Чалыбінск—Баранаўчы	21.40	4.12	0.17	4.29	6.14	1.45	чц.
49 хуткі	С.-Пецярбург—Берасьце	14.58	4.40	0.15	4.55	9.11	4.16	штодня
651 пасаж.	Полацк—Віцебск —Баранаўчы	18.47	4.32	0.32	5.04	7.38	2.34	штодня
67 хуткі	Валгаград—Берасьце	10.18	5.03	0.20	5.23	10.03	4.40	пн., ср.

№ цягніка, катэгорыя	Маршрут	Адпраўленьне з пачатковай станцыі	Ст. Менск-Пасажырскі	Адпраўленьне з прыбыццёў	Станцыя	Адпраўленьне з прыбыццёў на канцоўку станцыі	Час у дарозе	Дні абарачэння
----------------------	---------	-----------------------------------	----------------------	--------------------------	---------	--	--------------	----------------

629 пасаж.	Жыткавічы—Жыткавічы —Баранаўчы	14.35	5.22	0.20	5.42	8.10	2.28	штодня
395 пасаж.	Масква—Берасьце	19.48	6.18	0.15	6.31	12.30	5.59	штодня
805 эл.-цяг. Менск—Берасьце	—	—	—	—	6.49	11.16	4.27	пн., ср.
11 хуткі	Масква—Брусэль	22.15	7.03	0.24	7.27	10.10	27.43	штодня
21 хуткі	Масква—Прага	23.40	8.16	0.24	8.40	6.07	22.27	штодня
131 хуткі	Масква—Берасьце	22.57	8.35	0.15	8.50	13.05	4.15	штодня
113 хуткі	Новасібірск—Берасьце	18.46	12.01	0.32	12.33	17.11	4.38	пн.,пт.
45 хуткі	Екацярынбург—Берасьце	17.24	12.01	0.32	12.33	17.11	4.38	ср.
105 хуткі	Менск—Берасьце	—	—	—	13.58	18.24	4.26	штодня
371 пасаж.	Менск—Львоў	—	—	—	15.51	5.25	13.34	няцотныя
371 пасаж.	Менск—Івана-Франкоўск	—	—	—	15.51	11.10	19.19	штодня
127 хуткі	Менск—Горадня	—	—	—	16.11	22.05	5.54	штодня
111 хуткі	Менск—Берасьце	—	—	—	17.30	21.10	3.40	штодня
69 хуткі	Саратаў—Бэрлін	13.40	17.15	0.23	17.38	10.32	17.54	пт.
13 хуткі	Масква—Бэрлін	8.38	17.15	0.23	17.38	10.32	17.54	пн., ср.,сб.
103 турыст. Менск—Варшава	—	—	—	—	20.50	6.48	10.58	штодня
615 пасаж.	Менск—Горадня	—	—	—	21.17	5.15	7.58	штодня
683 пасаж.	Віцебск—Горадня	18.00	23.03	0.17	23.20	6.03	6.43	няцотныя
391 пасаж.	Унеча—Горадня	12.45	23.03	0.17	23.20	6.03	6.43	штодня
659 пасаж.	Менск—Берасьце (праз Лунінец)	—	—	—	23.43	9.32	9.49	штодня

Цягнікі мясцовага фармавання. Прыбыццё

№ цягніка, катэгорыя	Маршрут	Адпраўленьне з пачатковай станцыі	Прыбыццё	Дні абарачэння ў Менск
381 пасаж.	Сімферопаль—Менск	21.55	5.11	1/5, с 4/9 у штодныя
657 пасаж.	Магілёў—Менск	23.58	5.41	штодня
107 хуткі	Калінінград—Менск	0.36	5.50	штодня
7 хуткі	Масква—Менск	20.58	5.53	штодня
3 хуткі	Масква—Менск	20.58	5.53	няцотныя
85 хуткі	Кіеў—Менск	18.06	6.04	штодня
616 пасаж.	Горадня—Менск	22.43	6.14	штодня
643 пасаж.	Гомель—Менск	23.58	6.23	штодня
660 пасаж.	Варшава—Менск	20.27	6.34	штодня
104 турыст. Варшава—Менск	—	—	6.42	штодня
109 хуткі	Анапа—Менск	17.53	6.46	9,13,17,21,25,29 кожнага месяца
145 хуткі	Кіславадзк—Менск	15.10	6.46	7,11,15,19,23,27,31 кожнага месяца

1 хуткі	Масква—Менск	22.25	7.29	штодня
676 пасаж.	Полацк—Менск	1.04	8.05	штодня
372 пасаж.	Івана-Франкоўск—Менск	13.14	9.05	з 8/9 у штодныя
372 пасаж.	Львоў—Менск	18.58	9.05	з 11/9 у штодныя
51 хуткі	С.-Пецярбург—Менск	19.03	9.17	штодня
339 пасаж.	Харкаў—Менск	14.56	9.48	няцотныя
106 хуткі	Берасьце—Менск	6.27	10.11	штодня
302 пасаж.	Вільня—Менск	6.26	10.31	штодня
123 хуткі	Магілёў—Мен			

Тата і хворы пан прэзыдэнт

АРНОШТ ГОЛДФЛАМ

Добры вечар, мілыя дзеткі. Былі калісьці такія дзіўныя часы. То было сьпякотна і ўсё навокал высыхала, то зноў пачыналіся дажджы і ўсё навокал залівала вадою, а пасья ўвогуле нейкія зладзеі пракапалі тунэль ды па ім сьцягнулі з усіх банкаў усе грошы, якія толькі там былі. Так, цяжка тады было ў нашай рэспубліцы, цяжка... Не маглі мы, напрыклад, набыць трамвай, таму мусілі шмат хадзіць пешкі, часам і даволі далёка. Ці, напрыклад, не хапала нам грошай на новыя дамы, каб было людзям дзе жыць, ды на школы, каб было дзецям дзе вучыцца, ды на рознае іншае. Што да школ, дык некаторыя дзеткі былі нават радыя, што ня трэба было хадзіць вучыцца. Яны маглі гоіцца па вуліцах ды свавольнічаць, але праз хвілінку другую таксама пачыналі нудзіцца ды жадаць новую школу, але нічога нельга было зрабіць — грошыкі ўжо былі фі-і-ці. А пакуль новыя зьбяруцца, то пройдзе час!

Бы ўжо шчаслівыя, вас такое не напаткае, цяпер такія рэчы не адбываюцца, але тады ты яшчэ не нарадзіўся, а ты яшчэ не нарадзілася на сьвет. Можжае спытаць старэйшых, і яны скажуць, што так тады тут і было.

Часкі рэжысэр, актор і драматург **АРНОШТ ГОЛДФЛАМ** (нар. 1946) — аўтар каля 50 п'ес і кнігі апавяданьняў «Зноў пра тое самае».

Пра свой найноўшы зборнік казак «Тата яшчэ чагосьці варты», зь якога ўзялі гэтую казку, А.Г.Голдфлам напісаў: «Калі было маеі дачца Сільве дзесьць год, я апавядаў ёй выдуманьня казачныя прыгоды. У іх я, як тата, заўсёды выпадкова зьдзяйсняў нешта вартнае гонару. Напрыклад, выйграваў нейкую дысцыпліну на алімпіядзе, ратаваў жыццё прынцэсы ды падарнае. Яна тады вельмі з усяго гэтага сьмяялася — хіба ж мог тата нешта падобнае зрабіць! Можжа, ёй здавалася праўдападобным, што такія геройскія ўчынкі яе тата мог зрабіць толькі выпадкова ці памылкова. Але яны фактычна адбыліся — хай нават толькі ў гэтых казках. Цяпер, праз колкі год, я ўзгадаў пра іх і запісаў 15 казак, каб пасья мог прачытаць свайму сыну Ота Антаніну, ці проста Атонічку, які яму будзе пяць ці больш гадоў...»

Хрост кнігі (хростны бацкама стаўся Болек Поліўка), якая выйшла ў выдавецтве Андрэя Шчаснага, адбылася 26 лістапада 2004 году ў брэнскай «Кнігарні Іржы Шэдзівага».

АНДРЭЙ ЯНІКЕВІЧ

А да ўсяго таго, уяві, вечарам у навінах па тэлевізіі казалі, што пан прэзыдэнт захварэў, яшчэ гэтага не хапала! І гэта менавіта тады, калі трэба было падпісваць розныя важныя паперы, бо гэта ніхто акрамя яго зрабіць ня мог. Але пасья яшчэ казалі, што прыедуць нейкія знакамітыя лекары 3-за мяжы ды яго вылекуць.

І праўда: прыхэталі прафэсар Той ды доктар Вуньтой, у аднаго былі агромністыя тоўстыя акуллары, розныя пілы, нажы, іголки ды іншыя прылады, а другі прывёз з сабою ўсялякія парашкі — чырвоныя, зялёныя, жоўтыя, блакітныя ды безьлікі белых. Два насільшчыкі не маглі гэта падняць! Прыйшлі яны да пана прэзыдэнта, агледзелі яго, матнулі галовам, той першы накалоў у яго іголак і пачаў пампаваць кроў, а той другі пачаў у рот пана прэзыдэнту сыпаць усе свае парашкі, пачынаючы з блакітных, а сьледзе іншыя, ды прымушаў запіваць рознымі ліманадамі, пакуль прэзыдэнт ня быў поўнасьцю паколата ды наліты, як балён. Але лепей яму ня стала, надварот, рабілася ўсё горай і горай! Ляжаў ён як Лазар і толькі галасіў: «Аёяёй, чаму мне так кепска, што я гэткае зьёў?» Бо, папраўдзе, нічагуткі не перад тым ня еў, толькі розныя лекі ды інъекцыі. Але яшчэ сьвят, спружыўшыся, мог падпісаць нейкую паперыну.

Дык тых лекараў выгналі й паклікалі іншых — новыя прыляцелі самалётам! Ды адразу з самалёта раскруцілі нейкія шлянгі з трубкамі аж да прэзыдэнткай Рэзыдэнцыі. Аду трубку яны далі пану прэзыдэнту да вуснаў, другую да вуха, трэцюю да другога вуха, а чашчвёртую

ўвогуле немаведама куды — ды пачалі вакол прэзыдэнта скакаць, напускаць нейкі дым на яго і сьпяваць розныя закляціцы. Напрыклад такое:

Выйдзі, выйдзі зь цела прэч,
З чалавека хворага,
Мы хваробу выганяем
Найлепшымі сродкамі.
Уцякай-бжы, хвароба,
На балоты чорныя
Замаяўно і чарую
Здароўе прэзыдэнцае!

Але нічога ня сталася, нічога не дапамагло. Дык лекары тыя шлянгі скруцілі, улезьлі ў самалёт ды адляцелі ні з чым. А пасья яшчэ на нас нагаворвалі. Во як!

А пан прэзыдэнт так і ляжаў, паперы зьбіраўся ў стосы, ён іх амаль не падпісваў, усё ішло да каліпсу! Паўсюль іграла сумная музыка, ужо й восень прыйшла, імжыла, і ўсё было такім нявартым. У тэлевізіі паказвалі кадры з часоў, калі пан прэзыдэнт быў яшчэ здаровым і вясёлым. Тата глядзеў на гэта ўсё і казаў матулі: «Небарака!» А матуля адказвала: «Мы ж таксама небарака, але нас ніхто не пашкадуе!» Яна мела троху рацыі, і тата зь ёй амаль пагадзіўся: «Так, твая праўда, але мы хача б здаровыя ды радыя адно аднаму!» А цяпер рацыя была татава, і матуля тое адразу пацьвердзіла. «Праўда твая!» — сказала яна тату, падышла да яго і пачала цапаваць яго ў вуха, шыю, толькі да твару няка не магла дакрануцца, бо тата яе трохку адхілаў, чаго ніколі раней не рабіў. А пры тым яшчэ казаў: «Пачакай?! Пачакай?!» — ды махаў рукою!

Матуля не зразумела, што адбываецца, ды здзіўлена пазірала на тату, але той уперта гля-

дзеў на тэлевізар, дзе паказвалі, як пан прэзыдэнт падпісвае розныя паперы. Ён заўсёды возьме аркуш, асадку-пяро з атрамантам, прыкладзе да вуснаў, хвілінку пакусае яго, пры гэтым чытае, што на аркушы, падпіша, возьме наступны аркуш. А тады зноў пяро да вуснаў, чытае. Падпіша й адкладзе. І так далей, цэлыя гадзіны. А час ад часу возьме й нейкую каларовую асадку, задумаецца, пакусае і ў вуснах пакуруць, аднясе ад вуснаў ды напіша на краі аркуша нейкую заўвагу. Тата падскочыў з крэсла ды як крыкне: «Ведаю!»

Пасья па тэлевізары паказалі кадры, дзе пан прэзыдэнт ляжыць увесь бледны, вочы заплюшчаны, а ў куточку, у такім маленькім акенцы, дыктар кажа: «Ужо тут, у Рэзыдэнцыі, адкуль мы выдзем жывую трансляцыю, ніхто ня можа даць рады. Ідзе пасяджэньне наймудраўшых галоў нашае рэспублікі». У кадры зьявілася зала, дзе тая мудрыя галовы сядзяць, усе сумныя, тымі галовам круцяць, быццам нічога не прымудалі, а дыктар працягвае: «Але ніхто пакуль нічога не прымудмаў». Зьвяртаецца таму да Вас, паважаньня грамадзяне: калі нешта прымудмаеце, то затэлефануйце, калі ласка, на нумар...» — і гэтак далей.

Тата ўзяў слухаўку, тэлефануе і кажа: «Нешта я тут ужо прымудмаў», — пасья адрэкамэндаваўся ды назваў наш адрас, а яны яму ўмомант: «Пасылаем па вас аўто, не, лепш гелікоптар, каб было чымхутчэй! Апранайцеся й чакайце нас перад дзьвярмі!»

Матуля троху спадохалася ды кажа тату: «Толькі б цябе там не пакаралі, каб не вярнуўся дадо-

му на галаву карацейшы!» Тата толькі паскокваў на адной назе, пакуль на другую адзяваў нагавіцы, ды адказаў: «Нічога ня бойся, усё будзе добра!» — пачалаваў матулю ды пабег перад дзьверы. Там яго ўжо чакаў той гелікоптар; можа, нават гэта быў той маланкавы, зьнішчальны гелікоптар замежнага вырабу; тата хуценька сеў у яго і ўмомант ужо ляцеў. У Рэзыдэнцыі прыйшоў тата да тых мудрых галоў, а яны ўсё зь цікавасьцю й пытаюцца: «Ну дык што?» А тата ім на тое кажа: «А ці глядзелі вы тэлевізію?» А яны кажучь, што не, што думалі, як ды што. А тата зноў: «Вось дзе хіба! Уключыце яе!» Уключылі. А ў Рэзыдэнцыі тэлевізар вялікі, на ўсю сьцяну, а там і былі тыя кадры, як пан прэзыдэнт пакусае асадку ды розныя алоўкі. Тата з гонарам падышоў да мікрафона і пачаў: «Паважаньня дэпутаты, сэнатары, міністры, панове даэнтэй і ўвогуле! Бачыце, як пан прэзыдэнт увесь час пакусае й смокча асадкі з атрамантам ды алоўкі, калі чытае паперы?» А яны на тое: «Бацьчым!» А тата працягвае: «Гэта менавіта тое, чаго ён ня мусіць рабіць, гэта вельмі шкодна для здароўя, а таму пан прэзыдэнт цяпер такі хворы, бо поўны атраманту ды пакусаных алоўкаў. Таму ад гэтага моманту ён мусіць тыдзень есьці толькі сухія рагалікі ды піць пусты чай, а пасья зноў можа хвораваць як звычайна. Толькі ўжо нічога не смактаць і не пакусаць! Прыстаўце да яго некага, хто будзе глядзець за гэтым, а як толькі пан прэзыдэнт зноў паспрабуе, дык каб той з урадавымі паўнамоцтвамі мог пляснучь залатою выбывчайкай для дываноў па прэзыдэнцкай руцэ. Ну, то да пабачэньня».

Тата вяртаўся пешкі, не адвезьлі яго. З панам прэзыдэнтам зрабілі так, як тата казаў, — і праз тыдзень той быў ужо як рыбка, зноўку вясёлы ды здаровы. У тэлевізіі паказвалі, як ля яго сядзіць чалавек з залатою выбывкаю ды глядзіць, але пан прэзыдэнт быў таксама ўважлівы й нічога ўжо да вуснаў не падносіў. А яшчэ ён напісаў тату прыгожы допіс, што вельмі тату ўдзячны, ды яшчэ даслаў прыгожы падарунак. Было гэта яго ўласнае фота, якое сам падпісаў несмактаным пяром, а пасья даў устаўшым у рамку. Толькі пры пераезьдзе яго загубілася немаведама куды. Шкада. Але калі пана прэзыдэнта паказваюць у тэлевізіі, дык заўсёды ён глядзіць на тату ды троху быццам падмігне. Заўваж!

А цяперака ўжо, дзеткі, бжыце спаць, каб заўтра былі такія шляхетныя ды моцныя, як ваш тата! Добрай ночы!

Пераклаў з Чэскае Ільія Гльбоўскі

Сяржук Абрамовіч

КЛЯСАВАЕ КАХАНЬНЕ

Дажджавыя кроплі на вакне,
І ў душы маёй — зусім ня жарты:
Ты належыш, толькі вося ня мне,
А таму, хто гэтага ня варты.

Мы ў грамадстве клясамым жывём,
На мяне ты не глядзіш прыхільна,
Бо ў яго — мабільны тэлефон,
І ў цябе таксама ёсць мабільны.

Мне цывілізацыя — як зьдзек,
Бачу: справядлівасці ня будзе.
Калі б зараз быў каменны век —
Я б яму кала увагнаў у грудзі.

Я б яму — даўбней па галаве,
У якой гуляе толькі вецер.
Ты жывеш зь ім. Ён з табой жыве,
Ну і я таксама
Есьць на сьвеце.

Андрэй Ананьеў

***

Пасярод поля,
Што межаў ня мае,
Стаіць распртанутая,
Вецер гугае,
Каб надзьмуў
Яе крылы,
Каб узняў
Па-над глебай,
Каб прагнуцца
У прастору
Чыстага
Неба.

Валеры Барташэвіч

***

«Чем больш я
узнаю людзей —
тем больш мне нявратся собаки».

У двары ляганку,
У кветніку і сквэрцы
Прамэнад ад ранку
Ладзяць факстар'еры.

Штосьці так сьмярдзяча
Проста ля парoga —
Пар ідзе ад кучы
Хатняга бульдога.

Рвуцца ледзь ня плачуць
Зь цёплае кватары,
У ліфт адразу ж гадыць
Сэры-бультэр'еры.

Хто так брэша звонка
У тры гадзіны ночы?
Пудзель ці балонка
На двор выходзіць хочучь.

Не прайсьці і кроку
У галаве адно —
Ня стаць ненарокам
У сабачае гаўно.

Па двары ня водзяць
Тут бабулі ўнукаў,
Толькі зграяй ходзяць
Каблія за скавай...

Такім чынам тут-ка
Людзі душу цешаць,
Дом — сабачка будка,
Самі ледзь ня брэшуць.

Не жадаюць, мабыць,
Жыць яны іначай,
Зьведаць лепшай долі,
Акрамя сабачай!

Дзяснік Бушкоў

ЧУЖЫМІ ВАЧАМІ

Тваімі вачамі
Я пазіраю
На неба, на хвалі,
На бязмежныя далі.
Сваімі вачамі
Нічога ня бачу —
Яны скамянелі —
Яны не хацелі.
Прабач мяне, тая,
Якая хахала, —
Я камянею,
Любіць ня ўмею.

Я, скамянеўшы,
Тут застаўся —
Ты прыйдзеш калі,
Можа, прачнуся.

Алесь Губін

***

Даіце гневу мне суднага ветру,
Каб крывёю варожай зямлі
Распыліцца на сквіцах лета
Кулакамі сваячкі-зімы.

Галасоў бы знайсьці не ад сьвету,
Каб насупар глушы закрываць:
«Я люблю вас, сыны чалавекаў!!!»
Ды гучней, бо няўмогу трываць.

Стацца пльняю леснае мрой,
Валуямі абапал ляжаць.
Патануць у ялінавых лонях,
Каб ня здужаў нікто адараваць.

Каб зацята кахаць, аж да болю,
А сяброў каб ня ўвесну хаваць.
Бо ня здолею сонцайку болей
Я пралескавы сьмех дараваць.

Прачынацца у мяккіх далонях,
Завітаць да зухлівага дня
Ды на хобаче вербае слоні
Пагайдацца ў азёрным краю.

Sany Dragonfly

ГЕРБЭРЫ

Прысьвячэньне ЦВ

Не дары мне памерлыя кветкі,
Не хавайся ў мэтро за мінуты,
Не чакай, што ўваскрэсьне пэатка,
Чый шэпт-лямант табой не пацучы.

Шолах шэпту — падманлівы шолах,
Бы крананьне далонню далоні...
Дзе мой эльф?! Чый прагнаў мяне
сполах?

Зьлітаў колеры, хамэлеоне...

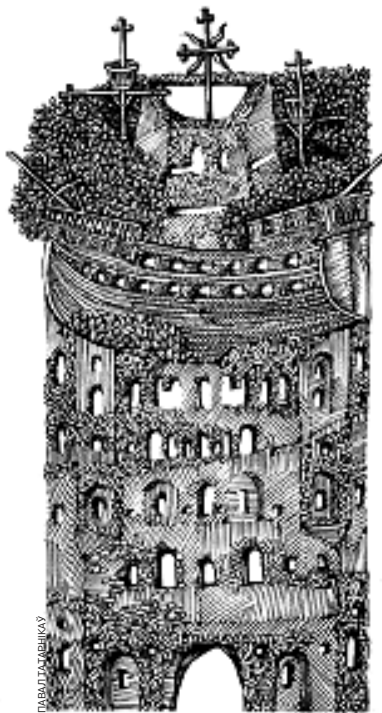
Бог дадумайся час абясточчыць,
Каб мы раніцай вочы адкрылі,
Бо абое памерлі той ноччу,
Калі я не знайшла твае крылы.

...Я народжана быць тваёй цемрай,
Ты народжаны быць маім мужам.
...Падаў мяне узімку гербэры,
Не знайшоўшы блакітныя ружы.

Юзік Дзенісюк

***

У вёсцы ноччу правяць марадзэры:
У суседзяў выбралі цыбулю, агуркі,
Зьлёненымі панесьлі памідоры...
Ну, што ты зробіш, час настаў такі.
Я дзедаў самапал шішжом рыхтую
І стаўлю ў базарыне, як на ваўка.

Хай атрымае ў зад з каменнай солі
куюлю
Да ўласнасьці нячыстая рука.
Бо ўласнасьць, хлопцы, вам зусім
ня жарты,
А мэта рэвалюцый-гвалтаў усіх...
Сьцямянее — як заўжды, стаю
на варце.
А жонка думае, што я, напэўна,
псых.

Вольга Каленік

***

Заплюшчы вочы.
І падмані гэтую ноч.
Дазволь паміж пальцаў цячы
Струменем
Дажджу яе валасоў,
Абдымі яе адзіноту
Праз атласную вільгаць змроку,
Не замінаў цалаваць цябе
Тысячам зорных паглядаў...

Заплюшчы вочы.
І падмані
Закаханую ноч.
І яна,
Прыкутвая тонкім пяром,
Памрэ на паперы
Вытанчанаю духмянасцю
Вершу,
Прысьвечанага
Іншай.

Вольга Марозава

ВЕКАВЫЯ МУРЫ

Побач краты стагодзьдзяў.
Твае вочы. Ад позірку
Нібы цяплеі.

Ты глядзіш на мяне.
Я тапіцца сьходжу.
Ты глядзіш на мяне.
Я магу звар'яець.

Я хачу захлынацца
У тваім небасхіле
Над маім акіянам
Па-за межамі дэён.

Ты глядзіш на мяне,
Толькі я не зьнікаю.
Я хачу быць з табой.
Выбар. Вера. Жыцьцё.

Юрась Нераток

ТРЫЗНА

Пад страхой ржавеюць вілы,
сохне хілая вярба,
вянучь кветкі ля магілы —
з той нагоды і гульба.

Узгарыцца часам сварка —
што адно воля і турма!
«Будзе скарка — будзе чарка...»
Толькі скаркі век няма.

Вяпручка здалі за грошы —
павуцінне засьціць хлёў;
мухі поўзаюць, як вошы,
а сабака — акалеў.

Пудзіла з падранай майкі.
Заваліўся спрахлы плот.
З-пад курай суседзкіх яйкі
крадзе зноў бляхасты кот.

Разьвіднее — будзе цяжка,
спажмурнее — весялей.
Пагудзі, пакуль ёсць пляшка,
а скапыціцца — сатлей!

Робіцца прывычнай цемрадзь,
глухнуць сэрэбныя званы...
А якому Богу верыць
у эпоху сатаны?

Ляксей Папоў

МАЯ РОЛЯ

Мне гэтай ролі не забыць,
Такі мой лес, такі мой боль —
Ісьці за праўдай у агонь,
Ісьці па сьвет... ды цемрай жыць.

Такіх мільёны нас ідзе —
Усе па лепшы лёс у ноч,
Усе па сьмагу ў моцны дождж.

Бязьлітасна натоўп бяжыць,
Абцасы жудасна гучаць,

Бягуць усе сябе хаваць
...А костка пад нагой хрусцьцць.

Такая роля у мяне —
Бегчы ад іх... ды ад сябе

Віялета Пачкоўская

НАПРАДВОСЕНІ

Ня бойся, распранайся.
Мы ідзём
Выколваць вочы ночы. Жнівень.
Твой

Салёны смак і вадар пальновы.
І я — мэтафара да слова «восень».
Нам хоціць органаў пацучыцца —
Адшукаць
Чарговы ўсход і філязофскі камень,
Нам хоціць перашкодаў —
Пазабыць
Свае імёны і чужыя хаіку.
Я расцэнюся па тваёй крыві,
Ты зацьвярдзеш у маіх касьцях.
Ты быў.
Я буду.
А цяпер мы ёсьць,
І немагчыма зашліпіць маланку
На голай праўдзе
Й патаўсыцеляй ночы.
Я затушу апошніх сьветлячоў.
Ня бойся, распранайся,
Мой анэле,
Ня бойся, дай руку,
Я — твая восень.

Сяргей Прылуцкі

***

На распухлае воблака сэрца —
мёртвы нумар — няма чаго
скардзіцца.
Праглынуўшы таблетку, зьняверца,
прызьвычайвайся целам да кварцу.

У прасьціну лісьця захінуты,
на халоднай зямлі адміраючы,
жуй, зьніслены болем, прастудамі,
слоў смалу, ад зубоў аддзіраючы.

Немаўля, да грудзей каленямі
грубы кашаль намертва
прыціснуты,
прэсны вецер адлі, з вуснаў пенаю
амываючы голас прыцішаны.

Алена Рамашко

***

Я падпісава лісты «ад мяне».
Пішу адрас на белай паперы...
Я яго не адпраўлю табе.
Але ты прачытаеш. Я веру.

Гэта будзе праз тысячы год
Сьціснуць сэрца да болю
ўспаміны...
Ты ўгадаеш раптоўны сьход,
Зразумееш... Запалчаш...
Хвіліны...

Ты ня верыў, што можна кахаць.
Можна толькі любіць. Ты быў правы.
Толькі вольны ўмее лятаць,
Белым крыльлем загойваючы
раны...

Алена Русаковіч

ПРА НЯМІГУ

Усім тым, хто памятае тое

Людзям такое няміла —
Адзін аднаго забіваюць.
І толькі СТАРАЯ НЯМІГА
Змагла вась такое стрываць...
Раней тут бруліся рэчка,
Цяжка між аляшын вада,
Ішла між князямі тут спрэчка,
І сеча між імі была.
Вада ад крыві чырванела,
Дрыжала пад коньмі зямля;
І сонца за хмараў засела,
А хмара — за хмараў зайшла.
Усё каб ня бачыць таго, што
Рабілі там людзі зь людзьмі.
Ніхто не пытаўся: «Навошта?
Адзін з адным што робім мы?»
З той бойкі ўжо часу мінула —
Ні знаку ракі не відаць,
Мэтро збудавалі тут людзі,
«Нямігаю» станцыю зваць.
Аднойчы, у Троіцы сьвяята,
Гулянка гарю ішла,

І піва цякло тут ракою,
Бы тая — Нямігай была...
Ды раптам схавалася сонца
І хмара за хмараў зайшла.
Ня ведаў ніхто, што Няміга
За сьмертнай даннай ішла...
Калісьці яе навучылі
Крывёй за грахі ўсім плаціць
І зноў яна хоча даніну.
Жыцьцямі людзей запраціць.
І плакала неба ад болю,
Ад роспачы, жалю, крыві...
Навошта, навошта такое
Зрабілі адзін з адным вы?

Алесь Сушчэўскі

ЛІРЫКА

Скончаны апошні белы танец,
Так раптоўна распачаты ў цішыню,
Вецер сыпеў нягэўны ўпотаі паліць,
Разьдзімаючы блакітныя вагі...

Кім быў складзены вясновы ўсполак
красак

У тваёй заручанай душы?
Пахі сумнай восеньскай імжы,
І таўро жаданьня ў дадатак,
Задумвенная пакой і цішыня
Задумвеннаю калію і цішыня
Задумвеннаю заплюшчваючы вочы-вей
І апошнім дотыкам надзеі
Скаланецца глыбіня твая...

Думкі адыдуць далячынні
Не спатрэбіўся нататнік у руках;
Усе глыбіні й разуменьне ў вацах,
І нястача асабістай глыбіні...

Tasia

***

Сок-бярозавік —
салодкіх сьлэз ручаі.
Чужыя сьлэзы.

***

Вецер у вочы,
Валасы на плячах — бы
Хвалі. Халодна...

***

Пырскі вясёлкі
прылягуць на валасы.
Паразуменьне.

***

Шэрэа котка
кранае лапкай сонца.
Лезуць коцікі.

Віка Трэнас

***

Квітнее сонца. Хочацца сьпяваць.
Празь неба прабіваюцца дажджы.
На пальцы праліваецца трава,
І нават нежывыя прагнучь жыць.

Пэатка крэсьліць словы на акне,
Пэатка на вясну глядзіць праз школю.
Хаваецца ў вачоў расталы сьнег.
Пэаткі ў гэтым сьвеце не было.

Апанас Цыхун

***

Наш Нёман — казачнай краіны!
Уцеха нашых слаўных дзён.
Люблю твайго пошчак салаўіны,
Крыніцаў ціхіх перазвон.

Ці ўешся ты вірком руплівым,
Ці сонны зьбы вядзеш смугой,
Ці выйдзеш на прастор разьлівам —
Ты выбіш усіх сваёй красой.

Калі ў час буры над табою
Уначы маланка з'іхана
Блішчыш, бы меч, гатовы к бою,
Каб засланіць людзей, што ў сьне.

Жывеш у слаўнай ты краіне,
Якую к зоркам мы ўзьнялі.
Палаюць укол цябе вышынні,
Што на крыві сьмноў узышлі.

Ня ўдасца ворагу тут болей
У цябе закінучь невады.
І не нап'ецца больш ніколі
Варожы конь тваёй вады.

Жыві, красуйся ўсім на славу
Легендаў рыцар, брат былін.
Заняў пасады ты свой па праву,
Як бацька дзьвох сясьціёр-краін.

Успаміны пра будучыню

Брава А. Камэнданці час для ластавак.
— Менск: Мастацкая літаратура, 2004

Адкіньце арніталіягінны асацыяцыі. Ластаўкі тут — ня птушкі, час — не зрусіфікаваная гадзіна, а камэнданці ён — у гонар Каманданта. Ластаўкамі аўтарка называе беларускіх «дурнічак нявест», учораішніх студэнтак, якія зьехалі следам за мужамі-кубінцамі да іх на радзіму. Зьехалі ў спадзяваньні «вырвацца з клеткі», пазбыцца шпэрасыц тутэйшага быцця. Але няма, сярод іх і лірычная геранія Алены Брва, той досьвед распышчыў вочы: клетка — ня звычайна.

Беларусам ня раз выпадала апісваць досьвед лацінаамерыканскага жыцьця — пачынаючы ад Ігната Дамейкі, у гонар якога ў Чылі назвалі нават выкапнёвага дыназаўра. Нядаўна свае запісы пра эквадорскі прыпад жыцьця надрукаваў у часопісе «Зямля N» Сяргей Вераціла. Але яго «Карціны з выстаўкі» — прыпраўлены лірыкай этнаграфічны цікавосткі, да кожнай зь якіх трэба працірацца праз гучны аўтарскае самацэннасьці. У гэтым сэнсе Алену Браву можна назваць Антыверацілаў. Яе кніжка вылучаецца сярод мноства выданьняў апошніх гадоў наяўнасьцю выразнай грамадзянскай пазыцыі. Аўтарка не адгароджаецца ад сьвету салодкімі пакутамі самакашанья.

У аповесці, першапублікацыя якой летась збрала гонар часопісу «Маладосьць», ёсьць амаль усё, што беларускаму чытачу цікава ведаць пра Выспу Свабоды. Турыстычны рай, побытавае пекла. Краіна, дзе няма ў продажы малаткоў, начовак, а нэйлінавыя сьпіджэры і карункі маюць шалёную вартасьць — як пачак запалак на плянэце Кін-дза-дза ў геніяльным пэзысавецкім фільме. Дарэчы, і запалкі — надзвычайная каштоўнасьць на Выспе Свабоды. Гэта краіна патрыятычнага шалу, «высокай ровалюцыйнай дысцыпліны» і поўнай маральнай разбэшчанасьці. Жанатыя мужчыны сьвістам падзываюць на вуліцы ўпадбаных кабет. І на таго, хто так ня робіць, паглядваюць падазрона. Але побыт у аповесці застаецца тым, чым ён і мусяць быць: джаракцыяй. Аўтарка адчувае мяжу, за якой пачынаецца навязь...

Алена Брва — празаік. У 1989 годзе скончыла журфак БДУ. Жыве ў Барысаве, працуе ў газэце «Адзінства».

АЛЕНА БРВА не баіцца выяўляць у творах сваю грамадзянскую пазыцыю.

лівае смакаваньне пакутаў.

Літаратуры ўласьціва актуалізаваць у ігуўных жыццёвых варунаках. Увайшла б Беларусь разам зь Літвой у Ўразьвяз — і «Камэнданці час» вылікаў бы хіба кампліментны літкрытыкаў ды цікавасьць прагных да экзотыкі чытачоў. У рочнычым ж курсе на «незалежнасьць і самадастатковасьць» твор набывае трывожнае адценне ўспаміну аб будучыні.

У беларускіх шкільных падручніках пакуль ня пішуць, як у кубінскіх, «змаганца — гэта добра, стрэльба — гэта добра, а жоцны кубінец

павінен умець страляць»; ужо няма тархетаў — прадуктовых картак; а кожнае вучэнне на найбліжэйшай натаўскай базе ня робіцца нагодай для ўсеагульнага псыхазу зь зьбяраньнем эвакуамак і расклеіваньнем антыамэрыканскіх ўлетака. Але Куба ўжо блізка. І тут, і там дзяржава схіляе людзей да падвойнага жыцьця — «шызафрэнні XX стагодзьдзя»: во сем гадзін у дзень рабіць ня тое, што хочаш, гаварыць ня тое, што думаеш, а сабой быць толькі ўвечары і па выходных. Як Готфрыд Бэн, які гэты тэрмін прыдумаў: быць вытанчаным паэтам для сябе і афіцэрам Вэрмахту для грамады.

Пакаленьні растуць у камфортным падвойным сьвеце: во сем кубінскія маладзёны, якім да фені лезунгі й Фідэль, выкарыстоўваюць патрыя-о-муэртэ-дэманстрацыю для танцаў і зьялваньняў. Аднак кроцаць у калёне і сваёй волі зь яе ня выйдучь. Бо клетка, штампаваны жыццёвы сьпіджэры, — не геаграфічная ўласць цывілізацыі нейкага райцэнтру, места ці краіны. «У кожнага ў галаве сядзіць маленькі Фідэль», — кажа кубінская дысыдэнтка Зоэ Вальдэс, за прастае захоўваньне кніжак якой на Выспе Свабоды даюць 800 даляраў штрафу. «Мы самі ў сабе носім свой ГУЛАГ і Асьвэнцім», — рэкам адклікаецца Алена Брва, апэлюючы жьнейшымі для гэтай часткі сьвету тэрмінамі. Носім ад першага кроку ў «дзіячы калектыў», на гульнёвую пляцоўку зь неверагоднай колькасьцю «снарадаў», падобных да кратаў. А роднае «азьязлае неба», якое, здаецца, «во свь зараз харкне табе ў твар сухотнай макратай, як вызвалены па амністыі экэ», — ні пры чым.

Геранія Алены Брва вяртаецца ў Беларусь. Выспа Свабоды вызаліла яе. Данамагла асэнсаваць, што свабода — гэта шпюдзённая праца над сабой, гэта адказаць за лес дачкі, якая мусяць вырасці іншай, з чалавечым, незапалоханым поглядам на сьвет. Каб, можа быць, ужо яе дзеці зламалі клетку страху і закамплексаванасьці.

Брва па-гішпанску — смелая. Смелая і сьпелая кніга.

Андрэй Скурко

АДАМ ГЛЁБУС

Сучасьнікі

1980 (?). Міронаў і валасы

Пісьменьнік-марыніст Міронаў праславіўся ў літаратурным асяродзьдзі не раманами пра маракоў-вайскоўцаў, а штогадовым зьяўленьнем на Крымскай паўвысьпе, у мястэчку Кактэзэль, дзе ён травеньскім ранкам узыходзіў на гару з магілай паэта Валашына, распранаўся дагала і запалкамі спальваў на сваім целе ўсе валасы. Галаву, бараду і пахавнінне Міронаў галіў загады. Такі цалкам безвалосы марыніст-пісьменьнік апаляўся на берэзе Чорнага мора ажно да верасьня і быў напрыканцы лета самым загарэлым літаратурным дзячым на ўсіх бязмежных прасторах Савецкага Саюзу. *Hanicay 03.10.2004, 11:35.*

2004. Саша і слаган

Саша Карпейчык прыдумаў палітычны слаган і не стамляецца паўтараць: «Адно жыцьцё — адзін прэзыдэнт!» Паўтарае і дзіўцыца, што ніхто не бярэ слаган на ўзбраьненне. Пэўна, тым, хто жыве пад гэтым слаганам, усё яшчэ цяжка яго вымавіць. *Hanicay 10.10.2004, 14:10.*

2004. Кантралёрка і шчасьлівы квіток

У самым кепскім настроі я зайшоў у аўтобус, даў кантралёрцы 300 рублёў, яна працягнула квіток, прыхілілася і прапалтала: «Можаче не прабіваць квіток!» — «Чаму?» — «Вы мне спадабаліся!» Настрой спэываў. Цяпер у партманэты ёсьць шчасьлівы «БЛІЕТ на адну пазьдку * 350849». *Hanicay 01.11.2004, 14:42.*

АЛЯКСАНДАР ВОРВУЛЬ

Слоўнік скептыка

Навіна добрая — падушка бясьпэкі працуе.

Навіны тэлевізійныя — інфармацыя паміж двума рэклямыннымі блёкамі.

Навука — задавальненьне ўласнай цікаўнасьці за кошт ураду.

Надзея — адтэрмінаваная расчараваньне.

Назіральнік — перамога ў вайне добра са злом.

Назола — чалавек, які гаворыць тады, калі вам хацелася б, каб ён слухаў.

Наіўнасьць — сярэдняе арытмэтычнае паміж нявінасьцю і дурнотай.

Наркоз — рочыва, якое падчас апэрацыі дапамагае доктару пазьбег-

нуць пацыянтавых парад.

Насарог — істота, якая дрэнна бачыць, але пры сваёй вазе ня лічыць гэта клопатам.

Настальгія — гэта калі хочацца вярнуцца, а куды — няма.

Начальнік — чалавек, які працуе да сёмага поту сваіх падначаленых.

Не — па-ранейшаму самы надзейны процізачаткова сродак.

Недарожнік — аўтамабіль, які завязьне там, куды іншы і не даедзе.

Незамыны — чалавек, якому складана разьлічыць на павышненьне.

Немагчыма — гэта калі нельга і няяк ня вельмі хочацца.

Непастанства — жаночая паслядоўнасьць.

Непрафэсіянал — чалавек, які заўжды выбірае працу па спэцыяльнасьці.

Новы год — дзень абмену рэчаў, якія табе не па кішэнні, на рэчы, якія табе не да патрэбы.

Нью-Ёрк — мэгаполіс, які можна было б зрабіць узорным камуністычным горадам, але шкада.

Нэскафэ — кава, зробленая з зярнята, старанна адабраных у афрыканцаў.

Нуанс — рэч, якая дэвалуе адрозьніць расстройства страўніка, панос і дыярэю.

НОВАЯ КНИГА

Армаэнт Падняпроўя / Аўт. тэкстаў Г. Нячаева; Нав. рэд. Я. Сахута; Фота А. Чыжова, Г. Нячаевай. — Менск: Беларуская навука, 2004. — 506 с., 1 000 ас.

Альбом створаны на аснове фондаў Веткаўскага музэю. Цана 20 000.

Берасьцейскі ханраграф: зборнік навуковых прац. Выпуск 4 / Берасьцейскі дзяржаўны ўнівэрсытэт імя А. С. Пушкіна, Рэд. рада М. Э. Часноўскі і інш. — Берасьце: Акадэмія, 2004. — 396 с. Цяна 9 600.

Весялёўскі Ю. Ад Гарбачова да Белавежы (1985—1991). — Беласток—Лёндан, 2004. — 288 с., 200 ас.

Беларускі гісторык-эмігрант зь Вялікай Брытаніі разглядае прычыны перабудовы Савецкага Саюзу, ініцыяванай М. Г. Гарбачовым.

Лепешуў І. Этналігічны слоўнік фразэалагізмаў. — Менск: БелЭн, 2004. — 448 с., 2000 ас.

Слоўнік зьмяшчае больш за 1 750 сучасных фразэалагізмаў ды тлумачыць гісторыю іх уварваньня.

Пілеціц В. А. Генэзіс выхавачна-адукацыйнага працэсу ў гісторыі Беларусі. — Менск: БДПУ, 2004. — 237 с. 100 ас.

Аўтар кнігі разглядае змест і формы генэзісу выхавачна-адукацыйнага працэсу ў першыя пятыя, раньняклясавы, дахрысьціянскі часы.

Праблемныя накіраваньні разьвіцьця мастацкай творчасьці і вэрбальнай культуры нацыі: Матэрыялы міжнароднай навуковай канфэрэнцыі. Менск, 20—21 лістапада 2003 г. — Менск: БДПУ, 2004. — 204 с.

Матэрыялы напісаны дасьледчыкамі з розных галін навукі — філязофіі культуры, эстэтыкі, сучаснага мастацтвазнаўства.

Працяг будзе... / Укл. М. Козенка. — Менск: БелДПК, 2004. — 316 с.: іл., 200 ас.

Выданьне прысьвечана беларускай вучонай, дасьледчыцкай тэорыі і практыцы народнага мастацтва Т. Варфаламеявай. Цана 23 500.

Ракам у Эўропу: Пуцыводная анталёгія «Нівы» / Рэд. і ўклад. Г. Валкавыцкі. — Беласток: Ніва, 2004. — 112 с.

Зборнік гумарыстычных твораў беластоцкіх аўтараў — Алеся Барскага, Юрка Геніюша, Міры Лукшы, Сакрата Яновіча і інш.

Распрацоўка стратэгіі разьвіцьця рэгіёну: ад тэорыі да практыкі. Дапаможнік / Нав. рэд. У. Валетка. — Менск, 2004. — 154 с., 149 ас.

Кніга задумана як дапаможнік па пытаньнях стратэгічнага плянаваньня разьвіцьця рэгіёнаў і распрацоўкі рэгіянальных стратэгіяў. Пытаецца ў незалежных распрацоўшчыках.

Уводзіны ў літаратуразнаўства: Хрэстаматэя / Аўт.-уклад. М. Мішчанчук, М. Шаўлюк. 3-е выд. — Менск: УП ІВЦ Мінфіну, 2004. — 364 с., 1 500 ас.

Навукальны дапаможнік для філялягічных факультэтаў ВУНУ. Цана 11 000.

Воспамянаўня о горде: История Минска в фотографиях из коллекции Василия Коледы. — Минск: Четыре четверти, 2004. — 184 с., 2 000 ас.

Kondratiuk H. W stronę Tarasiewicza. — Беласток: Ніва, 2004. — 120 с.

Кніга прысьвечана выдатнаму кампазытару, піаністу і педагогу Яну Тарасевічу (1893—1916).

Сяргей Лёскеў

Змаганьне за Турын

Двухтыднёвая паўза ў чэмпіянаце выклікана перадалімпійскай кваліфікацыяй. У чацьвер, 10 лютага, у трох гарадах — Рызе, швайцарскім Клятэне і аўстрыйскім Клягенфурце — пачнецца заключны этап адборачнага турніру да Зімовых алімпійскіх гульняў 2006 году. 12 камандаў, разбітыя на тры падгрупы, будучы змагацца за тры пучэйкі ў Турын. Цікуе **Алег Раявец**.

Адкрыты чэмпіянат Беларусі па хакеі з шайбай узяў паўзу да 17 лютага. Хоць да завяршэньня першага этапу засталася прывесці па чатыры-шэсьць матчаў, але інтрыгі больш няма: вызначыліся ўсе ўдзельнікі плэй-оф. У 1/4 фіналу трапілі менскія «Керамін», «Юнаітва», «Гомель», магілёўскае «Хімвалакно», «Хімік-СКА» (Наваполацк), «Сокал» (Кіеў), «Рыга-2000» і «Мэтэалорж» (Ліепая). Надта ўжо істотная розніца ў класе між імі і часьвёркай няўдачнікам — «Берасьцем», «Віцебскам» ды некалі грознымі менскім «Дынама» і гарадзеньскім «Нёманам».

Двухтыднёвая паўза ў чэмпіянаце выклікана перадалімпійскай кваліфікацыяй. Беларусы (галоўны трэнэр — Міхаіл Захараў) гуляюць у Рызе — разам з гаспадарамі, а таксама зборнымі Славеніі і Польшчы. Выглядае, што Латвія і будзе галоўным супернікам беларусаў. Але можа паднесці сюрпрыз нашай зборнай і Польшча.

Заходніх суседзяў трэніруе Андрэй Сідарэнка, які на пачатку 1990-х быў «коўчам» беларускай дружны. Сыход Сідарэнкі з пасады галоўнага трэнэра быў скандальны:

яго тады падседзела групоўка хакеістаў, якую ўзначальваў акурат Міхаіл Захараў. Цяпер у сп.Андрэя ёсьць выдатны шанец адпомсьціць свайму крыўдзіцелю.

Беларусы паспрабавалі паклікаць у зборную найлепшых. Але атрымалася ня так, як хацелася. З аднаго боку, ня спраўдзіліся найгоршыя прагнозы наконт хакеістаў з двайным грамадзянствам. Міхаілу Грабоўскаму з «Нафтахіміка», Аляксею Калюжанам з «Авангарду» і Руслану Салею («Ак Барс»), што атрымалі расейскія пашпарты, Прафэсійная хакейнай ліга пакуль нічым не пагражае. Затое не прыедучь праз траўмы і хваробы тыя, хто каваў беларускі посьпех у другой палове 1990-х, — Уладзімер Цыплакоў, Андрэй Скабелка, Дзьмітры Панкоў, Андрэй Расолька. Ня зьявіцца ў шэрагах зборнай і галкіпэр Андрэй Мезін, які заявіў, што баіцца страціць месца ў асноўным складзе санкт-пецярбурскага «СКА», дзе ён змагаецца за месца ў брамцы зь фінам Корхананам, дый каманда, маўляў, не адпуськае. «Адмазка», шчыра кажучы, сумнеўная, бо расейскі чэмпіянат таксама ўзяў тайм-аўт да 16

лютага, а ў «СКА» засталіся хіба тэрэтычныя шанцы на плэй-оф.

У беларускай прэсе, зьольшага афіцыйнай, вакол латвійскае кваліфікацыі зноў нагнятаецца такая ж атмасфэра, як перад Атэнамі. Беларусі праводзяць у Рыгу нібы ў апошні бой. У мінулыя пятніцу «Спортивная панорама», друкаваны орган Міністэрства спорту і турызму, выйшла зь велічэзным загаловам на першай старонцы: «Адстаім гонар краіны!» Карэспандэнт газэты далей удакладняе: «Гаворка вядзецца аб праве паехаць цераз год у пяшколшавы Турын, што зьяўляецца і прэстыжам для кожнае краіны-прэтэндэнткі, і чарговым штуршком для разьвіцьця любімай заўзятарамі гульні... Відавочна, усе беларускія аматары хакко мараць пра Турын, мараць, каб у латвійскай сталіцы бальзам на душу праліўся менавіта прадстаўнікам Сінявокай».

У такім выпадку нестрапляньне на Алімпіяду будзе разглядацца ныйначай як нацыянальная параза.

Дэклараваны ў Беларусі спорт №1 пацыху здае свае пазыцыі. Юнацкая і моладзевая зборныя Беларусі разьвіталіся на пра-

цягу году з сусьветнай элітай, кожная ў сваёй катэгорыі. Чэмпіён Беларусі «Юнаітва» ня змог пераадолець стадыі 1/4 фіналу Кантынэнтальнага кубку, а раней беларускія клубы як мінімум даходзілі да паўфіналу.

«Даросляя» зборная пасья «швэдзкага» шуду ў Солт-Лэйк-Сыці сноўдаецца паміж вышэйшым і першым дывізіёнам. Ускладаліся вялікія спадзевы і на Адкрыты чэмпіянат Беларусі па хакеі. Напачатку ўвага да яго была высокай, але потым гледачоў на трыбунах з кожным разам усё менела. І як паказчык — матч усіх зорак Адкрытага першынства, які не сабраў і паловы трыбун сталічнага Палацу спорту. Латышы, прынамсі СМІ, пачалі аддаваць больш увагі свайму адкрытаму першынству, дзе апроч сямі латвійскіх клубоў выступае толькі літоўская «Энэргія», ды Балтыйскай хакейнай лізе.

Так што заваёва пучэйкі ў Турын павіна на высьціць каціроўкі Беларусі на сусьветнай хакейнай біржы.

Расклад гульняў беларускае зборнай:

- 10 лютага:** Беларусь — Польшча (15.30).
  - 11 лютага:** Беларусь — Славенія (15.30).
  - 13 лютага:** Беларусь — Латвія (17.00).
- Усе трансляцыі ў жывым этэры на БТ.

СЬЦІСЛА

Салей больш ня будзе «качаром»?

НХЛ зьбіраецца выкупіць у кампаніі «Уолт Дыснэй» каманду «Майці Дакс оф Анахайм». Пра гэта паведаміла газэта «Лос-Анджэлес Таймс». Гаворка пра продаж «качароў» влася яшчэ год таму, але празь лакаўт, што пачаўся ў НХЛ у мінулым кастрычніку, ахісла. Цяпер размовы ўзнавіліся. У выпадку зьмены гаспадара клуб памянае ня толькі назву, але, напэўна, і месца дысьлякацыі.

Трапілі ў эліту хакею зь мячом

Зборная Беларусі здабыла пучэйку ў эліту сусьветнага хакею зь мячом (так званана «бондзі»). XXV чэмпіянат сьвету прайшоў адразу ў двух дывізіёнах — «А» і «В» — у татарскай Казані. У дывізіёне «В» беларусам не было роўных: яны перамаглі зборныя Нідэрляндаў (6:1), Эстоніі (18:5), Вугоршчыны (18:1), Канады (4:4, па пэнальці — 3:2). У стыкавым матчы выхаванцы Мікалая Салаўёва згулялі зь няўдачнікам дывізіёну «А» зборнай ЗША. Беларусы перамаглі — 6:3. «Золата» ў сусьветнай эліце заваявала Швэцыя, што перамагла гаспадароў турніру — зборную Расіі: 5:2. «Бронза» — у зборнай Казахстану. Для бондзі патрэбныя вялікія адкрытыя коўзанкі, а зь беларускімі зьімамі яны не гарантаваныя.

Самсонаў — другі на кантынэнце

Беларускі майстар «малой» ракеткі Уладзімер Самсонаў (на фота) заваяваў «срэбра» на турніры «Еўропэ Top 12» — спаборніцтве 12 наймацнейшых тэнісістаў кантынэнту, што прайшло ў французскім Рэно. У першым матчы вырашальнай стадыі Уладзімер перамог чэмпіёна сьвету аўстрыйца Вэрнэра Шлягера — 4:0, у паўфінале француз — Дам'яна Элоя — 4:1. У фінале Самсонаў у напружаным матчы саступіў прадстаўніку Расіі Аляксею Сьмірнову — 4:3 (лік па партыях 11:9, 4:11, 11:7, 11:9, 11:13, 7:11, 13:15). У аналігчным «жаночым» турніры Вікторыя Паўловіч падзяіла 9—12-я месцы. У мінулы ўік-энд прайшоў таксама і чэмпіянат Беларусі па настольным тэнісе. Пераможцамі сталі Віталей Нехвядовіч і Вераніка Паўловіч.

Хакінэн сыходзіць

Славуты фінскі гоншчык, двухразовы чэмпіён сьвету (1998—1999, «Макларэнь») Міка Хакінэн заявіў, што больш ня вернецца ў «Формулу-1» (ён пакінуў Вялікія гонкі ў 2001-м). Аўтагоншчык наракае на свой узраст: «Усё скончана. Мне ўжо 36 гадоў, а век у гэтым відзе спорту мае значэньне. З кожным годам рэакцыя ўсё больш павольная, і

ЮЛІЯ ДРАГАНЧЫК

вочы бачачы горш». Між тым сяміразоваму чэмпіёну сьвету Міхаэлю Шумахэру таксама 36 год, але немца на гады і вочы не наракае, а рыхтуецца разам з «Фэрары» ў паход па восьмы тытул.

Ласты — як трэба

Беларускія спартоўцы пасьяхова выступілі на першым этапе Кубка сьвету па плаваньні ў ластах, што прайшоў днём ў славенскім Марыборы. У спаборніцтвах браті ўдзел 26 камандаў з 11 краін.

Каманда ДТСААФ, што складалася з новапалачан, заваявалі першае месца, заняваўшы 24 медалі ў асабістым заліку — 10 залатых, 8 срэбраных, 6 бронзавых. Наступны этап Кубка сьвету пройдзе ў Наваполацку ў сакавіку.

Ковель яліць у Лёндан

18-гадовы форвард менскага «Дынама» і зборнай Беларусі пасья таварыскага футбольнага матчу Польшча — Беларусь адправіцца на

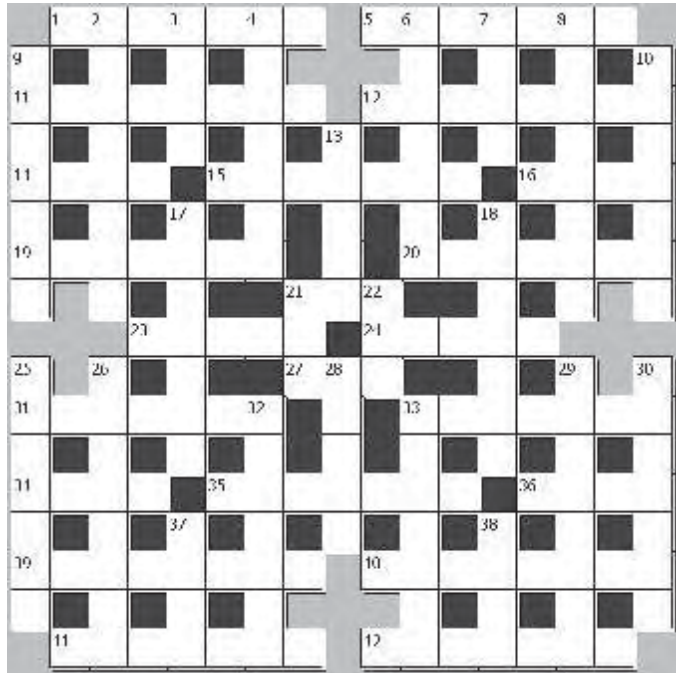
тыднёвы прагляд у лёнданскі «Арсэнал». Пра гэта ў аўторак паведаміла выданьне «Прэссб'ю». Ковель у мінулым сэзоне згуляў за «Дынама» 27 матчаў і забіў сем гадоў.

МЮ не прадаецца

Паўабарона футбольнага клубу «Манчэстар Юнайтэд» і зборнай Уэльсу Райян Гігз далучыўся да заўзятараў каманды, што прагэсуюць супраць продажу кантрольнага пакету акцый клубу

амэрыканскаму мільярдэру Малкалму Глэйзэру. Яшчэ раней супраць гешэфту выступілі такія вядомыя манкуньяны, як Эрык Кантана, Оле Гунар Солшэр, а таксама трэнэр сэр Алекс Фэргюсан. Гігз, які мае найбольшы стаж у МЮ, заклікаў акцыянэраў не прадаваць акцый Глэйзэру. «Нам падабаецца сёньняшняе становішча спраў, калі ніхто ня мае кантрольнага пакету. Ня варта нічога мяняць», — кажа Гігз.

КРЫЖАВАНКА

Па гарызанталі:
1. Любімы загад на галерах. **5.** Спачатку затрыманана на мітангу цягнуць менавіта туды. **11.** Чалавек, які фінансе пэсымістаў. **12.** Зараз, на жаль, самы час яе схапіць. **14.** У Януковіча ў Данецку. **15.** Вялікая бойка з каламі. **16.** Беларуская шляхта добра ведала як яго найлепей наклаасці. **19.** Травяністая расьліна з ярка афарбаваным лісьцем, аксамітнік. **20.** Найзручней зрабіць з галавой на гілятыне. **21.** Добра апрацаваны рубанкам шар. **23.** Гульнівы від спорту, мэта якога як мага болей намяць бакі суперніку. **24.** Яе не пракроміш. **27.** І газ, і краіна. **31.** Вельмі кароткі, умоўны прамежак часу. **33.** У Пуціна антонім слову «муха». **34.** Яго выконваюць, яго даюць, апроч таго баскетбольны клуб са штату Юта. **35.** Турэсты звычайна туды наліваюць гарэлку. **36.** Прыходзіць па начах і душыць, душыць, душыць, але ня жаба. **39.** Пункцік Ката Матроскіна. **40.** Тэрмінатар Шварцнегера па сваёй сутнасьці. **41.** Кароткачасовая сфера дзейнасьці. **42.** Падаваў келіхі карнэту Абаленскаму.

Па вэртыкалі:
2. Рэкет «па-культурнаму». **3.** І аднама-торны самалёт, і масла. **4.** У 1916 годзе ў ЗША здарылася з калірадзім жуком. **6.** Галоўны артыкул бюджэту алькаголікаў. **7.** Першы кот у ЗША ў 1993—2001 гг. **8.** Апошняя жанчына, якая верыла ў вапную геньяльнасьць. **9.** Падыме ўсё, але не будзільнік. **10.** Паратунак баксэра пасля накаўту. **13.** Складалі самураі перад гаракіры. **17.** Пункт хуткага харчаванья Сярэдзінавечча. **18.** Адукацыя, навучаньне. **21.** Жанр, у якім зьняты фільм «Настасья Слуцкая». **22.** Герой Майкла Молдэна зь фільму «Забіць Біла-2», што прыняў муж-ную сьмерць ад чорнай мамбы. **25.** Конна-дзень Новага Году. **26.** Ня кожны кіроўца пачатковец на яе ўзедзе. **28.** Ня горай за бабра адрэжыме зубную пасту. **29.** Нацыя, якая ніяк ня знайдзе дарогі да шчасья. **30.** Набегі татараў на ВКЛ. **32.** Яго сеццо, а яго мерзьне. **33.** Банда рымскіх баевікоў з 300—600 чалавек. **37.** Хадзіла з Сьміонам Зяблікам «па Бацькаўшчыну». **38.** І загад дабавіць гарэлку, і вядомы мастак.

Склаў Аляксандар Ворувл

У чаканьні «Беларусь Оўпэн»

У студзені ў Беларусі звычайна праходзяць розныя дзіцячыя ці рэгіянальныя спаборніцтвы. Гэтым разам адбыліся чэмпіянаты Менску сярод хлопчыкаў і дзяўчынак да 10 і 12 год, дзе перамаглі Алег Мядзведзеў і Мікіта Кісель, Александрына Пракапук і Вольга Іванова. У Магілёве быў праведзены турнір з нормай кандыдата ў майстры. Першае месца заваявала 16-гадовая Жэня Савушкіна, якая, нягледзячы на юны ўзрост, уварвалася ў эліту жаночых шахмат.

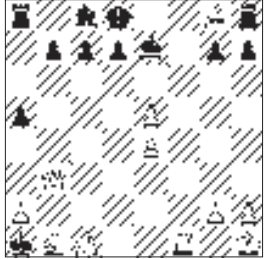
Прайшоў таксама адбор на нечарговы зьезд Беларускай фэдэрацыі шахмат, якая налічвае пад 800 сяброў і складаецца пераважна са сталічнай і абласной суполак. Асобна існуюць абласныя фэдэрацыі ў Віцебску, Горадні, Берасьці, суполкі шахматыстаў-інвалідаў. Сярод апошніх най-болей вядомы «Шанец» на чале з харызматычным Уладзіславам Дубком і ягоным намесьнікам, трохразовым алімпійскім чэмпіёнам у веславянні Уладзімерам Парфяновічам.

На канфэрэнцыі БФШ у верасьні 2003 г. дэлегаты аднагалосна абралі старшынём бізнэсоўца Канстанціна Іванова з «Інаўтаркету». Ён паспрыяў пазьдцы жаночай каманды на алімпіяду ў Гішпанію, аднак правесці прадстаўнічы шахматны турнір у Менску ня здолеў. Праз год, восенню, Іванову напісаў заяву аб адстаўцы, заяўляючы, што цяжка з прычыны бізнэсу займацца як след справамі фэдэрацыі. Пачалася падрыхтоўка да нечарговага справядна-выбарчага зьезду, які меўся адбыцьца пры канцы студзеня, аднак літаральна за пару тыдняў да форуму Іванову дэзавуваў заяву аб сваёй адстаўцы. Зьезд быў заменены на пашыранае пасяджэньне выканкаму арганізацыі. Іванову заявіў аб правядзеньні сёлета Адкрытага чэмпіянату Беларусі з удзелам «зорак». Оўпэн-турнір у Менску з прызьвам фондам у некалькі тысяч дэляраў запланаваны на чэрвень—ліпень 2005 г. На фэст будуць запрошаны гросмайстры з Малдова ды Азэрбайджану — краіна, якія ўваходзяць зь Беларуссю ў адну зону сусьветнай фэдэрацыі шахмат.

Вольф Рубінчык, rubinchyk@lycos.com.

Як бы вы згулялі?

Напалеон — Бэртран, востраў Сьвятой Алёны, 1816. Ход белых.

Адказ

+ТДФ 4, +СДТ 3, +СДТ 2, +СДТ 1, +ТДФ 4, +СДТ 3, +СДТ 2, +СДТ 1.

ПАРТЫЯ З ГРОСМАЙСТРАМ

Апошнім ходам чытачоў быў рух сланю з f8 на g7 (толькі адзін чалавек прапанаваў спачатку пайсьці 5...Kb7). Гросмайстар вывёў крок 6. Kb1-c3, разьвіўшы фэрзевы флянг. Аднак ніхто не забароніць чорным рыхтаваць наступ у цэнтры і на каралеўскім флянгу...

Традыцыйна чакаем вашых варыянтаў да панядзелка, 19.00. E-mail: nn@promedia.by з пазнакай «Kaica», SMS: 754-04-53, <http://bychess.narod.ru>

Сход6. псх. 3. Лыбін — чытачы «НН». Ход чорных.

Пятніца, 11 лютага БТ, 19.10

«Чужая бацькаўшчына». Беларусь, 1982, рэж. Валеры Рыбараў.

Кінараман паводле аднайменнага твору Вячаслава Адамчыка.

Адзін з самых значных, але малавядомых пасалітату глядачу айчынных фільмаў. Рыбараў паспрабаваў ува-собіць нацыянальную адметнасьць, адмыслова беларускую аэру. Заходняя Беларусь 1938 году з «чужым» сваім домам, донькамі ў паліцы і надзеяй выпадае з урачыстай сьвятточна-савецкай карцінкі.

Крытыкі пісалі пра глыбіннае падабенства атмасфэры «Чужой бацькаўшчыны» да твораў нямецкага кінаэкспрэсіянізму, што вярваў у 1920-я гады. Але хутчэй гэта падабенства жыццёвых і гістарычных сытуацый, настрою і тугі, што заўважыла кінастужка.

У фільме здымаліся Анд-

рэй Дружкін, Наталія Бранікава, Уладзімер Гасьцюхін, Стэфанія Станюта, Павал Кармунін.

Фільм атрымаў дыпльм на кінафэстывалі ў Ленінградзе ў 1983 годзе.

СТВ, 20.55
«Жандар і іншпаліяцьяне». Францыя, 1979, рэж. Жан Жыро.

Эксцэнтрычная кінакамэ-дыя.

На шляху варажай навальі стане прырэдуркаваты інспэк-тар Круцо з Сэн-Трангэ разам са сваімі ня менш эксцэнт-рычнымі калегамі.

А як усё пачыналася: ну убачыў гоўсты падначалены Круцо талерку (ніхто яму не паверыў), ну зьявіўся да яго чужынскі перамоўшчык з кветкамі (знайшоў да каго зьяўляцца) — а далей панес-лася.

Чужынцы толькі звонку як людзі, а ўнутры — злысныя роботы, якія імкнуцца ўсяляк нашкодзіць і, самае гноснае,

— зганьбіць гонар французскай паліцыі.

Упершыню эксцэнтрычны інспэктар у выкананьні Луі дэ Фюэнса працяў сабе ў фільме Ж.Жыро «Жандар з Сэн-Трангэ» ў 1964 годзе. Потым былі «Жандар у Нью-Ёрку», «Жандар бярэ шлюб», нават «Жандар і жандар-мэткі».

Ва ўсіх гэтых фільмах Круцо-Фюэнс грывасьнічаў, крычаў, соп, скакаў з выгара-ранымі вачыма — і да-водзіў глядача да сьлёз.

«Жандар і іншпаліяцьяне» мо і ня самы важны фільм дэ Фюэнса, але, як заўжды, экс-цэнтрычны і сьмешны да чорцікаў.

Субота, 12 лютага
«Лад», 9.40
«Марозка». Расея, 1964, рэж. Аляксандар Роў.

Кінаказка.

Калі фільм «Марозка» зья-віўся ў Амэрцыі, то выклікаў шок у заплягавых амэрыкан-

цаў. «Сюжны фільм, які можна глядзець толькі накурнуўшыся наркаты... Яго нехта паказа-ваць дзецям... Я капмары сьніла... Фільм пра 11-гадо-вую аўтыстку, дом на нагах, грыбападобнага гнома...»

Грыбападобным гномам быў Георгій Міляр у карон-най ролі Бабы-Ягі (ножкі ў дому курныя). Старая ведзьма ня столькі страшная, колькі сьмешная: на рады-култ скардзіцца, з жывёламі лаецца.

Дзецям, выхаваным Фрэдзі Кругерам і Чалавекам-паву-ком, — у якасьці лекаў.

СТВ, 23.55
«Ліла назаву́дзі». Швэцыя — Данія, 2002, рэж. Лукас Мудысон.

Драма.

Дарослым — пра дзяцей у стылі жорсткага крытычнага рэалізму. 16-гадовую Ліло з расейскай правінцыі кінула магула, пэтка забавіла хаты, а новы сябар прадаў за яму ў сэксуальнае рабства. Фільм

швэдзкага рэжысэра, зробле-ны на расейскім матэрыяле, амаль пазбаўлены бытавых ляпаў. У адрозьненьне ад бел-ларускіх рэжысэраў, якія здымаюць пукерна-фальшы-выя фільмы пра дзетак, швэдзкі творца б'е пад дых, каб выклікаць сапраўдныя сьлёзы і спачуваньне.

Нядзеля, 13 лютага
АНТ, 22.45, пн. 10.30.
«Масты акругі Мэдэсана». ЗША, 1995, рэж. Клінт Іствуд.

Мэлядрама.

Францэска сустрэлася з Ро-бэртам (Клінт Іствуд), калі ён шукаў мост, каб сфатарафа-ваць яго. У Францэсі (Мэ-рыль Стрып) муж і двое дзя-цей, але яны зьехалі на выста-ву. Тры дні, калі Францэска і Робэрт будуць разам, заста-нуцца зь ім на ўсё жыцьцё.

Клінт Іствуд — ня толькі добры актэр, але тонкі й глы-

бокi рэжысэр, майстар псы-халогічнага аналізу.

Мэрыль Стрып атрымала «Оскара» за ролі Францэсі.

Фільм намінаваўся на эў-рапейскую прэмію «Сэзар» як найлепшая замежная кар-ціна.

Панядзелак, 14 лютага
СТВ, 20.55, паўтор аўторак 9.25
«Нясумнае жыцьцё». ЗША, 1997, рэж. Дэнні Бойл

Рамантычная камэдыя зь мстыгнічымі элемэнтамі.

Два анёлы мусяць зьвесці разам прыбыральшчыка — і дачку багача. Закаханая па-рачка добрымі манерамі не вылучаецца. Анёлы таксама. Карціну паставіў кінахуліган Дэнні Бойл, але яе можна глядзець і надлеткам.

Пэратвароньне боскіх псал-лаўцаў у камэдыйна-«тэат-ральную» прэслугу становіцца заўважнай традыцыяй.

Андрэй Радзіскі

ВАРТА ПАГЛЯДЗЕЦЬ

ІМПРЭЗЫ

Ня адчыняйце кантралёры

16 лютага на Малой сцэне тэатру імя Я. Купалы адбудзецца грамадзкі прэзэнт трагікамеды ў адной дзеі «Адчыніце Кантралёру!» паводле пьесы «Забі мяне, галубок». Пастаноўка актора-купалаўца В. Паўлюця. Галоўныя гераіні — дзьве ўдавы-пансіянэркі, што бавяць час усламінамі. Іх спакой парухае радыёінфармацыя, якая папярэджае адзіночкі жанчын не адчыняць дзверы невядому, які пад выглядам кантралёра-газавіка заходзіць да жанчын і душыць іх. Але кабеты ўсё ж адчынілі дзверы таямнічому Кантралёру. У ролях — Георгі Маляўскі, Тамара Нікалаева і Тамара Міронава. Пачатак а 19-й.

Дакрананьне

12 лютага (субота) ў клубе імя Дзяржынскага (вул. Камсальская, 30) — спектакль «Дакрананьне». Рэжысэр Мікалай Пінігін. Квіткі: 6 000 — 12 000.

Беларускі дом-2005

3 і 5 да 18 лютага ў выставачным павільёне на Машэрава, 14 працуе 22-я спэцыялізаваная выстава «Беларускі дом-2005».

ART-жыгаль

Да 23 лютага ў галерэі «Інстытут культуры» (Кастрычніцкая пл., 1) працуе Другі міжнародны пленэр на кераміцы «ART-жыгаль».

Нацыянальная бібліятэка

Да 18 лютага ў Беларускай адзеле Нацыянальнай бібліятэкі (3 паверх) працуе выстава, прысьвечаная 75-годзьдзю Валянціна Тараса.

Мастак сьвятла

У Літаратурным музэі М. Багдановіча ідзе выстава драўлянай скульптуры Данілы Тваронавіча Сеўрука — «Шляхамі сьвятла». Малады творца — выкладчык геалёгіі БДУ — стварыў 35 скульптур зь бярозы. Усе творы аб'яднаныя адной ідэяй — сьход да сьвятла зямнога ці нябеснага непазьбежны.

ТЭАТРЫ І КАНЦЭРТЫ

Філярмонія

Вялікая зала
20 (ндз) — «Камэрата».
Зала камернай музыкі
11 (пт) — Менскі струны квартэт.
12 (сб) — канцэрт арганнай музыкі.
14 (пн) — ансамбль «Клясык-авангард».
15 (аўт) — канцэрт гітарнай музыкі.
17 (чч) — канцэрт «Памяць пра сонца».
18 (пт) — канцэрт фартэп'янай музыкі.
19 (сб) — канцэрт «Флейта ў музыцы барока».

Опэра

10 (чч) — «Сьвільскі цырульнік».
11 (пт) — «Зімовае казка».
17 (чч) — «Вяселье Фігара».
19 (сб) — «Мадам Батэрфляй».

Балет

13 (ндз) — «Стварэнне сьвету».

Купалаўскі тэатр

12 (сб) — «Івона, прынцэса Бургундская».
13 (ндз) — «Ромул Вялікі».

Малая сцэна

12 (сб) — «Беларусь у фантастычных апавяданьнях».

Тэатр беларускай драматургіі

10 (чч) — «Валянціна».
11 (пт) — «Песьні ваўка».
12 (сб) — «Паўлеты з аніэлам».
13 (ндз) — «Ніяваны гошы».
15 (аўт) — «Пугачоў».
16 (ср) — «Чорны квадрат».
18 (пт) — «Містар Розыгрыш».
19 (сб) — «Адвечная песьня».
20 (ндз) — «Жанчыны Бергаме».

Музычны тэатр

10 (чч) — «Капалішо Напалеона».

11 (пт) — «Вясёлая ўдава».
12 (сб) — «Кажан».
13 (ндз) — «Дарага Памэла».
15 (аўт) — «Каралева чардашу».
16 (ср) — «Прынцэса цырку».
17 (чч) — «Галыятка каханьня».
18 (пт) — «Я — проста актёр».
19 (сб) — вечар балету: «Шахеразада», «Новая амазонкі».
20 (ндз) — «Севастопальскі вальс».

Тэатр імя Горкага

10 (чч) — «Дэтэктар хлусьні».
11 (пт) — «Паведамленьне Марыі».
12 (сб), **18** (пт) — «Опэра жабракоў».
13 (ндз) — «Дзівакі».
15 (аўт) — «Тата, тата, бедны тата...».
16 (ср) — «Адзіны спадчынік».
17 (чч) — «Вольны шлюб».
19 (сб) — «Сунічная паляна».
20 (ндз) — «Тэрмінава патрабучэцкая самагубіца».

Маладзевы тэатр

10 (чч) — «Позыяне каханьне».
11 (пт) — «Акадэмія сьмеху».
12 (сб) — «Шклянны зьвярынец».
13 (ндз) — «Банкрут».

КЛУБНАЯ ЖЫЦЦЁ

Ізюм (206-66-18)

10 (чч), 22.00 — Chill-out Zone.

Вропх (288-10-61)

10 (чч), 22.00 — dj Laurel.
11 (пт), 22.00 — жывая музыка: «N.C.».
12 (сб), 23.00 — dj Bergamo, dj Grizzly.

Белая вежа (284-69-22, 239-16-00)

10 (чч), 23.00 — «White Tower Party»: dj Top, dj Grizzly.
11 (пт), 23.00 — dj Mihel, dj Dee.
12 (сб), 23.00 — «Страскі на Валянцінаў» (dj Конь, dj Юма, dj Юма Юніёр).
13 (ндз), 23.00 — dj Alex.

Гудвін (226-13-06, 626-13-03)

10 (чч), 20.00 — жывая музыка: квартэт «P.S. Jazz».
11 (пт), 21.00 — жывая музыка: гурт «Blues Street Friends».
12 (сб), 21.00 — жывая музыка: Аркады Эскін і яго джаз-квартэт.

Бліндаж (219-00-10)

10 (чч), 23.00 — dj Egor.
11 (пт), 23.00 — «Fluorescent Blind Rave»: dj Kompass Vruble (Maskva), dj Dasha Pushkina.
12 (сб), 23.00 — «Blind Saturday»: dj Arsenit Tchouprina, dj Shishkin.
13 (ндз), 23.00 — «Ноч Сьвятога Валянціна».

X-Ray (223-93-55)

11 (пт), 22.00 — dj Top.
12 (сб), 23.00 — «Samt & Peitsche Fetish Party»: dj Que Noche, dj Dasha Push-Push.

Madison (219-00-10)

13 (ндз), 22.00 — «St.Valentine Night».

КІНО Ў МЕНСКУ

«Аўрора» (253-33-60)
«Прывід Опэры» (2 с., прэм'ера): **11** (пт) 17.20, 20.00; **12**, **13** (сб, ндз) 14.40 (ін), 17.20, 20.00.
«Падводная братва» (прэм'ера): **11** (пт) 15.00, 17.00, 21.00; **12**, **13** (сб, ндз) 13.00 (ін), 15.00, 17.00, 21.00.
«Прафэсійналі»: **11-13** (пт-ндз) 19.00.
«Барэсьце» (272-87-91)
«Знаёмства з Факерамі»: **11** (пт) 14.00, 16.30 (ін), 18.40 (ін), 21.00; **12**, **13** (сб, ндз) 14.00, 16.30, 18.40, 21.00.
«Дружба» (240-90-13)
«Знаёмства з Факерамі»: **11** (пт) 17.00, 19.00, 21.00; **12**, **13** (сб, ндз) 17.00 (ін), 19.00, 21.00.
«Кастрычнік» (232-93-25)
«Прывід Опэры» (2 с., прэм'ера): **11** (пт) 15.20, 18.10, 21.00; **12**, **13** (сб, ндз) 15.20 (ін), 18.10, 21.00.

Музычная прэлюдыя да сьвята закаханых

Напярэдадні Дня сьвятога Валянціна, 13 лютага, адбудзецца 47-я цьрымонія ўручэньня прэміі «Грэмі». Сёлета вылучэныя кандыдатаў праходзіла па 107 катэгорыях (на тры болей, чым летась). Дзесяць намінацый атрымаў рэпэр Кені Уэст з кружэлкай «Выкнуты са школы». Супернікі ў яго масьцітыя — «Beastie Boys», «Nelly», белы кароль рэпу Эмінэм, якая сёлета намінавалі толькі аднойчы. Па восем намінацый у Алішы Кіс і яшчэ аднаго выканаўцы рытм-энд-блюзу — Ашэра. На шэсьць статуэтак прэтэндуе поп-панк-гурт «Green Day» (альбом «Амэрыканскі ідыёт»). Пакуль у іх толькі адна «Грэмі» за 1994 г. За «наилепшы жаночы поп-вакал» змагаюцца ісьляндка Б'ёрк, білая настаўніца музыкі Шэрыль Кроў, поп-блюзавая лярэатка 2004 году Нора Джонс, цудоўная і нечаканая Гвэн Стэфані ды Джос Стоўн. Агучаная вэрсія кнігі Біла Клінтана («Маё жыцьцё») намінавана за «наилепшы размоўны альбом». Летась Клінтан ужо атрымаў «Грэмі» за ўдзел у запісе музычнай казкі С.Пракоф'ева «Пеця і воўк» разам зь Міхаілам Гарбачовым і Сафі Ларэн. «Грэмі» ганаруе не толькі музыку англа-саксаў. Сярод намінацый — наیلепшы альбом лацінскага джазу, традыцыйнага фальклёру, полькі, клясычнай музыкі, наیلепшы опэрны запіс, наیلепшы альбом для дзяцей і г.д. Цьрымонія ўручэньня «Грэмі», што пройдзе ў «Стэпл-цэнтры» ў Лос-Анджэлезе, будучы весць яе, хутэй за усё, сып'явачка Куін Латыфа ды актёр Джон Траволта. Сачыце за анансамі перадачы «Відзьма-навідзьма» на СТВ (чацьвер 23.25, субота 17.20).

САКРЭТЫ МАЙСТЭРСТВА. Прыклад Б'ёрк пацьвярджае: каб паставіць вакал і навучыцца імправізаваць, трэба знайсці добрага трэнэра.

Тэда Лі

ра): **11** (пт) 15.20, 18.10, 21.00; **12**, **13** (сб, ндз) 15.20 (ін), 18.10, 21.00.
«Масква» (223-27-10)
«Прывід Опэры» (2 с., прэм'ера): **11** (пт) 18.20, 21.00; **12**, **13** (сб, ндз) 13.50 (ін), 18.20, 21.00.
«Падводная братва» (прэм'ера): **11-13** (пт-ндз) 16.30.
«Мір» (284-37-71)
«Знаёмства з Факерамі»: **11** (пт) 16.50, 19.00, 21.10; **12**, **13** (сб, ндз) 14.40 (ін), 16.50, 19.00, 21.10.
«Паглядзі на мяне»: **11-13** (пт-ндз) 18.20.
«Начная варта»: **11** (пт) 20.30; **12**, **13** (сб, ндз) 15.30, 20.30.
«Перамога» (223-77-66)
«Прывід Опэры» (2 с., прэм'ера): **11** (пт) 18.40; **12**, **13** (сб, ндз) 16.00 (ін), 18.40.
«Падводная братва» (прэм'ера): **11** (пт) 14.50, 16.40; **12**, **13** (сб, ндз) 14.00.
«Выхавальнікі»: (прэм'ера-эсклозія): **11-13** (пт-ндз) 21.10.
«Пінер» (227-64-87)
«Брыджыт Джонс: межы разумнага»: **11-13** (пт-ндз) 17.00, 21.10.
«Лемані Сьнікет: 33 няшчасьці»: **11** (пт) 11.00, 15.00, 19.05; **12**, **13** (сб, ндз) 15.00, 19.05.
«Цэнтральнік» (220-34-16)
«Знаёмства з Факерамі»: **11-13** (пт-ндз) 13.30, 21.00.
«Скарб нацы» (2 с.): **11** (пт) 11.00, 15.50, 18.30; **12** (сб) 11.00 (ін), 15.50, 18.30; **13** (ндз) 11.00 (ін), 18.30.
«Жуль і Джым» (рэтраспэктыўны паказ фільму Франсуа Труфу: на французскай мове): **13** (ндз) 15.50.

(2 с.) — кінафільм падоўжанай працягласць (ін) — ільготны сэанс (зьяніжка 50% для ўсіх глядачоў)
 Рэйтынговая абмежаваньне: *** — дзеці да 16 год не дапускаюцца; **** — дарослым з 18 год.

ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

Тэатр юнага глядача
10 (чч) — «Палачанка».
12 (сб) — «Сястра мая Русалачка».
13 (ндз) — «Паляна».
15 (аўт), **20** (ндз) — «Папалужка».

16 (ср) — «Парася, якое сьпявае».
17 (чч) — «Дзень нараджэньня катка Леапальда».
18 (пт) — «Тарас на Парнасе».
19 (сб) — «Маленькія трагедыі».

Опэра

13 (ндз) — «Пітэр Пэн».

Музычны тэатр

12 (сб) — «Бураціна.бу».
13 (ндз) — «Зачараваны прынец».
20 (ндз) — «Залатое кураня».

Тэатр беларускай драматургіі

13 (ндз) — «Воўк-мараплавец».
20 (ндз) — «Айбаліт, Бармалей, пра жывёл і Брандэй».

Юану глядачу

«Аўрора»
«Браток медзьведзьня»: **11** (пт) 14.30; **12**, **13** (сб, ндз) 12.30.
«Барэсьце»
«Шчакунок»: **12**, **13** (сб, ндз) 12.00.
«Дружба»
«Астэрэксі і Абэлікс: місія «Клеапатра»: **11** (пт) 12.00, 14.00; **12** (сб) 13.00; **13** (ндз) 11.00, 13.00.

КІНО НА Выходныя

Прывід Опэры

Раман Гастона Лэру пра фантома, які хаваецца ў сьпярэднях парыскае опэры і дапамагае лэкнай сьпявачцы Крысьціне, пераносіцца на экран некалькі разоў. Першая пастаноўка 1925 году была нямой — і пачвару іграў майстар мэтарфоз Лан Чэйні; апошняю карціну 1999 году эрэжысаваў Дарыё Арджэнта — італьянскі клясык крывавага кашмараў. Але Эндру Лойд Уэбэр у 1986 годзе прапанаваў мюзыкл, дзе монстар ператварыцца ва ўзьявслага романтичнага героя са зьянёваным тварам і змрочнай, але закаханай душою. Фільм Джэзэля Шумахера — старанная экранізацыя гэтага мюзыклу. На фільм варта схадзіць дзеля ўрачыста-пішчотнай музыкі кампазытара. Ёй у карціне нічога не замінае. Падчас сьпяваў замест закардавага перакладу — субтытры, так што глядачы часта ўрыўніўна галасы — маўкя, чупльвія і злосна-жарыльвія. Галасы шэпчуць да дактлівае саладжавасць і пагражаюць помстаў. Калі актёр ці актрыса пачынаюць узявваць, то астатнія людзі ў кадры па магчымасці нэрхмоець, каб не заслаць сабой музыку. Так што скульптура натуральна пачуваецца на

13 (ндз) — «Воўк-мараплавец».
20 (ндз) — «Айбаліт, Бармалей, пра жывёл і Брандэй».

Юану глядачу

«Аўрора»
«Браток медзьведзьня»: **11** (пт) 14.30; **12**, **13** (сб, ндз) 12.30.
«Барэсьце»
«Шчакунок»: **12**, **13** (сб, ндз) 12.00.
«Дружба»
«Астэрэксі і Абэлікс: місія «Клеапатра»: **11** (пт) 12.00, 14.00; **12** (сб) 13.00; **13** (ндз) 11.00, 13.00.
«Луды на Каляды»: **12** (сб) 11.00.
«Масква»
«Блізэрд» («Выхадны — усёй сям'ёй!»): **12**, **13** (сб, ндз) 12.00.
«Мір»
«Аліша Паловіч і Тугарын Зямей»: **11** (пт) 15.00; **12**, **13** (сб, ндз) 13.00.
«Пінер»
«Маленькія ўцёкачы»: **11-13** (пт-ндз) 13.00.
«У пошуках Нэма»: **12**, **13** (сб, ндз) 11.00.

Юану глядачу

«Прывід Опэры» («The Phantom of the Opera») ЗША — Вялікабрытанія, 2004, каларовы, 143 хв. **Жанр**: містычны мюзыкл (опэра) **Адзнака**: 5 (з 10)

экране, а наیلепшыя моманты — калі людзі наўмысна іграюць статуі. І хадзі падобнае было ў кінаманьрыста Жана Както (у казцы пра пачвару і прыгажуню), пастаноўка Шумахера — гэта багатая мэйнстрымная опэра з прыхаванымі мыльнымі элемэнтамі. Шыкоўныя заслоны, касьцюмы, сьвечкі — ня толькі самастойная выява са сваім дзеньнем, колькі застылы і нудныя ілюстрацыя да музыкі, але іх нямае гульня пераўзыходзіць плоскую рэжысуру. Найцікавейшая актёрскай работай падаецца зусім ня Прывід у выкананні Джэрада Батлера і не Крысьціна ў выкананні Эмі Русам, а гераіня Міранды Рычардсан — за іхнімі сьпінамі. Яна не абцяжарана

кавалёрыі партыямі і дазваляе сабе быць проста актрысай.

Атмасфэра ў залі падчас кінасэнсу не зусім звычайная — рамантыка-узьвышаная, спачувальніцкая, каматозная. Фільм раскоўвае аўдыторыю паводле палавой прыметы: калі дзючаты ўцёкаюцца ў фатэлі, пачуць, шэпчуць, аплядоўюць, то юнакі, ня зольныя канкураваць з крывінальным і сэксупільным Прывідам, пакідаюць залю. Опэры надзьвычай рэдка экранізоўць удала. Для Шумахеравага фільму Э.Л. Уэбэр сам распрацаваў сьцэнар пастаноўкі. Але для кіно ён атрымаўся занадта опэрным — і Шумахер надаў гэтай опэры глянцавымыльны прысмак.

Андрэй Рэіньскі

ЛЕВЫМ ВОКАМ

Паланы і ня марыў

Кампанія супраць хабарніцтва набыла размах: ад студэнтаў патрабуюць расьпісак, дзе яны клянучца пад страхам адлічэння не набываць выкладчыкам кветак падчас іспытаў. Шалёны радыкал Лёлік Ушкін пра кампанію: улады пілююць сук, на якім маглі б сядзець.

Мэта інквізыцыйных захадаў — выкарчаваць зь беларускага грамадзтва такую зьяву, як хабар. Мой тэзіс: улады пілююць сук, на якім сядзяць.

Варта пачаць з таго, што на дварэ ў нас гэтак званы рынкавы сацыялізм, а не дурны капіталізм. Аднак уся наша прававая сыстэма перапісана з талмудаў заходніх юрыстаў, якія абсалютна ня ведаюць такога сацыяльнага інстытуту, як «дар» ці «абмен». Яны — альфа і амэга «рынковага сацыялізму».

Дар — ня хабар. Ён выконвае вельмі важныя функцыі ў некапіталістычным грамадстве. Карл Палань нават прыдумаў тэрмін «эканоміка падарунку». Такая мадэль можа існаваць паралельна з рэдыстрыбуцыйнай і рынчнай эканомікай. Яе прынцып у

тым, што галоўную грамадскую функцыю выконвае нерацыянальны, на першы погляд, абмен.

Сучасная Беларусь вельмі падобна на схему Палань. Галоўным капіталам (як, дарэчы, і ў савецкія часы) зьяўляюцца ня грошы, а сувязі. Сувязі — гэта сетка асоб, унутры якой адбываецца абмен дабротамі па нярынчным прынцыпе. Абавазак раздаваць падарункі — першы пункт статуту нэтворку «Сувязі». Такім чынам, за кошт рытуалу абмену падарункамі падтрымліваецца існаваньне лінкаў, неабходных для выжываньня. Відавочна, што, інвэстуючы вынікі сваёй працы ў падарункі, ты фактычна інвэстуеш іх у будучыню.

Просты прыклад: прастаўце мне піва, і

ў мяне адразу ўзьнікне рэфлекс праставіць вам два.

Гэты фэномэн цудоўна апісаў Мос у дасьледаваньні індзейскага рытуалу «потлач». Члены племені на халыву раздавалі суродзічам сваё багацьце. Прычынай атракцыёну шчодрасьці быў зусім не пералоз «вогненнай вадой». Мос піша: «Потлач у канчатковым выніку разглядаецца індзейцамі як сродак забясьпечыць дабрабыт сабе і сваім дзецям — напрыклад, калі зь імі нешта здарыцца». Фактычна перад намі ідэя салідарнага крэдыту.

Прынцып абмену, відавочна, пашыраецца за межы знаёмстваў, аднак не ў такой жорсткай форме. Яго экспэсы відаць паўсюль. Найлепшы прыклад — сьвяты 23 Лютага і 8 Сакавіка. Чаму жанчыны ахвотна дораць мужчынам падарункі? Таму што ведаюць, што 8 сакавіка атрымаюць іх назад у дубль.

Самае галоўнае — этыкет «цырымоніі падарункаў» жорстка патрабуе ад яе

ўдзельнікаў вярнуць тое, што яны атрымалі, прывічым часам нават у большым памеры. Іншымі словамі, працэс абмену падарункамі стварае нерацыянальны грамадзкі абавязкі. Перад намі новая сацыяльна-эканамічная фармацыя, пра якую і ўявіць не маглі Палань, Карл Маркс і Фрыдрых Гаск, разам узятая!

Прадаж — гэта прыватная справа, адзінкавы акт, абмен рэчы на рэч. У той жа час дар — гэта стварэньне сяброўскіх сувязяў, пэрманэнтных адносін, атрыманьне нечага нематэрыяльнага, напрыклад, павагі.

Што мы бачым сёньня? Разбураючы этыкет абмену падарункамі, улады фактычна разбураюць грамадскую адказнасьць і салідарнасьць, уганяючы ў хрыбет рынчнаму сацыялізму асінавы кол. Ня дзіва, што беларускае кам'юніі ўсё больш падобна да клубу паразытаў (у добрым сэнсе слова), якія клянчца у Саўміну «крэдыты» і не збіраюцца іх вяртаць.

Шлюбны сэзон пачаўся! Старонка 16.

Запрашаем у падарожжа

13 лютага (нядзеля)
у Шчучынскі раён па маршруце:
Менск—Мураванка—Жалудок—Ішчална—Старыя Васілішкі—Васілішкі—Новы Двор—Ражанка—Шчучын—Менск.
Цана квітка 21 тыс.

20 лютага (нядзеля)
Астравецкі і Смургонскі раёны: **Смургоні—Жодзішкі—Гервяты—Міхалішкі—Варона—Варняны—Тракенікі—Астравец—Гудайга.**
Цана квітка 20 тыс.

26—27 лютага (субота—нядзеля)
Вільня—Трокі—Меднікі
35 эўра (уваходзіць віза, гатэль, сьняданак, інфармацыйнае забесьпячэньне).
Т.: 232-54-58, 622-57-20 (Зьміцер)
264-12-38, 776-24-35 (Павал)

«Наша Ніва» шчыра дзякуе Пятру В. за дапамогу.

Наша Ніва

незалежная газета

заснаваная ў 1906, адноўленая ў 1991
галоўныя рэдактары «Нашай Нівы»:
З. Вольскі (1906), А. Уласаў (1906—1914),
Янка Купала (1914—1915), А. Луцкевіч,
У. Знамяроўскі (1920), С. Дубавец (1991—2000).

сакратарка рэдакцыі Наста Бахшанская
галоўны рэдактар Андрэй Дынько
фотарэдактар Арцём Лева
харэктарка Настасся Мацяш
нам. галоўнага рэдактара Андрэй Скурко
тэхнічны рэдактар Андрэй Чык
сярэі Харэўскі
выдавец і заснавальнік Фонд выдання газэты «Наша Ніва»

АДРАС ДЛЯ ДОПІСАЎ:
220050, Менск, а/с 537
Тел/факс: (017) 284-73-29, 8-029-613-32-32, 8-029-707-73-29.
E-mail: nn@promedia.by
On-line: www.nn.by

© НАША НИВА. Спасылка на «Нашу Ніву» абавязковая. 12 палос фарматам А2, 6 друж. арк. Друкарня РПТ «Выдавецтва-Беларускі Дом друку», Менск, пр. Ф. Скарыны, 79. Рэдакцыя не нясе адказнасьці за змест рэкламных абвестак. Кошт свабодны. Пасьпелчаньне аб рэгістрацыі перыядычнага выданьня №581 ад 4 ліпеня 2002 г., выдадзенае Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь. Юрыдычны адрас: г. Менск, вул. Калектарная, 20а, п. 2а. Р/р 3015212000012 у МГД ААТ «Белінвестбанк», Менск, код 764. Наклад 3545. Газэта выдасца 48 разоў на год. Нумар падпісаньня ў друку 22.00.05.2005. Замова № 778. Рэдакцыйны адрас: Менск, Калектарная, 20а/2а

ПРЫВАТНЫЯ АБВЕСТКІ

ВИТАНЬНІ

Вішнюю Цымуса з народзінамі! Зычу паспехаў ва ўсім і надзейных сяброў побач. Русалка
Наваспечаны аўтар трып-хопу і экзистэнцыялізму вішню Кацярню Нетавец з Днём народзінаў і дзякуе вельмі-вельмі!
З днём народзінаў, Алесь. Жадаю табе табою пачутых нотаў, прычтаных літар, стаптаных ботаў, забытых турботаў, зразумелых плыняў. Гадкі загадчык
Кася, няхай жыцьцё ажыццявіцца. Веры ў паняверцы, волі ў наваколлі, геніяльных генаў, мора па калена. З Днём народзінаў. Фотаапаратчык

КАНТАКТЫ

Здыму пакойчык дзе-небудзь у Зялёным Лузе ці ня дужа

далёка. Т.: 733-26-72, 234-28-39. E-mail: biruta_art@tut.by
Хлопец здыме пакой. Т.: 682-62-55. Андрэс
Прыхільнікі беларускай хрысьціянскай дэмакратыі! Час гуртавацца! Т.: 516-08-61 (Павал), 651-26-65 (Аляксей)
Андрэй Мельнікаў з радасцю сустрэне ўсялякую творчую чалавечнасьць у клубе песні, прозы і паэзіі «Радзімка». Т.: 0232-54-30-40, 522-91-97; mielnikaw@inbox.ru, mielnik@tut.by
Андрэй Мельнікаў дапаможа вандраваць з Гомелю на камфартэльным аўтобусе. Т.: 0232-54-30-40, 522-91-97; электронны адрас: mielnikaw@inbox.ru, mielnik@tut.by
Куплю ўзнагароды БНР, БЦР, БКА, манэты ВКЛ, Рэчы Паспалітай, фота ваенных (Беларускія нацыянальныя фармаваньні часоў II сусветнай вайны). Электронны адрас:

zmagar@yahoo.com. Т.: 722-46-04
Цікавіць інфармацыя, дакумэнты, фота, зьявязаньня з Булак-Балаховічам, «Зялёным дубам», «Чорным катом», беларускай партызанкай, — набуду. E-mail: zmagar@yahoo.com. Т.: 722-46-04

КНИГИ

Nabudu knihu P. Sieviarynca «Pakalencie MF». E-mail: vaukalak@gala.net
Кніга Паўла Севярынца «Пакаленьне Маладога Фронту»: новае выданьне з фатаздымкамі. Пытайце на выставе ТБМ (12.30—18.30) ад панядзелка да пятніцы ці на сьядзібе БНФ

Прадам кнігі: В. Ластоўскі «Расейска-крыўскі (беларускі) слоўнік» 1924, Байкоў, Некрашэвіч «Беларуска-расійскі слоўнік» 1926, Л.Юрэвіч «Камэнтары», паэзія: П.Элюар, Уітмэн, Гайнэ, Маракю, Пушча, У.Галубок, Я.Дыла ды інш. Т.: 236-02-15

ПРАЦА

Падрыхтоўка абітурыэнтаў і школьнікаў на курсе «Чалавек. Грамадзтва. Дзяржава» да паступленьня ў ВНУ. Т.: 612-57-38. Людміла
Падрыхтоўка да паступленьня ў ВНУ на беларускай мове і літаратуры. Т.: 612-57-38. Людміла

Прыватную абвестку ў «НН» (ня больш за 15 словаў) можна падаць звычайным лістом (а/с 537, 220050, Менск), а таксама электроннай поштай на адрас nn@promedia.by або разьмясьціцьшы на форуме сайту www.nn.by. Дык скарыстайцеся!